

ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING

DEINZE – MARKT 96 (prov. OOST-VLAANDEREN)

BASISRAPPORT

Monument
Vandekerckhove

Auteurs: BRUYNINCKX Tina
WYNS Gwendy
Redactie: BARTHOLOMIEUX Bart

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Rapport 2020/17

Afbeelding op schutblad: Algemeen zicht.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgraving ☒	Prospectie ☐
Vergunningsnummer: 2016/249	
Datum aanvraag: 26/05/2016	
Naam aanvrager: WYNS Gwendy	
Naam site: Deinze, markt 96	
Naam aanvrager metaaldetectie: WYNS Gwendy	
Vergunningsnummer metaaldetectie: 2016/249(2)	
Opdrachtgever:	Alheembouw/Steenoven Kwadestraat 151a bus 51 8800 Roeselare
Uitvoerder:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Bevoegde Vlaamse overheid:	Stani Vandecatseye (Erfgoedconsulent, OE-Vlaanderen)
Bevoegde Intergemeentelijke Archeologische Dienst:	/
Projectleider:	Bert Acke
Leidinggevend archeoloog:	Gwendy Wyns
Archeologisch team:	Thomas Apers, Bert Heyvaert, Raf Trommelmans, Bram Vermeulen
Plannen:	Gwendy Wyns
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	Bert Mestdagh
Start veldwerk:	17/06/2016
Einde veldwerk:	11/08/2016
Wetenschappelijke begeleiding:	/
Projectcode:	DEMA16
Provincie:	Oost-Vlaanderen
Gemeente:	Deinze
Deelgemeente:	/
Plaats:	Markt 96
Lambertcoördinaten:	X: 151481, Y: 205730, Z: +16,42m TAW; X: 151998, Y: 205529, Z: +12,00m TAW
Kadastrale gegevens:	Deinze, Afdeling 1, Sectie B, Percelen 759F en 759H en 760F
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	Stad Deinze Brielstraat 2 9800 Deinze
Titel:	Archeologische opgraving Deinze-Markt 96 (prov. Oost-Vlaanderen). Basisrapport.
Rapportnummer:	2020/17
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

© Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster. Figuren: Monument Vandekerckhove nv, tenzij anders vermeld. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudig en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	2
1. INHOUDSTAFEL	3
2. INLEIDING	5
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	7
3.1. GEOGRAFISCHE EN TOPOGRAFISCHE SITUERING	7
3.2. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	9
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	11
4.1. DEINZE	11
4.1.1. <i>Historische informatie</i>	11
4.1.2. <i>Archeologische informatie</i>	18
4.2. MARKT 96 – HUIS VAN THUYNE.....	23
4.2.1. <i>Historische informatie</i>	23
4.2.2. <i>Archeologische informatie</i>	28
5. ONDERZOEKSMETHODE	31
5.1. ALGEMEEN	31
5.1.1. <i>Vraagstelling</i>	31
5.1.2. <i>Randvoorwaarden</i>	32
5.1.3. <i>Raadpleging specialisten</i>	32
5.1.4. <i>Motivatie voor selectie van het materiaal en staalname</i>	32
5.2. BESCHRIJVING.....	35
5.2.1. <i>Vorbereiding</i>	35
5.2.2. <i>Veldwerk</i>	35
5.2.3. <i>Vondstverwerking en rapportage</i>	36
6. RESULTATEN	37
6.1. STRATIGRAFIE	37
6.2. BESCHRIJVING VAN DE AANGETROFFEN SPOREN, STRUCTUREN EN VONDSTEN.....	40
6.2.1. <i>Algemeen</i>	40
6.2.2. <i>Volle/late middeleeuwen (12de-14de eeuw)</i>	40
6.2.3. <i>Nieuwe en nieuwste tijd (18de eeuw – 21ste eeuw)</i>	60
7. BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN	73
8. SYNTHESE	79
9. LITERATUUR	81
11. BIJLAGEN	85

2. INLEIDING

In het kader van de realisatie van een (para)medisch centrum met ondergrondse garage ter hoogte van Markt 96 in Deinze (provincie Oost-Vlaanderen) voerde een team van Monument Vandekerckhove nv een archeologische opgraving uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was bouwfirma Alheembouw/Steenoven.

Aangezien de constructie van de ondergrondse garage gepaard zal gaan met een verstoring van de bodem adviseerde OE-Vlaanderen een opgraving teneinde te vermijden dat waardevol archeologisch onderzoek ongedocumenteerd verloren zou gaan. De ligging in de stadskern, aan de Markt, en de resultaten van eerdere opgravingen op deze Markt scheppen immers een zekere archeologische verwachting. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorschriften opgesteld door het agentschap Onroerend Erfgoed.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden per periode de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verdere onderzoeksdaden. Het geheel wordt verduidelijkt door middel van kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen, alsook de resultaten van het natuurwetenschappelijk onderzoek.

Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek: Mieke Eecklo en Frederik Vanvooren (Steenoven), Stani Vandecatsye (Onroerend Erfgoed) en Luc Bauters (Provincie Oost-Vlaanderen).

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

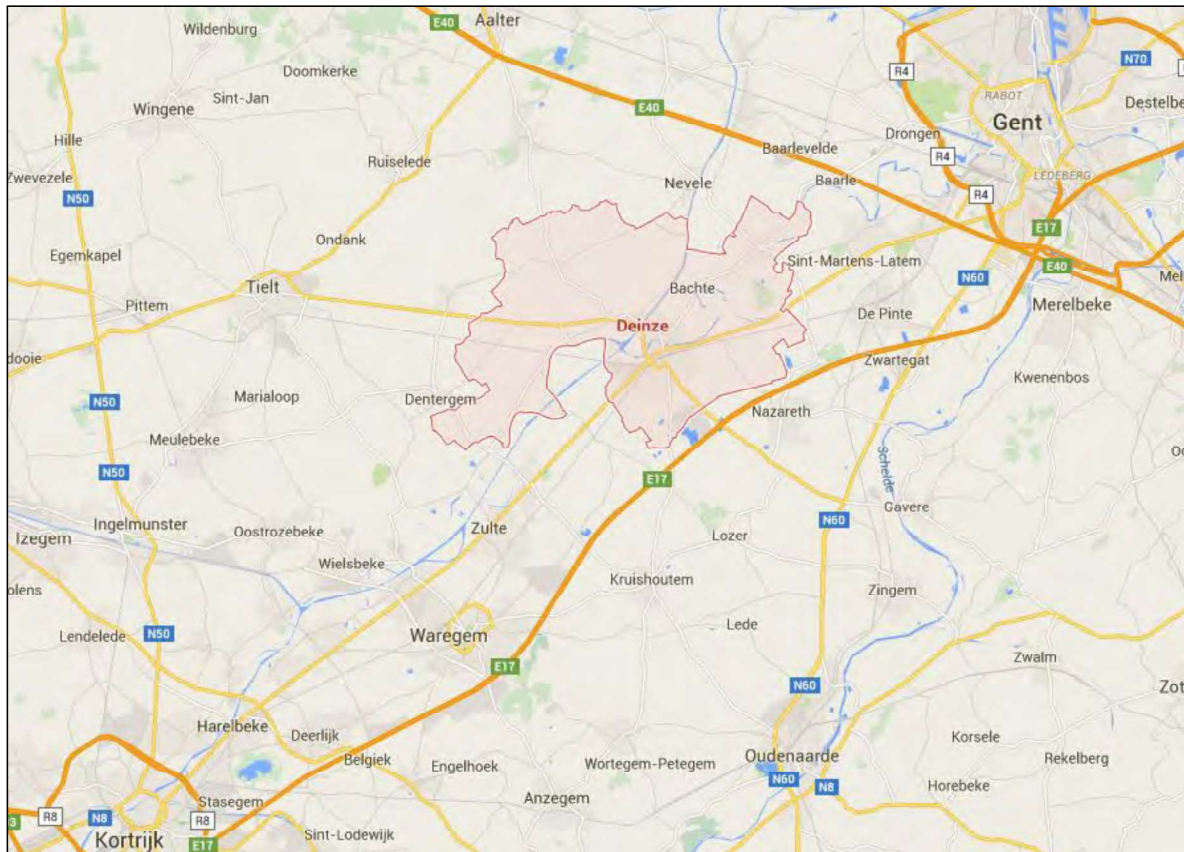
3.1. Geografische en topografische situering

Deinze is een stad gelegen in het westen van de provincie Oost-Vlaanderen, tussen de steden Gent en Kortrijk, langs de Leie (zie Figuur 1 en Figuur 2). Ze bestaat uit de deelgemeentes Astene, Bachte-Maria-Lerne, Gottem, Grammene, Meigem, Petegem-aan-de-Leie, Sint-Martens-Lerne, Vinkt, Wontergem en Zeveren.

Het onderzoeksgebied situeert zich aan de Markt 96, in het oude stadsdeel van Deinze. Ten noordoosten grenst het aan de Markt, in het zuidwesten grenst de tuin aan een restant van de Nieuwe Kaandel en de Mouterijdreef (zie Figuur 3 en bijlage 4). Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek bevond er zich op deze plaats een 18de-eeuws herenhuis, genaamd 'Het huis van Thuyne'. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 830m².

Figuur 1: Deinze (rode ster) aangeduid op de kaart van Vlaanderen (© <http://www.geopunt.be/kaart>).

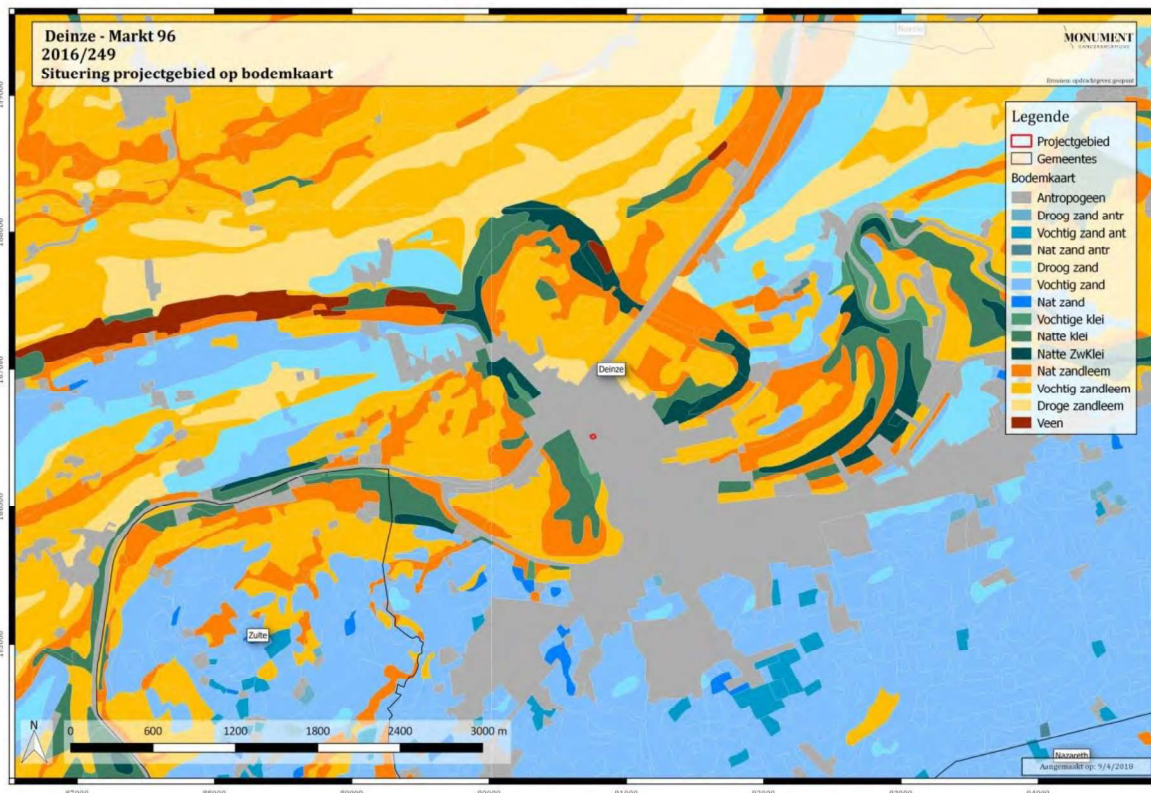
Figuur 2: Algemene situering van de stad Deinze (© <https://www.google.be/maps/place/Deinze/>).

Figuur 3: Aanduiding van het onderzoeksgebied (© <http://www.geopunt.be/>).

3.2. Geologische en bodemkundige situering

Deinze is gelegen op de overgang tussen zandleemgronden ten noordwesten en zandgronden ten zuidoosten (zie Figuur 4). Het onderzoeksgebied zelf is op de bodemkaart gekarteerd als bebouwd gebied. Ten noorden en noordwesten ervan vinden we voornamelijk droge tot matig droge zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont terug (Pbc, Pcc en Scc). Ten noordoosten van Deinze toont de bodemkaart een serie sterk gleyige kleibodems zonder profiel die opnieuw doorlopen ten westen ervan. Waarschijnlijk gaat het hier om een serie bodemtypes die in verband gebracht kunnen worden met een oude meander van de Leie. Ten zuiden toont de kaart een serie droge tot matig droge zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Zbc, Zcc en Zch).

Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart (© <http://www.geopunt.be/>).

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1. Deinze

4.1.1. Historische informatie

De stad Deinze en omliggende gemeenten zijn ontstaan op een lichte verhevenheid in de meersen langs de Leie. Het toponiem Onderbergen, gelegen tussen de Leie en de Gentpoortstraat, wijst erop dat dit deel hoger moet gelegen hebben dan de omliggende gebieden. Waarschijnlijk diende aanvankelijk de Leie tot natuurlijke scheidingslijn tussen Petegem en Deinze, zoals trouwens ook tussen Deinze en Machelen en tussen Deinze en Astene.¹

De eerste vermelding van Deinze als ‘*Donsa*’ dateert uit het jaar 840, een verheven plaats te midden van de meersen. Hierbij werd door Lodewijk de Vrome een kerk geschonken aan de bisschop van Doornik.² Er wordt vermeld dat de kerk van Deinze in 880 verwoest werd door de Noormannen.³ Daarna vinden we pas bronnen terug uit de 10de eeuw die melding maken van Poppo van Deinze. Een persoon die vermoedelijk eerst aan het hoofd stond van de heerlijkheid Deinze en daarna de geestelijke status aannam. Circa het jaar 1000 vertrok hij naar het Nabije Oosten en het Duitse Rijk. Na deze reis schonk hij een aantal relikwieën aan de kerk van Deinze. Rond het jaar 1000 is er dus een nieuwe kerk gebouwd of is de oude heropgebouwd. Volgens W. Prevenier duidt het feit dat deze vrij belangrijke geestelijke uit Deinze afkomstig was en relikwieën schonk aan de kerk, erop dat er zich toen in deze stad al een zekere vorm van religieus (klooster?) en cultureel leven manifesteerde.⁴ Na 1150 werd een nieuwe kerk in Romaanse stijl gebouwd waarvan nog elementen zichtbaar zijn in het transept van de huidige kerk.⁵

In de 12de en 13de eeuw wordt Deinze vermeld in een aantal politieke documenten. In maart 1127 werd in Deinze een vergadering belegd door de Franse koning en Clito, de door hem gesteunde kandidaat als nieuwe graaf. En in december 1232 werd in Deinze een grafelijke oorkonde geschreven en uitgevaardigd door graaf Ferrand van Portugal. In een kroniek van 1220 wordt dan weer verwezen naar een reis van de graaf van Boulogne en

---

¹ VAN HAESEBROUCK M. 1967, p. 129.

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/38013>

³ <http://www.deinze.be>

⁴ PREVENIER W. 2003, p. 10.

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/38013>

zijn gezelschap door Vlaanderen in 1213 waarbij deze: “vinrent encontre une autre ville que on apiele Donse, u il a souvent eu grant plente de toiles”. Hierbij wordt Deinze vermeld als stad met een zekere textielindustrie. Daarnaast zijn er nog tal van andere kronieken en vermeldingen waaruit blijkt dat Deinze reeds in de 13de eeuw als stad werd aanzien.⁶ In de 13de eeuw onderging de stad ook enkele uiterlijke veranderingen. In de 13de eeuw werd onder het bewind van Joanna en Margriet van Constantinopel (1211-1278) rondom de stad een gracht, de Kaandel, uitgegraven. Tegelijk werd de Leie langs beide zijden versterkt met wallen. Aan de zuidwestelijke zijde van de stad werd deze langzamerhand dichter bij de bebouwing gebracht waardoor er hier 2 grachten ontstonden: de Oude Kaandel en de Nieuwe Kaandel. Tussen de 2 ontstond een nieuw gebied: de Briel. Op verschillende plaatsen waren er bruggen over deze grachten, 3 ervan waren versterkt met een poortgebouw: de Brugse poort (noordwesten), de Gentse poort (oosten) en de Oudenaardse poort (zuiden).⁷ Uit de 13de eeuw vinden we ook de vermelding van het begijnhof terug (testament van Margaretha van Constantinopel en kanunnik Arnout van Maldeghem). De exacte datum van de stichting is echter niet bekend. In 1381 werd het begijnhof verwoest en in de 15de eeuw werd op dezelfde plaats het St. Margrietenklooster gesticht. Het klooster bleef bestaan tot 1590 en vestigde zich na de hervormingsoorlogen te Akkergem-Gent.⁸ Naast de vermelding van het begijnhof/klooster is ook de eerste vermelding van het Sint-Blaziushospitaal in de 13de eeuw te situeren. In een charter van 1232 aanvaart het hospitaal een gift. In 1566 werd het vernield door de Beeldenstorm en tijdens de Franse tijd werd het opgeheven en de kapel veranderde in een stadsgevangenis. In 1806 ontbond de gemeenschap zich, waarop het aangekocht werd door kanunnik Papeleut ten voordele van de E. z. Maricolen.⁹

Tijdens de oorlogstroebelen van de 14de en 15de eeuw werd Deinze meerdere malen geplunderd.¹⁰ Hierbij werden de kerk en de stadshal enkele malen verwoest.¹¹ In 1469 verenigde Karel de Stoute Deinze en Petegem.¹² Pas in 1569 wordt voor het eerst de benaming Markt voor de hele straat gebruikt, voorheen werd deze gewoon straat of kassei genoemd en werd slechts een deel ervan, tot aan de halle, als markt gebruikt. De markt was verder nog onderverdeeld in de Garenmarkt, Potmarkt, Vismarkt, Vlasmarkt, Korenmarkt, Botermarkt, Lakenmarkt en Hoendermarkt.¹³

---

⁶ PREVENIER W. 2003, pp. 10-12.

⁷ VAN HAESBROUCK M. 1967, p. 130.

⁸ VAN HAESBROUCK M. 1967, p. 134.

⁹ VAN HAESBROUCK M. 1967, pp. 134-135.

¹⁰ <http://www.deinze.be>

¹¹ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/relict/38013>

¹² VAN HAESBROUCK M. 1967, p. 129.

¹³ VAN HAESBROUCK M. 1967, pp. 130-131.

In 1603 waren de Spaanse aartshertogen vanwege geldnood verplicht om Deinze te verpanden aan Maarten della Faille. In 1625 werd Deinze dan verkocht door de Spaanse koning Filips IV aan de markies van Leganés. Hij en zijn opvolgers resideerden in het markizaat van Deinze tot aan de Franse Revolutie.¹⁴ Maar ook tijdens de hervormingen van de 16de eeuw en de Franse overheersing in de 17de eeuw had Deinze zwaar te lijden.¹⁵ Pas in de 18de eeuw zou hierin enige beterschap zichtbaar zijn.

In de 17de eeuw bestond Deinze uit enkele verharde straten: Gentstraat, Brielstraat, Raamstraat, Onderbergen (Schutterijstraatje nu) en Kattestraat.¹⁶ Op het westelijk deel van de markt waren in de 16de eeuw enkele herbergen ontstaan: de Zwaan, de Drie Koningen, Sint-Antonius, de Ooievaar, de Gouden Leeuw, het Moleken, het Kozijntje en de Hert. Ook op de oostelijke zijde van de markt waren enkele herbergen aanwezig: de Arend, het Gouden Hoofd, de Maant, Sint-Jooris en op Tussenbruggen nog Sint-Antonius. Enkele van de herbergen hadden nog een tweede functie als brouwerij: de Zwaan, de Ooievaar, het Moleken, het Gouden Hoofd en Sint-Jooris. Buiten de stadsmuren bevond zich nog een herberg van eerder verdacht allooi nl. de Maagd van Gent.¹⁷ Op de markt was nog een kaatsspel aanwezig. In het noordelijk deel van de stad en op Tussenbruggen bevond zich een schuttershof.¹⁸ Verder bestond de stad nog uit windmolens (de Hogemolen en een molen die eigendom was van het klooster) en 2 paardenmolens (de Peerdemolen en de Rosmolen). Een vijfde molen stond waarschijnlijk daar waar later de herberg het Moleken was.¹⁹ Het noordelijk deel van de stad bestond voornamelijk uit meersen die gebruikt werden als weide of boomgaard.²⁰ In 1792 brandde de stadshal af en deze werd niet meer heropgebouwd.²¹

In 1971 werden Petegem, Astene en Zeveren door fusie bij Deinze gevoegd. In 1977 kwamen Gottem, Wontergem, Grammene, Vinkt, Meigem, Sint-Martens-Lerne en Bachte-Maria-Lerne, eveneens door fusie, er nog bij.²²

---

¹⁴ PREVENIER W. 2003, p. 14.

¹⁵ <http://www.deinze.be>

¹⁶ VAN HAESBROUCK M. 1967, p. 131.

¹⁷ VAN HAESBROUCK M. 1967, pp. 131-132.

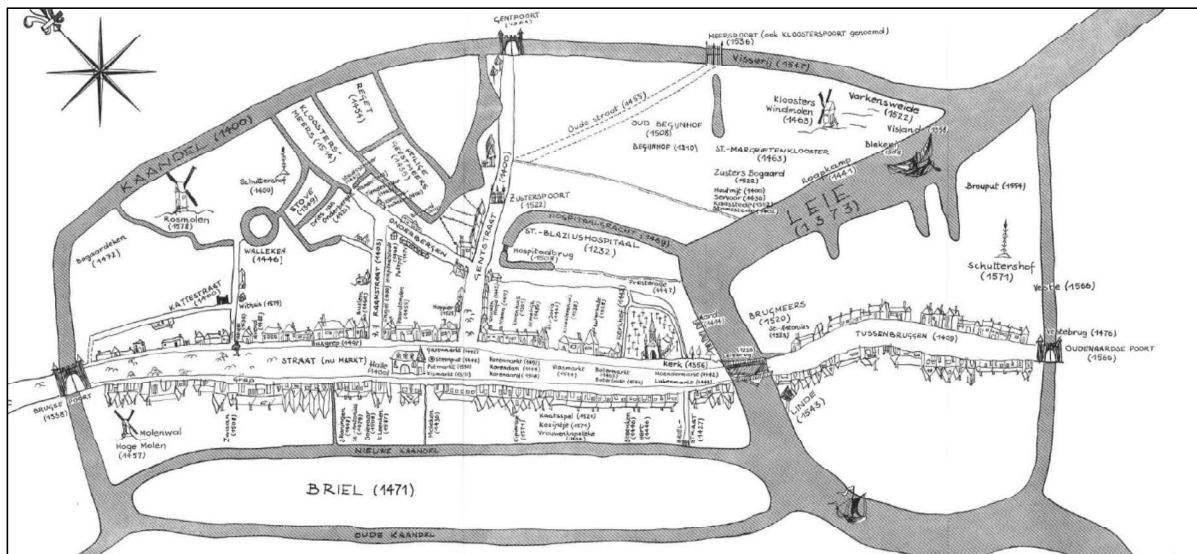
¹⁸ VAN HAESBROUCK M. 1967, p. 132.

¹⁹ VAN HAESBROUCK M. 1967, p. 133.

²⁰ VAN HAESBROUCK M. 1967, p. 133.

²¹ <http://www.deklad.be/deinze-stadshal-2010>

²² <http://www.deinze.be>

Figuur 5: Plan van de stad Deinze ca. 1600 volgens M. Van Haesebrouck.²³

De vroegste cartografische bron die de stad Deinze afbeeldt is de kaart van J. Blaeu. Hierop zijn de kerk en de stadshal van Deinze zeer duidelijk herkenbaar. Er zijn 3 toegangswegen naar de stad die waarschijnlijk naar de eerder genoemde poorten leiden. De Leie doorsnijdt de stad, waardoor er een zuidoostelijk en een noordwestelijk deel ontstaat. Het noordoostelijke deel van de stad is omringd door een aantal verdedigingselementen: een gracht en een wal. Het zuidwestelijk deel wordt omringd door de Kaandel. De bewoning is gesitueerd rondom de Markt en de weg die de stad doorkruist, rondom zijn nog enkele akkers zichtbaar. De kaart van Frickx dateert uit het begin van de 18de eeuw (1712), hierop wordt Deinze afgebeeld als een versterkte stad met omwalling die zich zowel langs de linker- als de rechteroever van de Leie uitstrekt. Op de kaart van Ferraris (1777) zijn al meer details zichtbaar over de binneninrichting van de stad. Op deze kaart is geen omwalling meer zichtbaar, het noordwestelijke deel van de stad wordt langs beide zijden ingesloten door de Kaandel. De Markt doorsnijdt dit deel van Deinze vanuit het noordwesten richting de Leie. In het midden van de Markt is de stadshal nog te zien. Deze werd verwoest in 1792 door een hevige brand en werd nadien niet meer opgebouwd.²⁴ Langs de zuidelijke zijde van de Markt bevindt zich aaneengesloten bebouwing die langs de tuinzijde begrensd wordt door de Kaandel. De noordelijke zijde van de markt toont een dichte, maar niet volledig aaneengesloten, bebouwing. Langs de straat naar de Gentse poort bevindt zich het ziekenhuis en residentiële bewoning. Ten noorden daarvan, tussen de bebouwing en de Kaandel, bevinden zich de lager gelegen meersen. De kaart van J. Van Maldeghem (1786), de Atlas der Buurtwegen (1841), de kaart van Vandermaelen (1846-1854) en de kaart van Popp (1842-1879) tonen een beeld dat vrijwel onveranderd is.

²³ VAN HAESBROUCK M. 1967.

²⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/106817>

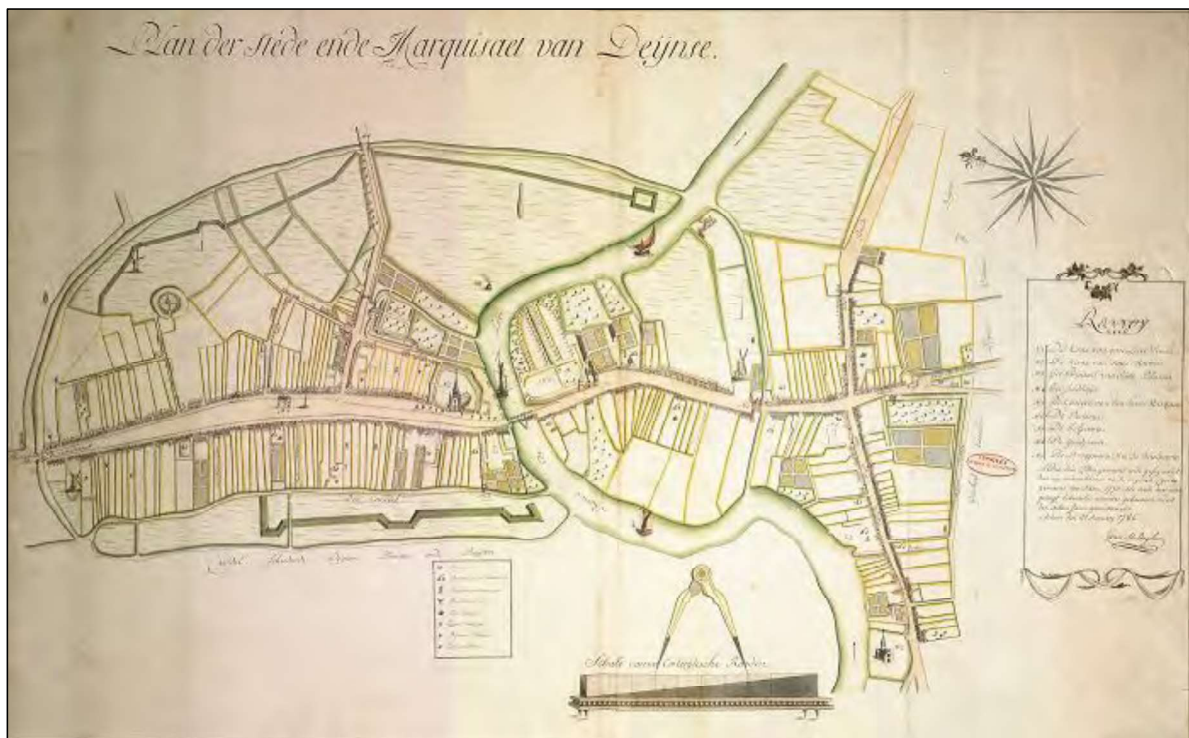
Figuur 6: Kaart van Deinze door Johannes Blaeu in A. Sanderus, Flandria Illustrata (1641) (© <http://www.flandrica.be/flandrica/items/show/765>).

Figuur 7: Deinze afgebeeld op de kaart van Frickx (1744) (© <http://www.geopunt.be/>).

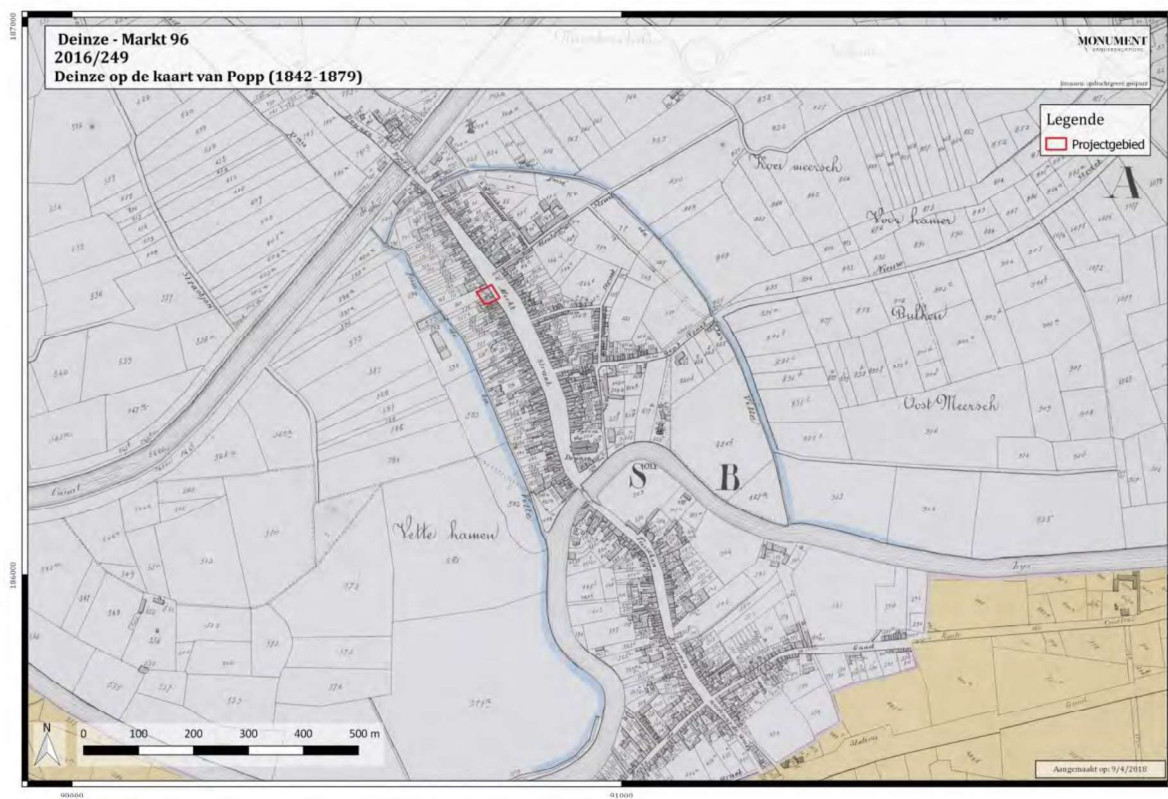
Figuur 8: Deinze op de kaart van Ferraris (1777) (© <http://www.geopunt.be/>).

Figuur 9: Deinze op het stadsplan van J. Van Maldeghem (1786) (© <http://www.geopunt.be/>).

Figuur 10: Deinze en het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1841) (© <http://www.geopunt.be/>).

Figuur 11: Deinze en het projectgebied op de kaart van Popp (1842-1879) (© <http://www.geopunt.be/>).

Figuur 12: Deinze en het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (1846-1854) (© <http://www.geopunt.be/>).

4.1.2. Archeologische informatie²⁵

Als de Centraal Archeologische Inventaris bekeken wordt, is duidelijk dat heel de historische binnenstad van Deinze als archeologische zone geregistreerd is (zie Figuur 14). In de omgeving en de binnenstad van Deinze werden reeds heel wat archeologische onderzoeken uitgevoerd, gaande van veldprospecties, noodonderzoeken, proefputten en opgravingen. Daarnaast werden er tijdens het baggeren van de Leie en grondwerken in het centrum enkele toevallsvondsten ontdekt. Hieronder worden ze chronologisch gerangschikt.

In het onbebouwde gebied ten westen van Deinze, werden tijdens een veldprospectie in het kader van een licentiaatsthesis een hoeveelheid lithische objecten gevonden (CAI: 970570). Het oudste fragment is te situeren in het laatpaleolithicum en betreft een steker. Een tjongerspits kan in het epipaleolithicum gedateerd worden. Daarnaast werden er uit het mesolithicum een aantal microlieten gevonden. 6 fragmenten van een gepolijste bijl en 1 volledige gepolijste bijl dateren uit het neolithicum. Verder werden objecten uit deze

²⁵ BAUTERS L. 2003, pp. 3-9; <https://cai.onroerendergoed.be/>

periodes voornamelijk als toevalsvondsten tijdens andere werken gevonden. Bij baggerwerken in de Leie werd een tjongerspits (CAI: 971995) gevonden, tijdens werken op de markt werd in 1913 een volledige gepolijste bijl gevonden (CAI: 970557).

Ook uit de daaropvolgende bronstijd en ijzertijd zijn weinig sporen teruggevonden. Door middel van luchtfotografie door de Universiteit Gent werden er op het Petegemse Kouterke 3 grafcircels waargenomen. Op de Deinze Kouter, ter hoogte van het toponiem Jeruzalem, werd een grafcirkel met dubbele kringgreppel (CAI: 154007) aangetroffen. Deze resten van begraving dateren uit de bronstijd. Nederzettingssporen uit deze periode werden nog niet teruggevonden. Bij werken voor de ruilverkaveling Wontergem werd in een gracht een kuiltje uit de late ijzertijd (450 v.C.) aangetroffen. Naar aanleiding van de heraanleg van de Markt werden in 2011 enkele proefputten gegraven. In proefput 6 (CAI: 159137) werd een kuil met handgevormd, grof verschaald aardewerk met vingertopindrukken gevonden.

De periode hierna, de Romeinse periode, is iets beter vertegenwoordigd. Tijdens het baggeren van de Leie in de jaren '70 werden 4 vroeg-Romeinse munten, 12 *fibulae* en een grote hoeveelheid Gallo-Romeins aardewerk (CAI: 971995) gevonden. Ten oosten van de historische binnenstad, bij de aanleg van een Aquafincollector in 1999 in de Witte Kaproenenstraat, werden sporen van een Gallo-Romeinse nederzetting uit de 1ste -3de eeuw n.C. (CAI: 977002) aangesneden, waaronder een aantal karrensporen, paalsporen, kuilen en een waterput. Op de Deinze kouter werden ter hoogte van de eerder genoemde ruilverkaveling Wontergem een aantal paalsporen, kuilen en een diepe kuil of gracht aangetroffen. Daarnaast werden er ook dakpannen aangetroffen die wijzen op een datering in de Romeinse periode. Deze datering kon nog scherper gesteld worden door het aardewerk, dat de sporen in het begin van de 2de eeuw dateert. Ongeveer 1500m ten westen hiervan werden 3 brandrestengraven uit dezelfde periode aangetroffen. Naast de baggervondsten wijzen ook de sporen op deze (nood)opgravingen op een zekere occupatie net buiten de historische binnenstad in deze periode.

Ook in de binnenstad zelf werd reeds heel wat archeologisch onderzoek uitgevoerd. Tussen 1976 en 1979 werden tijdens noodonderzoeken een aantal structuren opgegraven: de stadshal (CAI: 970567), het Sint-Margrietenklooster (CAI: 971992) en een overwelfde stadsgracht aan de Tolpoortstraat (CAI: 971616). De stadshal werd tijdens het onderzoek naar aanleiding van de heraanleg van de Markt opnieuw blootgelegd en zal hieronder verder besproken worden. Het Sint-Margrietenklooster werd reeds vermeld in de 13de eeuw en werd in 1381 verwoest. Op de resten werd een nieuw klooster met kapel gebouwd.

Tussen 2009 en 2013 vond een nieuwe golf onderzoeken plaats, veelal in het kader van de heraanleg van de Markt, het kerkplein en de Leiedam. Ze werden uitgevoerd door het Ename Expertisecentrum VZW. In 2010 werden 6 proefputten aangelegd, verspreid over de hele lengte van de Markt (CAI: 152881, 152882, 152883, 159134, 159136, 159137). In vrijwel alle proefputten werden paalkuilen, kuilen en greppels uit de volle middeleeuwen gevonden. In alle proefputten werd ook een middeleeuwse occupatielaag gevonden. In werkput 1 beperkte deze zich tot een dunne lens. In proefput 2 werd nog een poel afgewerkt met vlechtwerkbeschoeiing uit de 13de eeuw aangetroffen. In deze poel werd een grote hoeveelheid dierlijk botmateriaal, aardewerk en leer gevonden. In dezelfde fase van heraanleg werd in 2011 de stadshal opgegraven. Deze werd reeds eerder tijdens een noodonderzoek in 1976 gedeeltelijk onderzocht. Bij het onderzoek in 2011 (CAI: 970567) werden onder de 15de-eeuwse resten van de stadshal een houten palissade aangetroffen die in de 12de-13de eeuw gedateerd kan worden. Daarnaast werden nog een aantal paalextractiekuilen aangetroffen die mogelijk toe te wijzen zijn aan een lakenhalle. De stadshal zelf dateert uit de 15de eeuw en betreft een bakstenen structuur van 23,5m lang en 9 tot 9,5m breed. Vanwege de fundering met steunberen wordt vermoed dat het gebouw 3 bouwlagen telde. In het noorden vertonen de hoeken afrondingen, hierdoor rijst het vermoeden dat er zich langs deze zijde torens bevonden.²⁶ Langs de oostflank van de stadshal werd nog een 17de-eeuwse beerput aangetroffen.

Figuur 13: Grondplan van de muurresten van de stadshal (© <http://www.deklad.be/deinze-stadshal-2010>).

²⁶ <http://www.deklad.be/deinze-stadshal-2010>

In 2009 en 2010 werd er rondom het kerkplein een opgraving uitgevoerd (CAI: 152957 en 150629). Hierbij werden de kerkhofmuren en meer dan 100 menselijke begravingen aangetroffen. Dichter naar de Leie toe werd een 17de-eeuws gebouwencomplex gevonden rondom een binnenplaats met waterput. Het betreft o.a. kelders, beerputten, een waterput en ruimtes zonder vloerverharding (schuren of stalling).

Nog in het kader van de heraanleg van de Markt werden in 2010 de resten van de Brugse poort (CAI: 159139) opgegraven. Ook in de Brielstraat werd een opgraving uitgevoerd naar aanleiding van de heraanleg van de straat, hier verwachtte men de resten van de Brielpoort terug te vinden (CAI: 207253). Op deze plek werden echter enkel de resten van een kleine kelder en een kaaimuur gevonden.

Op het Rheinbachplein werden tijdens een mechanische prospectie (CAI: 150268) de resten van een 18de-eeuws paviljoen en bijhorende tuinmuren gevonden.

Op de plaats van het vroegere markizaat werd een opgraving (CAI: 152886) uitgevoerd om de mogelijke resten van een grafelijke motte terug te vinden die eind 15de eeuw door de Gentenaren verwoest werd. Hierbij werden delen van het markizaat (17de eeuw) gevonden (toren, funderingen, kelder, ruimte met haard en vloer), alsook een schuilkelder uit WOII en recente overblijfselen van het postgebouw.

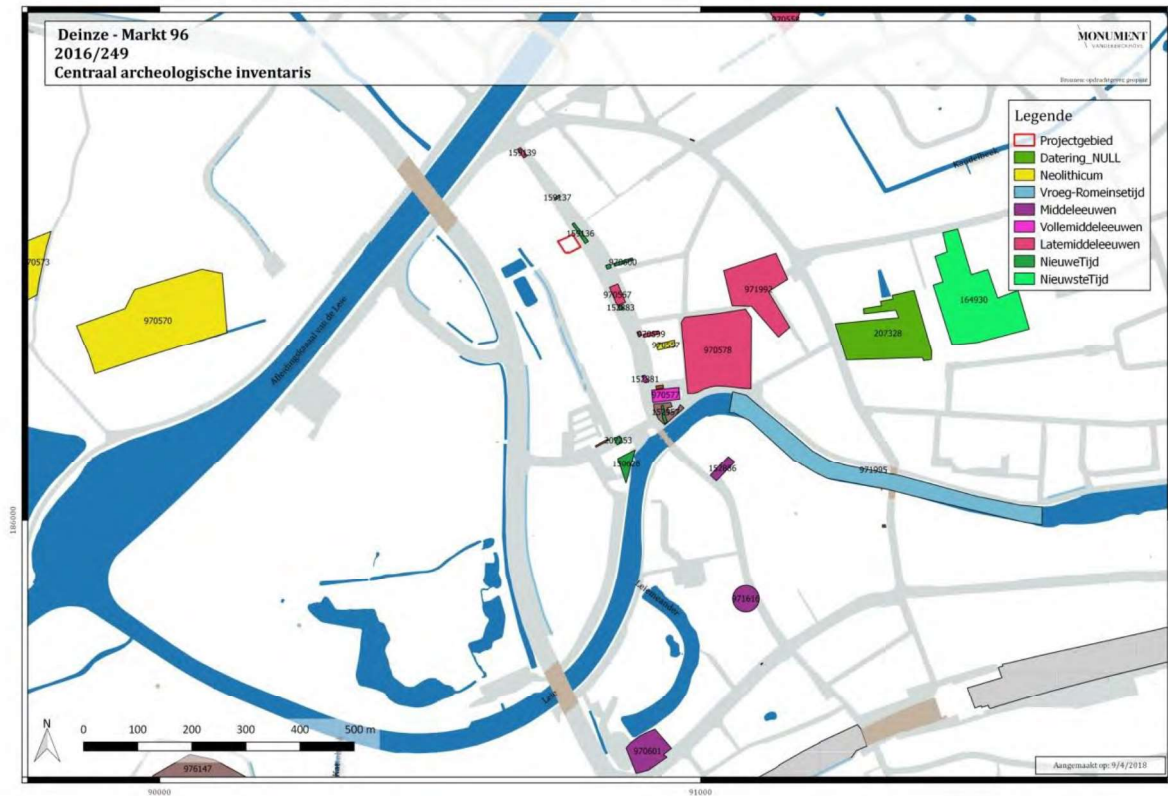
In 2013 werd door All Archeo een proefsleuvenonderzoek (CAI: 164930) uitgevoerd ter hoogte van de Karel Piquelaan. Bij dit onderzoek werden geen noemenswaardige sporen aangetroffen.

Het centrum van Deinze omvatte daarnaast ook enkele gebouwen van welke de eerste vernoeming teruggaat tot de 13de eeuw of zelfs vroeger: het Sint Margrietenklooster (CAI: 971992), het Coorenhuys (CAI: 970599), het Sint-Blasiushospitaal (CAI: 970587) en de Onze-Lieve-Vrouw kerk (CAI: 152957). De eerste vermelding van de Onze-Lieve-Vrouw kerk is volgens A. Cassiman te situeren in 840. In 1150 werd een nieuwe kerk in Romaanse stijl gebouwd.²⁷

De Centraal Archeologische Inventaris vermeldt ook nog een 17de-eeuwse herberg: herberg Leopoldus (CAI: 970600).

---

²⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/38013>

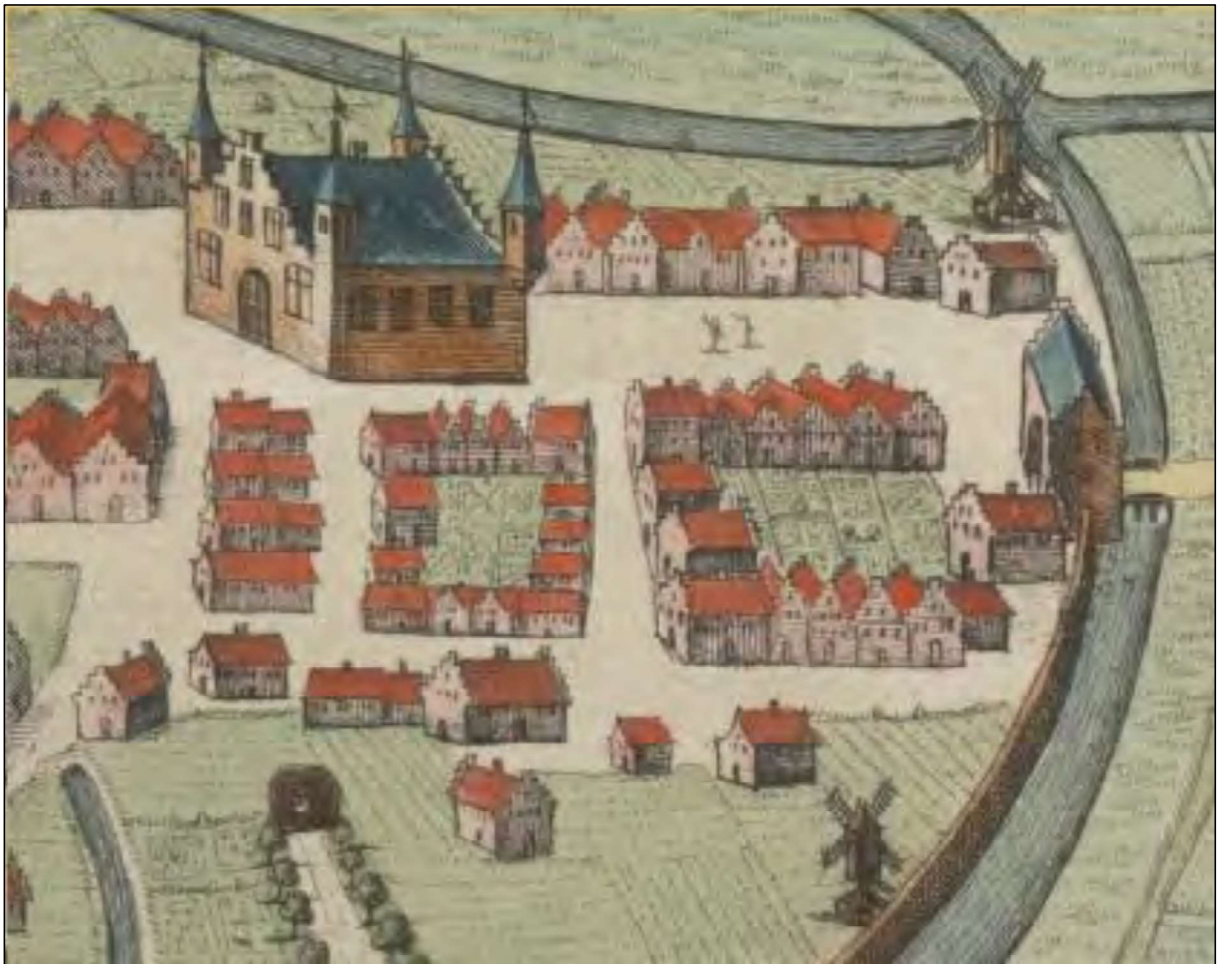

Figuur 14: Archeologische waarnemingen in Deinze (@ Centraal Archeologische Inventaris).

4.2. Markt 96 – Huis van Thuyne

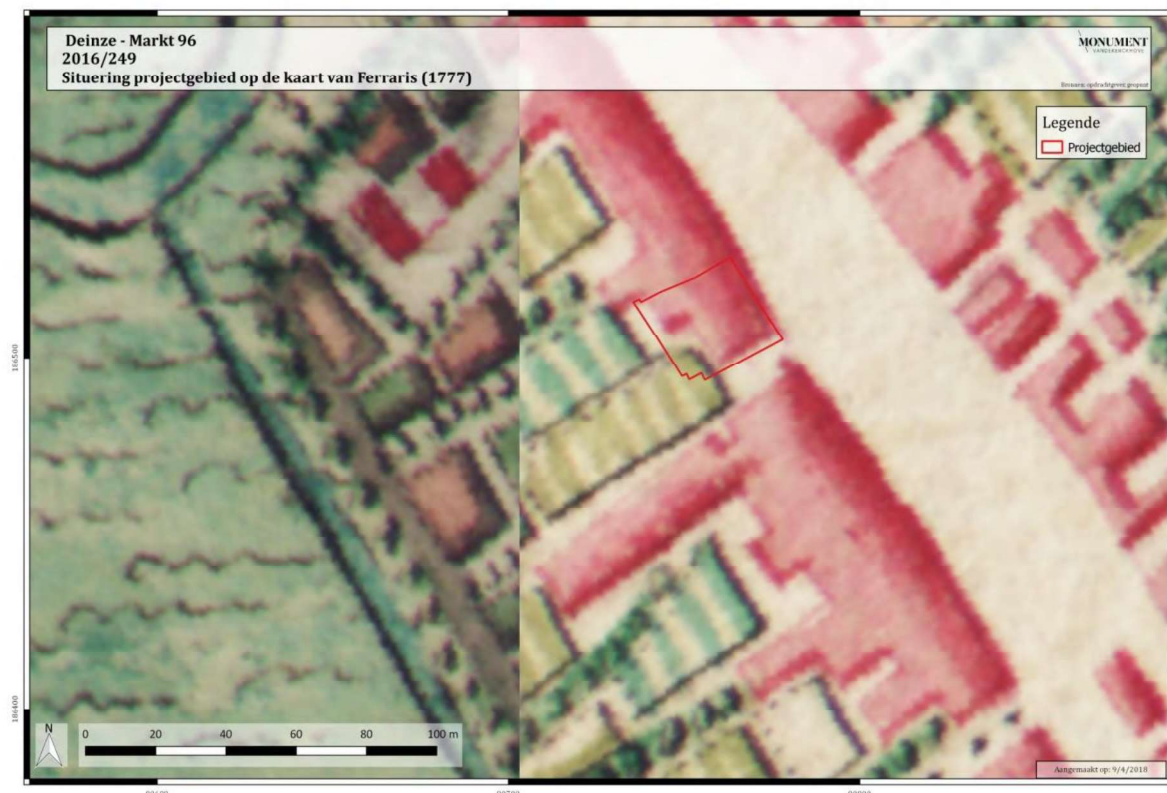
4.2.1. Historische informatie

Over 'het Huis van Thuyne' zelf zijn geen tekstuele bronnen bekend. De enige bronnen die geraadpleegd kunnen worden om iets meer te weten te komen over het uitzicht van de bebouwing zijn de historische kaarten waarop het afgebeeld is. Op de oudste kaart van Johannes Blaeu uit 1641 bevindt het projectgebied zich tussen de stadshal en de molen (zie Figuur 15). Op deze kaart is te zien dat er op de plaats van het projectgebied al zeker bewoning is in de vorm van een (stenen) huis. Om welke woning het gaat, is niet geheel duidelijk. De tuinen van de woningen sluiten aan op de nieuwe Kaandel.

Figuur 15: Detail van het plan van Johannes Blaeu (1641) in A. Sanderus, *Flandria Illustrata* (© <http://www.flandrica.be/flandrica/items/show/765>).

Op de kaart van Ferraris (1771-1778) en voornamelijk op de kaart van J. Van Maldeghem (1786) kan het projectgebied al iets nauwkeuriger gelokaliseerd worden (zie Figuur 16 en Figuur 17). Op de eerste is er stenen bebouwing zichtbaar en een sierlijk aangelegde tuin die uitsteekt op de nieuwe Kaandel. Waarschijnlijk hoort het onbebouwde deel ten zuiden ervan ook nog bij het projectgebied. Op de kaart van Van Maldeghem is meer gedetailleerde informatie te zien. Op de plaats van het projectgebied is hier een vrij brede woning zichtbaar bestaande uit 2 bouwverdiepingen en een zadeldak. De deur bevindt zich in het midden. Ernaast is, op het voormalig onbebouwd stuk, een poortgebouw te zien. Ook hier is de tuin sierlijk aangelegd in een patroon van rechthoeken. De vrij brede gevel en voornamelijk de aangelegde tuin doet vermoeden dat de bewoners van het huis een zekere welstand kenden. Gezien de grote gelijkensissen tussen de huidige gevel en deze op de kaart van Van Maldeghem, kan geconcludeerd worden dat de huidige gevel al vanaf 1786 en waarschijnlijk nog eerder onveranderd is gebleven (zie Figuur 18). Op de latere kaarten (Atlas der Buurtwegen (1841), kaart van Popp (1842-1879) en kaart van Vandermaelen) zijn niet veel details meer zichtbaar wat betreft het Huis van Thuyne (zie Figuur 19, Figuur 20 en Figuur 21). De aangelegde tuin is weg of simpelweg niet meer op kaart gezet. Het poortgebouw is verdwenen en op het zuidelijk deel van het terrein zijn 1 of 2 woningen gebouwd.

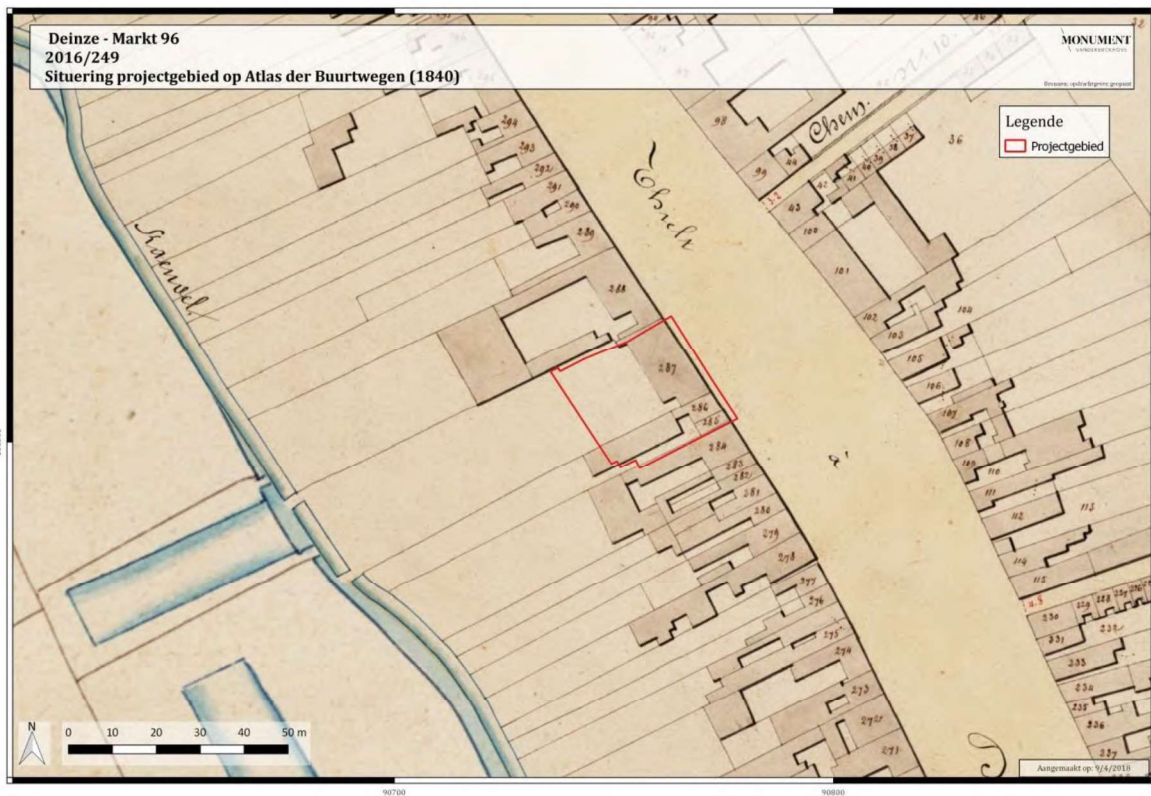
Figuur 16: Detail van de kaart van Ferraris (1771-1778) (© <http://www.geopunt.be/>).

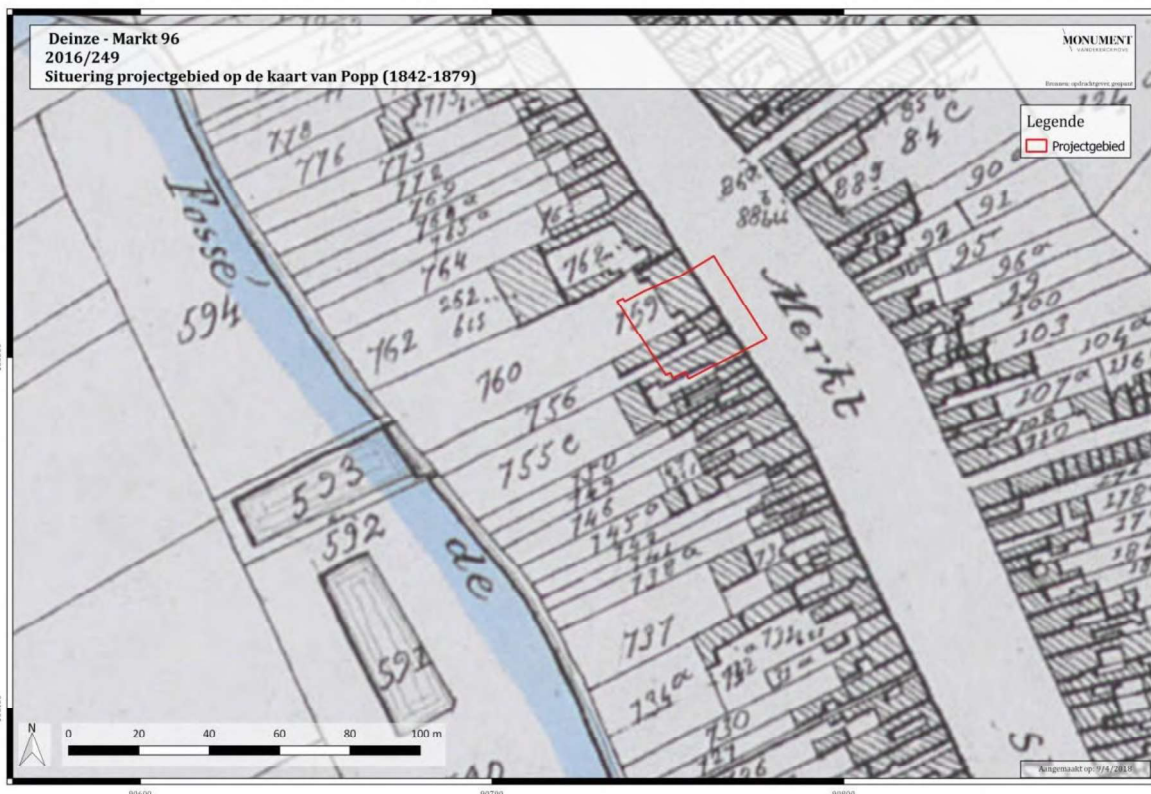
Figuur 17: Stadsplan van Deinze van J. Van Maldeghem uit 1786.

Figuur 18: Voorzijde van het huis van Thuyne (© <http://www.nieuwsblad.be>).

Figuur 19: Detail van de Atlas der Buurtwegen (1840) (© <http://www.geopunt.be/>).

Figuur 20: Detail van de kaart van Popp (1842-1879) (© <http://www.geopunt.be/>).

Figuur 21: Detail van de kaart van Vandermaelen (1846-1854) (© <http://www.geopunt.be/>).

De huidige gevel kan dus met enige zekerheid al teruggebracht worden tot 1786. Deze wordt in de inventaris van Onroerend Erfgoed als volgt omschreven:²⁸

Eén der enige resterende 18de-eeuwse herenhuizen van de Markt. Sober Lodewijk XVI-dubbelhuis van zeven traveeën en twee bouwlagen onder verhoogd dak met attiekverdieping in plaats van het oorspronkelijk fronton; binnenin gedateerde balk "21 SBRE 1775". Bepleisterde en beschilderde voorgevel op lage arduinen plint, verticaal gemarkeerd door geblokte pilasters in het drie traveeën breed middenrisaliet en als gevelbegrenzing. Rechthoekige omlijste vensters op arduinen dorpels. Rondboogdeur in arduinen omlijsting: omlopend kwarthol beloop op neuten, met imposten en sluitsteen gevat tussen geprofileerde rechtstand en met Lodewijk XVI- consoles die de rechte druiplijst ondersteunen. Houten paneeldeur met zonnemotief en waaier. Aflijnende kroon- en tandlijst. Beraapte tuingevel met rechthoekige omlijste vensters. Vernieuwd interieur. Links van het woonhuis, in 1955 toegevoegde bouw met Corinthische zuilengalerij verbonden door neorococo ijzeren hekken op de begane grond en bepleisterde halve verdieping met vierkante venstertjes onder pseudofronton en zadeldak (leien). Erachter gelegen tuin met deels behouden loop van de middeleeuwse Kaandel, 19de-eeuws portiek en ijzeren hekken.

²⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/38019>

In het kader van een vooronderzoek ter herinrichting van de Markt (CAI: 159136) werd in 2010, zo'n 22m ten oosten van het projectgebied, een proefput aangelegd (WP 5) (zie Figuur 22 en Figuur 23). De jongere sporen in deze put omvatten een 16de-17de-eeuwse gracht en een postmiddeleeuws puinpakket. In het zuidelijk deel van de proefput werd dezelfde middeleeuwse occupatielaag aangetroffen die reeds in verschillende proefputten op de Markt aanwezig was. In het noordelijke deel van de werkput ontbrak deze echter. Daarnaast omvatte de werkput nog een 12de-13de-eeuwse gracht en enkele kuilen en paalsporen. Zowel de 12de-13de-eeuwse als de 16de-17de-eeuwse gracht lijken een grens te markeren aangezien de middeleeuwse occupatielaag ten noorden hiervan niet meer aanwezig is. Mogelijk kende het noordelijke deel van de Markt een andere functie en kunnen de grachten geïnterpreteerd worden als de grens tussen activiteitenzones.²⁹ Wat betreft het huis van Thuyne zelf werd er navraag gedaan bij het stadsarchief. Hier waren echter geen bouwdoSSIERS bekend van de woning.

---

²⁹ Schriftelijke informatie Stani Vandecatseye (Agentschap Onroerend Erfgoed).

5. ONDERZOEKSMETHODE

5.1. Algemeen

5.1.1. Vraagstelling

- Welke bodemopbouw is tijdens het vooronderzoek vastgesteld? Is deze bodemopbouw over de hele opgravingszone gelijkaardig of zijn er lokale verschillen? Op basis van welke bodemvormende factoren en/of processen kunnen de lokale bodemgenese en in voorkomend geval lokale variaties verklaard worden? Welke impact hebben bodemvormende factoren en/of processen gehad op het bewaringspotentieel en de bewaringstoestand van archeologisch erfgoed?
- Welke uitspraken kunnen er op basis van vondstmateriaal (typologie), oversnijdingen en/of vulling gedaan worden over de chronologie van de aangetroffen archeologische structuren?
- Welke uitspraken kunnen er op basis van het vondst- en sporenbestand gedaan worden m.b.t. het historisch gebruik en de functie van (delen van) het plangebied doorheen de tijd?
- Welke inzichten leveren de muurarcheologische registraties op m.b.t. de bouwhistoriek van het Huis Van Thuyne en eventuele voorgangers? Zijn er indicatoren die wijzen op de aanwezigheid van verschillende bouwfases, zo ja dewelke en hoe kunnen deze geïnterpreteerd en chronologisch gesitueerd worden? Hoe verhouden deze bevindingen zich ten opzichte van het historisch en cartografisch bronnenmateriaal?
- Zijn er contexten aanwezig met een goede organische bewaring? Welk onderzoekspotentieel hebben deze contexten in 'enge zin' ten aanzien van de reconstructie en evolutie van consumptiepatronen, levensstandaard,... van lokale bewoners en in 'brede zin' ten aanzien van de reconstructie en evolutie van bestaans-economie, handelscontacten en landschap,...
- Hoe kunnen de resultaten van het archeologisch onderzoek in deze zone ruimtelijk en chronologisch gekaderd worden binnen de geschiedenis van de stadsontwikkeling van Deinze? Zijn er indicatoren aanwezig die voor een bepaalde

periode wijzen op een ander type landgebruik? Zo ja, welke? Zijn er indicatoren aanwezig die de vroegste bewoning ter hoogte van dit stadsdeel kunnen dateren? Zo ja, welke? Zijn er archeologische structuren aanwezig die dateren van voor urbanisatie? Zo ja, welke?

5.1.2. Randvoorwaarden

Voor de aanvang van de eigenlijke opgraving werd de uitgraving van 2 sonderingsputten langs de aanpalende gevels archeologisch begeleid. Tijdens de werfvergadering werd beslist dat de archeologische opgraving diende te gebeuren in 2 fasen. Voorafgaand aan de archeologische opgraving werd er rondom de uitgraving een betonwand geplaatst. Normaal gesproken zou er ook voorafgaand aan het archeologisch onderzoek bemaling geplaatst worden. Dit gebeurde echter pas na de uitgraving van de eerste fase. In deze eerste fase mocht er tot op een diepte van -2m ten opzichte van de nulpas gegraven worden. In de tweede fase mocht er tot op een diepte van -4m ten opzichte van de nulpas gegraven worden.

5.1.3. Raadpleging specialisten

Niet van toepassing.

5.1.4. Motivatie voor selectie van het materiaal en staalname

Voor de waardering van macroresten werd in de bijzondere voorwaarden een vermoedelijke hoeveelheid van 5 voorzien, voor de eventuele analyse achteraf een vermoedelijke hoeveelheid van 3. Tijdens het terreinwerk werd in functie van het **macrorestenonderzoek** stalen genomen van 5 contexten. S21 betreft een 13de-eeuwse donkergrijze laag die waarschijnlijk dezelfde is als deze die tijdens het archeologisch onderzoek op de Markt is teruggevonden. S107 betreft vermoedelijk dezelfde laag, maar dan iets meer zuidelijk op het terrein. Daarnaast werden ook van de onderste - iets humeuzere en houtskoolrijke - laag van enkele zandwinningskuilen (S214 en S244) stalen genomen. Als laatste werd de onderste, zeer humeuze, vulling van een noordoost-zuidwest gerichte gracht bemonsterd voor macrorestenonderzoek. Van elke context werd telkens 1 staal van 10 liter genomen en bewaard in een luchtdichte container.

Voor de waardering van pollenstalen werd vooraf eveneens een vermoedelijke hoeveelheid van 5 voorzien, voor een eventuele analyse een vermoedelijke hoeveelheid van 3. Verschillende contexten bleken zich te lenen voor **pollenonderzoek**. Uit de

genomen stalen werd ervoor gekozen om een waardering te laten uitvoeren op een sequentie van verschillende loopniveaus gevolgd door de 13de-eeuwse donkergrijze leeflaag. De verschillende loopniveaus worden immers afgewisseld door 'laagjes ingetrapt vuil' en het is zeer waarschijnlijk dat er zich in deze laagjes ook pollen bevinden en bewaard zijn. Door een pollenanalyse zou een landschapsreconstructie kunnen bekomen worden voor de periode van de overgang van de volle middeleeuwen naar de late middeleeuwen. Echter, tijdens verzending van de geselecteerde stalen voor het pollenonderzoek zijn deze verloren geraakt. Bijgevolg kunnen er helaas geen resultaten voorgelegd worden.

Verder werd ervoor gekozen om **micromorfologisch-bodemkundig onderzoek** te laten uitvoeren op de sequentie van loopniveaus, zodat er enig beeld kan verkregen worden van de lokale activiteiten, de omgeving en het landschap in die periode. In plaats van 1 slijpplaat (zoals vooraf voorzien in de bijzondere voorwaarden) werd ervoor geopteerd om in totaal 3 slijpplaten te verwerken uit 2 pollenstalen.

Er werden geen sporen aangetroffen die zich leenden voor C14-datering en er werden dus ook geen stalen genomen in functie hiervan. Er werden geen metalen voorwerpen gevonden die in aanmerking komen voor röntgenopnames. Er werden geen houten balken aangetroffen, dus er werden geen stalen voor dendrochronologisch onderzoek genomen.

De hoeveelheid dierlijk botmateriaal die werd gevonden is vrij klein voor een stadsopgraving. Er werden geen volledige karkassen gevonden, het betreft waarschijnlijk enkel slacht- en keukenafval. Er werd een **zoöarcheologisch assessment** uitgevoerd.

Voorzien in BVW	Genomen stalen	Context	Hoeveelheid	Geselecteerd
5 macroresten	S21	Laag, doorlopen 13 ^{de} -eeuws pakket markt?	10l	X
	S80 -S107	Laag, doorlopen 13 ^{de} -eeuws pakket markt?	10l	X
	S224 –S226	(Zandwinnings)kuil, onderste laag	10l	X
	S214 –S238	(Zandwinnings)kuil, houtskoolrijke laag	10l	X
	S286 –S313	Gracht, onderste humeus pakket	10l	X
5 pollenstalen	Profiel 2	Sequentie van loopniveaus, vol- tot laatmiddeleeuws pakket en sporen	3 pollenbakken, PB1: 6 lagen PB2: 5 lagen PB3: 3 lagen	PB2
	S80 –S107	Sequentie van loopniveaus, vol- tot laatmiddeleeuws pakket	PB1: 5 lagen	/
	S91	Zandwinningskuil (volle of late middeleeuwen)	3 pollenbakken, PB1: 7 lagen PB2: 3 lagen PB3: 2 lagen	/
	S286	Gracht, vermoedelijk gracht die doorloopt vanop Markt	3 pollenbakken: PB1: 2 lagen PB2: 2 lagen PB3: 1 laag	/
3 röntgenopnames metaal	/	Niet van toepassing	/	/

Tabel 1: Opsomming van alle waarderingen zoals voorzien in de bijzondere voorwaarden, samen met de effectief genomen stalen, hun context en hoeveelheid.

5.2. Beschrijving

5.2.1. Voorbereiding

Voorafgaand aan de archeologische opgraving diende een bureaustudie uitgevoerd te worden. Hierbij werden de beschikbare cartografische en tekstuele bronnen met betrekking tot het Huis van Thuyne verzameld en gesynthetiseerd. Indien hierbij nog nieuwe onderzoeksvragen zouden oprijzen, konden deze nog toegevoegd worden bij de reeds opgestelde onderzoeksvragen. Dit was echter niet het geval.

5.2.2. Veldwerk

Vóór de start van het archeologisch onderzoek werd rondom de toekomstige putwand een betonwand geplaatst. Het terreinwerk werd vooraf opgedeeld in 2 fasen. In een 1ste fase mocht verdiept worden tot -2m ten opzichte van de nulpas, in een 2de fase tot -4m ten opzichte van de nulpas. Tussen de 2 fasen werd bemaling geplaatst en werd de betonwand verankerd met grondankers.

Het te onderzoeken terrein werd onderverdeeld in 2 werkputten. Hiervoor werd het plangebied ruwweg in 2 helften opgedeeld die ongeveer overeenkwamen met de voormalige bebouwing. Werkput 1 omhelst het zuidelijk deel, werkput 2 het noordelijk deel. In werkput 1 werd afgegraven tot op een 1ste niveau waarbij het 18de-19de-eeuwse muurwerk aangetroffen werd. Nadat deze muren geregistreerd en onderzocht waren, werden ze verwijderd om te verdiepen naar een tweede niveau. Dit tweede niveau, het moederboderniveau, bevond zich op circa -2m ten opzichte van de nulpas. In werkput 2 werd slechts 1 niveau aangelegd. Langs de straatzijde waren een aantal vrij grote kelders aanwezig, het vloerniveau hiervan bevond zich op circa -2m ten opzichte van de nulpas. Achter deze kelders waren vrijwel geen muurstructuren bewaard, waardoor hier meteen afgegraven werd tot op het moederboderniveau op circa -2m ten opzichte van de nulpas. Na het uitbreken van de muur- en vloerresten werd onder de kelder een 2de vlak aangelegd. Hier werden echter geen sporen meer aangetroffen. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd, beschreven en ingemeten met een GPS-toestel. De kleinere sporen werden reeds gecoupeerd in deze fase, voor de grotere sporen werd gewacht tot na het plaatsen van bemaling. Verspreid over het terrein werd op een aantal onverstoorde plaatsen een bodemprofiel aangelegd. De profielen werden gefotografeerd, beschreven en ingetekend in de digitale database.

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de leidinggevende archeoloog om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje.

5.2.3. Vondstverwerking en rapportage

Na het veldwerk werd van start gegaan met de vondstverwerking en de rapportage volgens de vastgelegde richtlijnen. Spoor- en profielbeschrijvingen, coupes, tekeningen en foto's zijn te raadplegen in de digitale database: <http://www.monarcho.be>.

6. RESULTATEN

6.1. Stratigrafie

Verspreid over het plangebied werden een aantal profielen aangelegd om een beter zicht te krijgen op de bodemopbouw. Hieruit kon afgeleid worden dat er in het hele plangebied een dikke bruine tot bruingrijze ophogingslaag aanwezig was waarin de sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd (woningen) waren uitgegraven. Deze ophogingsfase is bijgevolg te plaatsen vóór de 18de eeuw. Voor de oudere stratigrafische sequentie kan het plangebied opgedeeld worden in 2 zones, meer bepaald het oostelijke deel van het plangebied, aan de straatzijde, en het westelijke deel van het plangebied, ter hoogte van de tuinzone.

Figuur 24: Weergave van de profielen gezet in het projectgebied (zie bijlage 5).

In de zone aan de straatzijde was onder het ophogingspakket een opvallende donkergrijze tot zwarte laag aanwezig die waarschijnlijk als een soort occupatielaag kan beschouwd worden. In deze laag werd een randfragment van een kogelpot type De Grote L40 met op de rand vrij aaneengesloten vingertopindrukken (1225-1300) gevonden. Hieronder is een lichtgeel 10cm dik lemen (nivellerings)pakket met brokken verbrande leem aanwezig. Onder deze laag bevonden zich nog een aantal vloer-/loopniveaus, afgewisseld

met minerale tussenhorizonten. Tussen deze lagen en de C-horizont was op verschillende plaatsen nog een bruingrijs pakket aanwezig dat waarschijnlijk als oude ploeglaag kan aanzien worden. Hierin werd een randfragment van een kom, type De Groote L50 (1125-1225), aangetroffen. In de ploeglaag en de C-horizont waren verschillende sporen uitgegraven.

In de zone aan de tuinzijde was het beeld enigszins anders. Hier rustte het dikke bruine ophogingspakket onmiddellijk op de vermoedelijke oude ploeglaag. Tussenin waren geen opeenvolgende loopvlakken aanwezig. Doorheen de ploeglaag en de C-horizont waren talrijke kuilen uitgegraven.

Figuur 25: Profiel 2 aan de oostelijke hoek van het terrein. Onder het dikke bruine ophogingspakket is een opeenvolging van nivelleringslagen en loopvlakhorizonten zichtbaar. In de moederbodem zijn verschillende kuilen/grachten uitgegraven.

Figuur 26: Doorsnede op S79 en S80 (profiel 6) waarbij links, in de residentiële zone, nog een opeenvolging van looppniveaus te zien is boven een bruinigrijze ploeglaag. Aan de rechterzijde, de tuinzone, ontbreken deze volledig.

Figuur 27: Profiel 4, met rechts de opeenvolging van looppniveaus.

6.2. Beschrijving van de aangetroffen sporen, structuren en vondsten

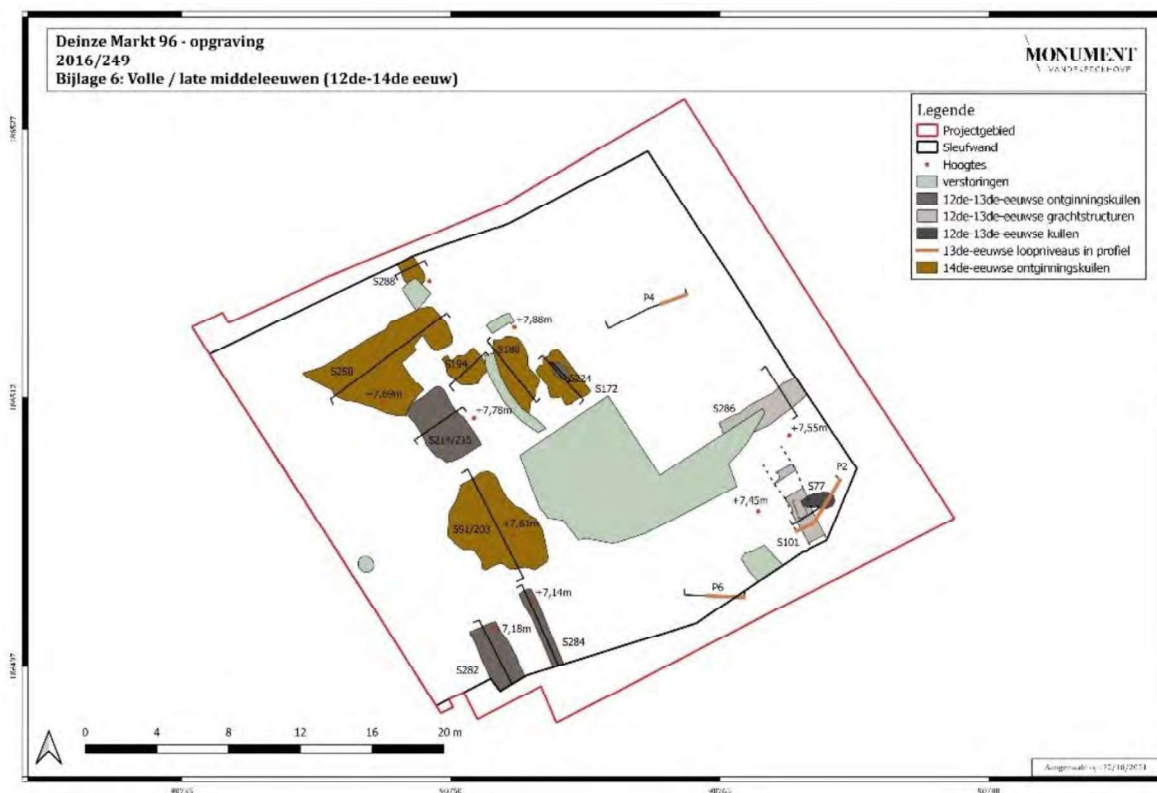
6.2.1. Algemeen

Hieronder worden de aangetroffen sporen, structuren en vondsten besproken en geïnterpreteerd van oud naar jong en gedateerd op basis van de vondsten.

6.2.2. Volle/late middeleeuwen (12de-14de eeuw)

6.2.2.1 Algemeen

De oudste sporen die op het terrein werden aangetroffen dateren uit de volle tot late middeleeuwen. In deze periode kan het terrein opgedeeld worden in 2 delen.

Figuur 28: Planweergave van de sporen uit de volle tot late middeleeuwen (zie bijlage 6).

In het deel aan de straatzijde werden verschillende lemen vloer-/loopniveaus aangetroffen, alsook een kuil en 2 – haaks op elkaar staande – grachtstructuren. Onder de kelders van het ‘Huis van Thuyne’ werden evenwel geen sporen aangetroffen. Indien hier sporen aanwezig waren, werden deze volledig verstoord tijdens de bouw van de kelders. Het deel aan de tuinzijde wordt gekenmerkt door verschillende omvangrijke kuilen,

vermoedelijk uitgegraven voor de winning van zand. In beide zones kon op verschillende plaatsen boven de C-horizont een oude akkerlaag onderscheiden worden. De meeste sporen kunnen op basis van het aangetroffen aardewerk gedateerd worden in de 12de-13de eeuw. Een aantal van de (ontginnings)kuilen zijn uitgegraven in de 14de eeuw.

6.2.2.2. Oude ploeglaag

Zowel in vlak als in de profielen kon op verschillende plaatsen boven de C-horizont een oude ploeglaag herkend worden, en dit zowel ter hoogte van de tuinzone als aan de straatzijde. Uit deze vrij homogene bruingrijze laag, werden enkele fragmenten grijs aardewerk gerecupereerd, waaronder een randscherf van een kom, type De Grootte L50 (1125-1225). Dit lijkt te duiden op een datering in de volle middeleeuwen.

6.2.2.3. Lemen vloer-/loopniveaus

Aan de straatzijde van het terrein werden in verschillende profielen (profiel 2, 4 en 6) een opeenvolging van verschillende vloer-/loopniveaus geobserveerd (zie hoofdstuk 6.1. en bijlage 7). Deze verschillende lagen leverden amper vondsten op. Uit laag S32 komt een wandscherf in grijs aardewerk. Uit de opvallende bovenste donkergrijze tot zwarte laag S21 komt een tand van een schaap of geit, alsook een randfragment van een kogelpot type De Grootte L40 met op de rand vrij aaneengesloten vingertopindrukken (1225-1300), wat de onderliggende vloer-/loopniveaus in de (12de-)13de eeuw plaatst. Laag 21 varieert in dikte en kan vermoedelijk gelinkt worden aan de donkergrijze marktlaag die in 2010 ook al werd aangesneden tijdens het archeologisch onderzoek op de Markt.³⁰ Deze laag werd toen eveneens in de 13de eeuw gedateerd. Ook de donkergrijze laag S107 die aangetroffen werd ter hoogte van profiel 6 kan vermoedelijk in verband gebracht worden met deze 13de-eeuwse leeflaag. Uit deze laag werden eveneens 2 wandscherven in grijs aardewerk gerecupereerd. In S22, het zandige lemen nivelleringspakket onder laag S21, werd een brok Doornikse kalksteen aangetroffen.

Twee pollenbakken in profiel 2 werden geselecteerd voor micromorfologisch onderzoek in de hoop enig beeld te verkrijgen van de lokale activiteiten, de omgeving en het landschap in deze periode.³¹ Hiertoe werden 3 slijpplaten gemaakt (S21, S33, S10). De geobserveerde stratigrafie bleek te bestaan uit alternerende opeenvolgingen van loopvlakhorizonten en minerale tussenhorizonten, een beeld dat typerend is voor middeleeuwse marktplaatsen van West-Europese steden. De loopvlakken/vloerniveaus

---

³⁰ VANHEE D. 2012, p. 38; VANDECATSEYE S. *et al.* 2012, p. 212.

³¹ MIKKELSEN J. H. & LANDSHEERE C. 2020 (zie bijlage 2).

worden gekenmerkt door een sterke aanrijking met organisch materiaal van de minerale fractie en de aanrijking met antropogene inclusies, voornamelijk houtskoolfragmenten en phytolieten. De aanwezige phytolieten zijn waarschijnlijk te associëren met graanhandel of de verwerking van graan. Verder werden fragmenten aardewerk en afval van een open haard geobserveerd. De loopvlaktes zijn ontwikkeld doordat puin regelmatig bovenop werd afgezet. Dit puin nam met de tijd een dominante horizontale oriëntatie aan door de vertrapping aan de oppervlakte van het loopvlak. Op enkele plaatsen werd een soort deklaag geobserveerd die werd neergelegd voor ‘onderhoudsdoeleinden’. Deze bestaat uit plantenfragmenten afkomstig van een moerasachtig milieu, gemengd met verbrand organisch materiaal. Tussen de loopvlakken bevinden zich nivelleringslagen ter voorbereiding van het nieuwe vloerniveau. Kenmerkend voor deze lagen zijn de lage porositeit, het lage gehalte aan organische componenten en de oxido-reductie vlekken en fosfaatknolletjes.

Figuur 29: Detail van profiel 2 waarbij de opeenvolging van looppniveaus en nivelleringslagen te zien is. Uit de opvallende donkergrijze leeflaag S21 komt een randscherf van een kogelpot type De Grootte L40, te dateren in 1225-1300.

Figuur 30: Detail van profiel 6 (S79-S80) waarop opnieuw duidelijk de opeenvolging van verschillende looppniveaus te zien is. Onder deze looppniveaus bevindt zich vermoedelijk een oude akkerlaag.

Van de donkergrijze lagen S21 en S107 werden stalen genomen voor de waardering van macroresten. Het materiaal in de onderzochte stalen bleek onvoldoende bewaard om tot analyse over te gaan.³² De waarderingresultaten van laag S21 toonden wel aan dat er verkoold materiaal van heidebloemen (struikheide en gewone dopheide) aanwezig was in het staal. In stedelijke context wijst dat mogelijk op het gebruik van turf, gewonnen uit hoogveen, als brandstof.

---

³² ALLEMEERSCH L. 2018 (zie bijlage 1).

6.2.2.4. Gracht-/greppelstructuren

In de zuidoostelijke hoek van het terrein, onder de minder diep gefundeerde muurresten, kwamen een gracht en een greppel aan het licht. Greppel S101 kon over ca. 4m gevolgd worden. Het spoor was ca. 1m breed en had een noordwest-zuidoost oriëntatie. In grondvlak werd een aardewerkdump aangetroffen (S76). Deze bevatte 25 wandfragmenten en 1 randfragment grijs aardewerk afkomstig van een kogelpot type De Grootte L1 (800-1275).³³ Ook elders in de vulling werden nog 2 wandfragmenten grijs aardewerk gevonden. In doorsnede was de greppel ca. 40cm diep uitgegraven met schuin uitstaande tot rechte wanden en een vrij vlakke bodem. De vulling had een heterogene bleekgrijze kleur, met vooral onderaan wat houtskoolspikkels. Opmerkelijk is dat deze greppel evenwijdig loopt met de huidige straatgrens.

Figuur 31: Greppel S101 in grondvlak.

---

³³ DE GROOTE K. 2008, p. 197.

Figuur 32: Greppel S101 in doorsnede.

Gracht S286 heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie, haaks op greppel S101 en de Markt, en loopt min of meer gelijk met de huidige perceelsgrens. Ook deze structuur is slechts een 4-tal meter bewaard. In doorsnede werd duidelijk dat de gracht 2 fasen gekend heeft. De oudste fase heeft een heterogene bleekgrijze vulling, was minstens 1m breed en komvormig uitgegraven tot een diepte van ca. 50cm. Na de opvulling van de eerste gracht werd op dezelfde plaats en met dezelfde oriëntatie opnieuw een gracht uitgegraven. Deze had een breedte van ca. 75cm en was ca. 1m diep uitgegraven met een vlakke bodem. De noordelijke zijde had een vrij rechte wand, de zuidelijke wand was eerder getrapt uitgegraven. De oudste vulling bestaat uit een zwart humeus pakket, de jongste uit een afwisseling van donkergrijze laagjes en verspitte C-horizont. Beide fasen leverden geen vondsten op. De ligging, de oriëntatie en het uitzicht van de gracht doen evenwel vermoeden dat deze ook in de 12de-13de eeuw te situeren is. In WP5, een werkput aangelegd tijdens het archeologisch onderzoek op de Markt in 2010, werd een gracht aangesneden met een gelijkaardige opbouw als gracht S286 en in het verlengde ervan. Waarschijnlijk betreft het dus dezelfde grachtstructuur. Het spoor kon daar op basis van de vondsten in de 12de-13de eeuw geplaatst worden. Een staal uit gracht S286 werd ingediend voor macrorestenonderzoek. Hoewel er wel degelijk onverkoold materiaal aanwezig was in het staal (hout, visresten en 4 types plantenzaden) maakte de waardering duidelijk dat het materiaal onvoldoende bewaard was om over te gaan tot

verdere analyse.³⁴ De aanwezigheid van restanten van een zwam (*Cenococcum geophilum*) wijst op een zure bodem, meestal boven de watertafel.

Figuur 33: Gracht S286 in doorsnede.

6.2.2.5. (Ontginnings)kuilen

Ter hoogte van de tuinzone kwamen verschillende, vaak omvangrijke, kuilen aan het licht. Hoogstwaarschijnlijk betreft het ontginningskuilen voor de winning van zand. De kuilen kenmerken zich door een vaak strakke uitgraving, met rechte wanden en een vlakke bodem. In enkele gevallen waren ze eerder getrapt uitgegraven. Op basis van het vondstmateriaal kan een zeker fasering opgemerkt worden. Een aantal kuilen zijn te plaatsen in de 12de-13de eeuw (S214-S215, S224, S282 en S284), terwijl nog andere uitgegraven zijn in de 14de eeuw (S91-203, S172, S188, S194, S250 en S288).

Kuil S214-215 heeft in grondvlak een rechthoekige vorm, maar in doorsnede is het spoor vrij onregelmatig uitgegraven (zie Figuur 34). De oudste vulling bestaat uit verschillende donkergrijze pakketten met vlekken verspitte C-horizont. Deze lopen allen af naar de oostelijke zijde, waar een deel van de kuil iets dieper uitgegraven was. Hier bestaat de oudste vulling uit een dun donkergrijs laagje waarboven zich een deel C-horizont bevindt, waarschijnlijk het gevolg van het inkalven van de wand van de kuil. In de vulling werd een

---

³⁴ ALLEMEERSCH L. 2018 (zie bijlage 1).

fragment van een kogelpot type De Groote L28 of 29 (1100-1275) aangetroffen met vingertopindrukken op de rand (zie figuur 38). Het fragment was beroet, wat wijst op gebruik. Daarnaast bevatte het spoor nog 3 wandfragmenten grijs aardewerk en 2 wandfragmenten vroegrood aardewerk. Verder werden nog een ijzeren nagel, een brok zandsteen en 2 niet nader te definiëren stukjes dierlijk bot gerecupereerd. Bij de waardering van de macroresten werd duidelijk dat de bewaringstoestand van de macroresten geen analyse toeliet, aangezien het staal zich boven of ter hoogte van de grondwatertafel bevond.³⁵

Figuur 34: S214-215 in doorsnede.

Kuil S224 werd aangesneden tijdens het uithalen van de 2de helft van S172. In doorsnede is de kuil ca. 90cm diep uitgegraven met rechte wanden en een onregelmatig uitgegraven bodem (zie Figuur 35). De oudste vulling (S226) bestaat uit een pakket van donkergrijze en zwarte laagjes met vlekjes verspitte C-horizont. Hierboven bevindt zich een donkergrijze vulling. In vulling S226 werden 14 fragmenten grijs aardewerk, waaronder 1 randfragment aangetroffen. Verschillende fragmenten waren beroet en vertoonden sporen van kookvocht. Daarnaast bevatte de vulling ook 7 fragmenten vroegrood aardewerk. Eén bodemfragment toont de aanzet tot ingeknepen standvinnen. Verder werden nog 1 fragment Maaslands witbakkend aardewerk en 1 fragment roodbeschilderd aardewerk aangetroffen. In vulling S225 werden 4 fragmenten vroegrood aardewerk en 6 fragmenten grijs aardewerk aangetroffen, waaronder een fragment afkomstig van een kogelpot type De Groote L40 (1125-1275, zie figuur 38) met vingertopindrukken op de rand die bijna een draperiedecor vormen.³⁶ Enkele fragmenten zijn beroet en 1 heeft

---

³⁵ ALLEMEERSCH L. 2018 (zie bijlage 1).

³⁶ DE GROOTE K. 2008, p. 199.

aankoeksel van etensresten aan de binnenkant. In de kuil was ook dierlijk bot aanwezig, o.a. afkomstig van rund, schaap/geit, varken en vogel.³⁷ Verschillende botten bevatten bewerkingssporen zoals snij- en kasporen. Van vulling S226 werd een staal ingediend voor macrorestenonderzoek, maar net zoals bij het hierboven besproken S214-215 liet de bewaringstoestand ervan geen verdere analyse toe. Ook hier bevond het spoor zich aan of boven de watertafel. Het staal bevatte naast zaden ook aardewerk, verbrand bot en houtskool.

Figuur 35: S224 in doorsnede. Erboven is nog een restant van S172 zichtbaar.

Kuil S282, rechthoekig in grondvlak, bevond zich in de zuidwestelijke hoek van het terrein. In doorsnede heeft het spoor rechte wanden en een vlakke bodem en is ca. 70cm diep uitgegraven. De kuil is opgevuld met 4 vullingen die aflopen naar het zuiden toe (zie Figuur 37). De oudste vulling heeft een donkergrijze kleur en bevat vrij veel houtskoolspikkels en -brokjes. Hierboven bevindt zich een lichtbruine laag die vrij veel brokjes verspitte C-horizont bevat. De jongste vulling bestaat uit een afwisseling van licht- en donkergrijze laagjes die vrij veel houtskoolspikkels en brokjes bevatten. Vulling S291 bevatte 11 wand- en 3 randfragmenten in grijs aardewerk waaronder een blokvormig randfragment van een kogelpot (type De Groote L40) die te dateren is van 1125 tot 1275 (zie figuur 38).³⁸ Vulling S294 bevatte een wandfragment grijs aardewerk en een brok basaltlava. Vulling S297 bevatte een wandfragment vroegrood aardewerk. Uit de kuil kwam ook een niet nader te definiëren stukje dierlijk bot.

---

³⁷ GALLOO M. 2016 (zie bijlage 3).

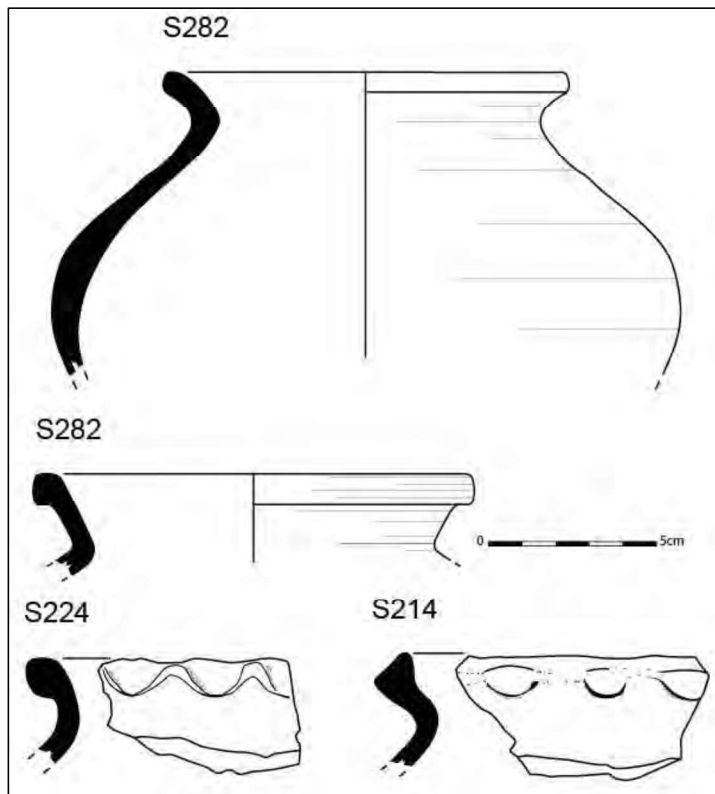
³⁸ DE GROOTE K. 2008, p. 199.

Figuur 36: S282 (rechts) in grondvlak.

Figuur 37: S282 in doorsnede.

Figuur 38: Tekeningen van aardewerk uit sporen S214, S224 en S282.

Kuil S284 is eveneens een rechthoekige langwerpige kuil met ongeveer dezelfde opvulling als S282. De oudste vulling bestaat uit een donkergrijs pakket in de hoek van de kuil. Daarna is deze verder opgevuld met een laagje verspitte C-horizont, een donkergrijze laag en een donkergrijs pakket met vlekjes verspitte C-horizont. Er werden geen vondsten in de vulling aangetroffen, maar door de gelijkaardige opvulling wordt vermoed dat deze kuil eenzelfde datering heeft als S282.

Figuur 39: S284 in doorsnede.

Kuil S91/203 bevindt zich in het zuidwestelijk deel van het terrein. In doorsnede is deze omvangrijke kuil 130cm diep uitgegraven met vrij rechte wanden en een vrij vlakke bodem. De jongste vulling bestaat uit een pakket van afwisselend licht tot donkergrijze (humeuze) laagjes. De oudste vulling is een donkergrijze laag waarin vrij veel brokjes en brokken verspitte C-horizont aanwezig zijn (S275). Hieronder is nog een zeer dun humeus laagje aanwezig. In de oudste laag werd 1 rand- en 1 wandfragment van een voorraadpot in grijs aardewerk type De Grootte L43 of L47 aangetroffen (zie Figuur 45). Deze dateert de kuil tussen 1300 en 1400.³⁹ Daarnaast werden in deze laag nog een rand en een wandfragment van een kogelpot in grijs aardewerk type De Grootte L40 aangetroffen (zie Figuur 45).⁴⁰ Verder bevatte het spoor nog 48 wandscherven en 5 randscherven grijs aardewerk (soms beroet), 3 wandscherven en 1 randscherf van een kan in vroegrood aardewerk, een ijzeren nagel, een metaalslak en een brok kalksteen. Ook werd wat dierlijk bot aangetroffen, afkomstig van rund, schaap/geit en varken.⁴¹ Verschillende botten vertoonden kap- of snijsporen.

Figuur 40: Doorsnede van S91/203.

Kuil S172, rechthoekig in grondvlak, werd verstoord door een achtermuur van één van de fasen van het huis van Thuyne. De doorsnede ervan toont een ca. 40cm diepe kuil met rechte wanden, een vrij vlakke bodem en 3 vullingen. De jongste vulling (S222) bestaat uit een donkergrijze laag die als een soort nazak kan gezien worden. Hieronder bevindt zich een lichtbruine vulling (S221) die vrij veel brokjes en brokken onverbrande en verbrande leem en brokjes verspitte C-horizont bevat. De oudste vulling (S223) bestaat

---

³⁹ DE GROOTE K. 2008, p. 277.

⁴⁰ DE GROOTE K. 2008, p. 198.

⁴¹ GALLOO M. 2016 (zie bijlage 3).

uit een donkergrijze laag die vrij veel brokjes en brokken onverbrande en verbrande leem, spikkels houtskool en brokjes verspitte C-horizont bevat. In de vulling van dit spoor werd een oorfragment van een vetvanger in grijs aardewerk aangetroffen (zie Figuur 43), alsook 11 wandfragmenten in grijs aardewerk (S223), een gesp in een koperlegering (1350-1500, zie Figuur 42) en een fragmentje dierlijk bot dat niet nader kan benoemd worden.

Figuur 41: Doorsnede van S172.

Figuur 42: Gesp uit S172 (1350-1500).

Figuur 43: Weerszijden van een oor van een vetvanger in aardewerk uit S172.

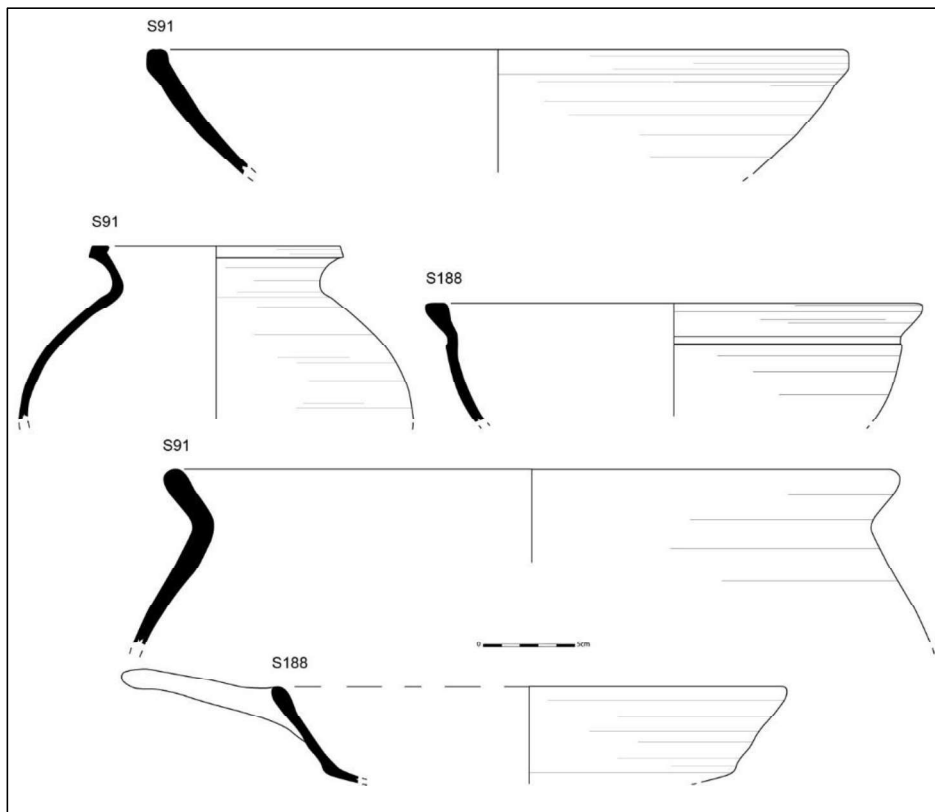
Kuil S188, gelegen ten westen van S172, is een vrij rechthoekig spoor dat doorsneden wordt door een verstoring. De kuil was in doorsnede eerder komvormig uitgegraven, was ca. 60cm diep en bestond uit 3 vullingen. De jongste vulling (S228) is een donkergrijze laag die vrij veel brokjes en brokken onverbrande en verbrande leem bevat. De oudste lagen (S229 en S230) hebben een eerder lichtgrijze kleur en dezelfde inclusies als de jongste vulling. In laag S228 werd een concentratie aardewerk aangetroffen. Deze omvatte 2 wand- en 1 randfragment van een steelpan met volle steel in rood geglazuurd aardewerk en 11 wand- en 2 randfragmenten van een kom in grijs aardewerk (type De Grootte L106) die gedateerd kan worden van 1300-1400 (zie Figuur 45).⁴² In de jongste vulling werd een wand- en randfragment in grijs aardewerk (mogelijk ook vroegrood) aangetroffen. Het randfragment is afkomstig van een kan (type De Grootte L60) en kan gedateerd worden van 1125 tot 1375 (zie Figuur 45).⁴³ Verder bevatte de kuil nog 2 stukken dierlijk bot, niet nader te definiëren.

Figuur 44: Doorsnede van S188.

⁴² DE GROOTE K. 2008, p. 224.

⁴³ DE GROOTE K. 2008, p. 172.

Figuur 45: Tekening van aardewerk uit S91 en S188

In doorsnede blijkt kuil S194 vrij ondiep uitgegraven, met een vlakke bodem die schuin oploopt en een rechte wand. In grondvlak had ze een eerder ovale vorm. De jongste vulling bestaat uit een donker bruingrijs laagje (S232), de oudste lagen (S233 en 234) uit een donkerbruine vulling met vlekken verspitte C-horizont. Uit de jongste laag kwamen verschillende aardewerkfragmenten: 1 wandfragment hoogversierd aardewerk, 2 oorfragmenten bijna steengoed, 4 fragmenten rood geglazuurd aardewerk waaronder 2 randfragmenten van grapes en 12 fragmenten grijs aardewerk waaronder 2 randfragmenten van kogelpotten. De randfragmenten van de grapes zijn afkomstig van type De Groote L120E en L124A en zijn te dateren tussen 1375-1475 en 1325-1400.⁴⁴ Eén van de fragmenten is beroet, wat wijst op gebruik ervan. De randfragmenten van de kogelpotten behoren tot types De Groote L17 (975-1225) en L31 (1125-1250).⁴⁵ Door de jongere fragmenten aardewerk in deze laag is een jongere datering meer plausibel. In de oudste laag werd nog 1 sterk beroet wandfragment grijs aardewerk aangetroffen. Het spoor leverde ook nog enkele fragmenten dierlijk bot op, o.a. van rund en varken, soms met bewerkingssporen.⁴⁶

⁴⁴ DE GROOTE K. 2008, p. 158.

⁴⁵ DE GROOTE K. 2008, pp. 198-199.

⁴⁶ GALLOO M. 2016 (zie bijlage 3).

Figuur 46: S194 in doorsnede.

De doorsnede van kuil S250 toont een vrij grillig (voornamelijk aan de westelijke zijde) uitgegraven kuil. De jongste vulling bestaat uit een donkerbruin pakket (S256-258). Hieronder bevindt zich een donkerbruine laag met kleine vlekjes verspitte C-horizont (S259) waaronder zich een donkergrijze laag (S260) bevindt. De oudste laag (S261-262) bestaat uit een donkere grijsbruine laag met vrij grote brokken verspitte C-horizont. Uit het spoor komt een brok Doornikse kalksteen.

Figuur 47: S250/200 in doorsnede.

Ook kuil S288 heeft in grondvlak een rechthoekige vorm. Het spoor wordt verstoord door een recente betonnen beerput. In doorsnede was de kuil vrij ondiep bewaard, met rechte tot schuine wanden en een schuin aflopende bodem. In de vulling werden 17 fragmenten van een kom in grijs aardewerk (De Grootte L106⁴⁷) aangetroffen die de kuil dateert in de 14de eeuw. Daarnaast bevatte de vulling nog 2 fragmenten grijs aardewerk van een ander recipiënt, alsook een fragment vroegrood aardewerk. Uit de kuil kwamen ook 3 fragmenten dierlijk bot, waarvan 2 afkomstig van rund.⁴⁸

Figuur 48: S288 in doorsnede.

6.2.2.6 Interpretatie van de sporen

De oudste sporen en vondsten die werden aangetroffen op de site gaan terug tot in de volle middeleeuwen, meer bepaald de 12de eeuw. Op verschillende plaatsen op het terrein, zowel ter hoogte van de tuinzone als aan de straatkant, werd de aanwezigheid van een oude akkerlaag vastgesteld. Uit deze laag werd een randscherf gerecupereerd daterend uit de 12de eeuw. Vermoedelijk lag het terrein op dit moment nog net buiten de stad-inwording en was het in gebruik als landbouwgebied. In de loop van de 12de eeuw en zeker in de 13de eeuw (Deinze verkreeg rond 1243 de stadsrechten⁴⁹) breidde de kern steeds verder uit, en werd het plangebied erin opgenomen, al was het platteland ongetwijfeld nog vlakbij. Het terrein kan in deze periode opgedeeld worden in 2 zones.

---

⁴⁷ DE GROOTE K. 2008, p. 224.

⁴⁸ GALLOO M. 2016 (zie bijlage 3).

⁴⁹ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140018>

De eerste echte tekenen van stedelijke activiteiten konden waargenomen worden in enkele profielen ter hoogte van het oostelijke deel van het plangebied, aan de straatzijde. Op een aantal plaatsen was hier boven de oude akkerlaag een alternerende opeenvolging van loopvlakhorizonten en minerale tussenhorizonten te zien, wat kenmerkend is voor middeleeuwse marktplaatsen.⁵⁰ Het weinige dateerbare vondsmateriaal dat werd aangetroffen plaatst de verschillende looppniveaus in de 13de eeuw. Zo komt uit het bovenste loopvlak (S21) een kogelpotfragment dat gedateerd kan worden omstreeks 1225-1300. Deze opvallende donkergrijze laag S21, variërend in dikte, kan vermoedelijk gelinkt worden aan de zogenaamde ‘zwarte laag’ die in 2010 ook al werd aangesneden tijdens het archeologisch onderzoek op de Markt en geïnterpreteerd werd als een 13de-eeuwse occupatielaag.⁵¹ In WP5, de werkput het dichtst bij het huidige plangebied gelegen, werden naast de zwarte laag ook een aantal 12de-13de-eeuwse middeleeuwse kuilen en grachten aangesneden. Eén van deze grachten lag min of meer in het verlengde van de huidige perceelsgrens en dus ook van gracht S286. Het lijkt hier te gaan om dezelfde grachtstructuur, ook al gezien de grote gelijkenissen in opbouw. Mogelijk kunnen de aangetroffen grachten/greppels geïnterpreteerd worden als de grens tussen activiteitenzones. Een opeenvolging van verscheidene looppniveaus zoals in het huidige projectgebied werd in WP5 evenwel niet aangetroffen.

Figuur 49: Profiel 2. Onder het ophogingspakket is de – niet overal even dikke – 13de-eeuwse ‘zwarte laag’ zichtbaar, met daaronder de alternerende opeenvolging van loopvlakhorizonten en nivelleringslagen, typisch voor middeleeuwse marktplaatsen. In deze niveaus werden verschillende andere middeleeuwse sporen uitgraven, zoals een gracht S101(rechts) en een kuil S77 (links).

---

⁵⁰ MIKKELSEN J. H. & LANDSHEERE C. 2020 (zie bijlage 2).

⁵¹ VANHEE D. 2012, p. 38; VANDECATSEYE S. *et al.* 2012, p. 212.

Welke activiteiten er precies hebben plaatsvonden ter hoogte van dit deel van de markt is niet zo gemakkelijk te achterhalen. De aanwezigheid van phytolieten in de loopvlakken kan mogelijk gelinkt worden aan graanhandel of de verwerking van graan. Verder werden in de loopvlakhorizonten ook keramiekfragmenten, afval van een open haard en de aanwezigheid van een soort deklaag voor ‘onderhoudsdoeleinden’ geobserveerd. Duidelijke sporen van artisanale activiteiten werden niet aangetroffen, met uitzondering van 2 ijzerslakken. In 2010 werden in WP5, zo’n 22m ten noordoosten van het terrein, ook verschillende ijzerslakken aangetroffen, wat toch enigszins lijkt te wijzen op metaalbewerking in de nabije omgeving.

Het westelijke deel van het terrein kende een verschillende evolutie. Deze zone werd aangewend voor de ontginning van zand, getuige de concentratie ontginningskuilen hier. Deze ontginningsbeweging startte vermoedelijk in de loop van de 12de eeuw en liep door tot in de 14de eeuw. De zandwinningskuilen werden na het uitgraven dichtgeworpen met afval en niet bruikbare grond. Het aardewerk dat erin aangetroffen werd is vaak sterk gefragmenteerd en kan daardoor meestal niet aan een specifieke vorm worden toegewezen. Het aardewerk uit de 12de-13de-eeuwse kuilen bestond hoofdzakelijk uit grijs gedraaid aardewerk, waarbij enkel de kogelpot als vorm kon herkend worden. De randen ervan waren soms versierd met vingertopindrukken en regelmatig waren er sporen aanwezig van roet, kookvocht en/of aankoeksel van etensresten. Naast grijs aardewerk was er ook wat vroegrood aardewerk aanwezig in de contexten, zij het in veel mindere mate. Het importmateriaal werd enkel vertegenwoordigd door een scherf Rijnlands roodbeschilderd aardewerk en een scherf Maaslands witbakkend aardewerk. Wanneer dan gekeken wordt naar het aardewerk uit de 14de-eeuwse kuilen is er naast een grote toename in het aantal vormen ook een hele evolutie te zien in de aanwezige categorieën. Het grijs gedraaid aardewerk is nog steeds de dominante aardewerkgroep, maar naast kogelpotten zijn er nu ook kommen, een voorraadpot, een kan en een oorfragment van een vetvanger aanwezig. Ook vroegrood aardewerk is nog in kleine mate vertegenwoordigd. Nieuwe categorieën zijn rood geglaazuurd aardewerk (o.a. grapes en een steelpan) en in zeer kleine hoeveelheid ook hoogversierd aardewerk en bijna steengoed. Daarmee volgt het aangetroffen aardewerk de typische evolutie die ook in de rest van de Leie- en Scheldevallei te zien is. De kuilen leverden ook wat dierlijk botmateriaal op, weliswaar zeer gefragmenteerd en in zeer kleine aantallen. De informatie die eruit gehaald kan worden betreffende de voedingspatronen in het middeleeuwse Deinze is daardoor eerder beperkt. Het botmateriaal dat gedetermineerd kon worden is afkomstig van rund, schaap/geit, varken en in geringe mate ook vogel.⁵² Op

---

⁵² GALLOO M. 2016 (zie bijlage 3).

sommige stukken zijn duidelijke bewerkingsporen zichtbaar, zoals snij- en kasporen. Het dierlijk materiaal in de kuilen kan geïnterpreteerd worden als stadsafval, en dan vooral consumptieafval. Naast aardewerk en dierlijk bot werden ook een brok zandsteen, een brok basaltlava en een ijzeren nagel aangetroffen in de 12de-13de-eeuwse kuilen. Uit de 14de-eeuwse kuilen kwamen 2 brokken Doornikse kalksteen, een ijzeren nagel, een metaalslak en een gesp in een koperlegering.

Figuur 50: Zicht op het westelijke deel van het plangebied, met de verschillende 12de-13de-eeuwse en 14de-eeuwse ontginningskuilen.

In 2017 voerde BAAC Vlaanderen een opgraving uit ter hoogte van Markt 134, zo'n 150m ten noorden van het plangebied.⁵³ Daar trof men eveneens een oude akkerlaag aan die op basis van het aangetroffen aardewerk lijkt de dateren uit de volle middeleeuwen, alsook verschillende zandwinningskuilen uit de late 12de eeuw en de 1ste helft van de 13de eeuw. Een kleine oven met verschillende metaalslakken in de directe omgeving vormt wellicht een aanwijzing voor kleinschalige metaalproductie. Dit bevestigt het vermoeden dat er in deze periode naast zandwinning wellicht ook kleinschalige artisanale activiteiten plaatsvonden ter hoogte van dit deel van de Markt. Verder werden de restanten aangetroffen van een drieschepig woonstalhuis, alsook een kleinere eenschepige constructie. In het midden van de 13de eeuw werd op het terrein een aarden wal opgeworpen, in het kader van het uitbouwen van de stadsversterkingen.

---

⁵³ VAN REMOORTER O. 2019.

6.2.3. Nieuwe en nieuwste tijd (18de eeuw – 21ste eeuw)

6.2.3.1. Algemeen

In de periode na de middeleeuwen werd het terrein aanzienlijk opgehoogd en op een bepaald moment waarschijnlijk ook gedeeltelijk afgegraven en genivelleerd. In de 18de eeuw behoorde het volledig plangebied toe aan het 'Huis van Thuyne' (kaart van Ferraris, 1777, zie Figuur 16). Kort daarna werd een poortgebouw opgericht op het zuidelijk deel van het terrein (kaart van J. Van Maldeghem, 1786, zie Figuur 17). In de 19de eeuw werd het plangebied opgedeeld in 2 kavels. Op het zuidelijk deel wordt een bescheiden woning opgetrokken (Atlas der Buurtwegen, 1841, zie Figuur 19). De 2 kavels worden hieronder apart besproken, waarbij per kavel aandacht besteed wordt aan de verschillende fasen die konden afgeleid worden uit de muurresten. Er werd één mogelijk ouder muurrestant aangetroffen in het zuidelijk deel van het terrein, de exacte datering kon echter niet achterhaalt worden.

Misschien heeft deze iets te maken met het poortgebouw uit het einde van de 18de eeuw dat te zien is op de kaart van J. Van Maldeghem, maar het is ook mogelijk dat deze toebehoort aan een ouder gebouw van vóór de bouw van het 'Huis van Thuyne'. Een exacte datering kon niet achterhaald worden.

Figuur 52: Het uitbraakspoor van een oudere noordoost-zuidwest gerichte muur.

6.2.3.3. Kavel 1: 'het Huis van Thuyne'

De oudste restanten van deze woning (18de eeuw) omvatten de funderingen van de zij- en achtergevel en de muurresten van een kleine kelder of beerput (zie Figuur 56). S118 is de fundering van de zuidelijke zijgevel en een deel van de achtergevel (zie Figuur 53). De muur is opgebouwd uit bakstenen met een afmeting van 22x11x6cm in een kruisverband met een witgele kalkmortel met kalkstippen. Vermoedelijk zijn ook muren S150 en S151 (zie Figuur 54) resten van de achtergevel, gezien de bakstenen hetzelfde formaat hebben en ze met eenzelfde mortelsoort opgebouwd zijn. Tegen de westelijke hoek werd nog een muurrestant van een kelder of beerput uit deze fase aangetroffen (S154). Na de opgave van deze ruimte werd ze opgevuld met puin. De muren waren opgebouwd uit bakstenen met formaat 20x9x6cm in koppenverband met een bruingele kalkmortel met kalkstippen. Hoewel er tegen de binnenzijde van de muur pleister werd aangetroffen, was er een vloerniveau afwezig. Op de kaart van Ferraris (1771-1778) is deze structuur afgebeeld als een ruimte die aansluit op een bijbouw langs de achtergevel van de woning.

Figuur 53: S118, fundering van de zuidelijke gevelmuur. Rechts op de foto is een bakstenen water/bezinkput te zien.

In de 19de of zelfs 20ste eeuw werd de woning uitgebreid met 2 grote kelders die in gebruik waren tot aan de afbraak van het gebouw kort voor het onderzoek. Hiervoor werd tegen de bestaande fundering van de gevels langs de binnen- of buitenzijde een dieper gefundeerde muur gebouwd, S122. Om deuropeningen te creëren werd de bestaande fundering van de gevel op verscheidene plaatsen afgebroken. Langs de westelijke zijde werd een gang toegevoegd met een natuurstenen trap van 6 treden in het zuiden, waarlangs de kelders betreden konden worden. De muren van de gang zijn opgebouwd uit bakstenen met formaat 18x8x5cm met een cementmortel. De zuidelijke kelder omvat een ruimte van 7 op 5m en werd in 2 verdeeld door een onregelmatig gemetste

binnenmuur, S117 en S126 opgebouwd uit bakstenen met formaat 18x8x5cm en cement. Gezien de vorm van de binnenmuur was op deze plek misschien ook een soort van verwarmingselement aanwezig, maar omdat sporen van verbranding ontbreken is dit niet geheel zeker. Aan de zuidelijke zijde van de kelder was een uitsparing in de muur aanwezig om makkelijk goederen in de kelder te laden. Hierdoor kan ook gesteld worden dat er in deze periode een doorgang geweest moet zijn tussen beide kavels. Dit wordt bevestigd door een bakstenen water/bezinkput, S11 en S14, die zich ten zuiden van deze muur bevindt. De noordelijke kelder omvat een ruimte van 6 op 5m en werd ook onverdeeld in 2 ruimtes door een muur in snelbouwsteen. Tijdens de begeleiding voor de sonderingsputten werd opgemerkt dat het plafond van deze kelder waarschijnlijk bestond uit spaarbogen en dat er zich in de noordelijke zijde van de ruimte een aantal kleinere onderverdelingen bevonden met een plafond van opgemetste bogen (zie Figuur 55). De vloer van beide kelders bestond uit vloertegels uit de jaren 1960 of 1970. Hieronder werden geen oudere vloerniveaus aangetroffen. In de zuidwestelijke hoek was een kasseiniveau (S54) aanwezig dat naar de achterliggende tuin leidde (zie Figuur 57). De vondsten tussen de kasseien (o.a. kroonkurken) wijzen erop dat dit tot in de 21ste eeuw in gebruik was.

Figuur 54: S151, mogelijke fundering van de achtergevel.

Figuur 55: Zicht op de aanzet van het plafond met aangemetsste bogen en de afdruk van de onderverdeling in de noordelijke kelder.

Figuur 56: Rechts zijn de 2 grote kelders met de gang te zien, bovenaan links de oudere kelder of beerput.

Figuur 57: Het kasseipad van de woning tot aan de tuin.

6.2.3.4. Kavel 2

Op de kaart van Ferraris (1777) is te zien dat het terrein ter hoogte van deze kavel in de 18de eeuw nog onbebouwd was en deel uitmaakte van ‘het Huis van Thuyne’. Kort daarna werd een poortgebouw opgericht op deze kavel, te zien op de kaart van J. Van Maldeghem (1786). Het is niet duidelijk of de woning rechts ervan zich binnen het plangebied bevindt. Op een volgende kaart uit 1841 (Atlas der Buurtwegen) is duidelijk dat het plangebied nu bestaat uit 2 kavels, waarbij kavel 2 bestaat uit een of twee aparte woningen. Gemakkelijkshalve zal ervan uitgegaan worden dat het 1 woning betreft. Er kunnen 3 fasen onderscheiden worden.

De eerste fase beslaat enkele muurresten van funderingen, opgaand muurwerk van kelders en een beerput. S1, S36 en S47 maken deel uit van funderingen van binnenmuren en zijn opgebouwd uit bakstenen met formaten 23x11x5cm met een bruingele kalkmortel met kalkstippen. Ze vormen 2 ruimtes waarbinnen nog een klein restant van een vloerniveau bewaard is. De vloer bestaat uit tegels met 2 verschillende formaten: 14x14x2cm en 18x18x3cm. Een verband tussen de tegels kon vanwege de slechte

bewaringstoestand niet herkend worden. Bij deze fase hoort ook een kelder (S36, S48 en S37) die later nog een verbouwingsfase kende. De keldermuren waren opgebouwd uit bakstenen met een formaat van 20x12x5cm en een lichtgeelbruine kalkmortel met kalkstippen. Ze was opgevuld met een puinvulling. De vloer hiervan werd in het 2de vlak onderzocht en bestaat uit bakstenen gevat in cementmortel. Een tweede kelder (S52) bevond zich enkele meters naar achteren op het perceel. De muur was opgebouwd uit bakstenen met een formaat van 21x11x5cm en een lichtgeelbruine kalkmortel met kalkstippen en vormde een ruimte van 4x2m. Gezien deze muur ook bepleisterd was, bevond er zich waarschijnlijk ook hier een kelder of beerput. Deze werd na de opgave opgevuld met puin, hieronder werd geen vloerniveau aangetroffen. Ten westen hiervan werden enkele muur- en vloerstructuren (S57-S61) aangetroffen die vrij slecht en ondiep bewaard waren. De functie ervan is hierdoor niet geheel duidelijk. Hierachter bevond zich een laatste kelder of beerput (S85) van 2,2x1,7m. Net zoals de andere was deze na de opgave opgevuld met puin en opgebouwd uit bakstenen met formaat 20x11x5cm. De vloer werd in het 2de vlak onderzocht en bestond uit bakstenen gevat in cementmortel. Achteraan op het perceel bevond zich nog een bakstenen waterput met bijhorend bakstenen aanvoergootje (S152 en 153) (zie Figuur 61). Beide waren opgebouwd uit bakstenen met formaat 20x11x5. De waterput werd na opgave opgevuld met puin.

Figuur 58: Zicht op de funderingen van de binnenmuren, S1, en de slecht bewaarde vloer van deze ruimte, S15.

Figuur 59: Detail van de zeer slecht bewaarde vloer, S15.

Figuur 60: Zicht op kelder S36, die later nog een verbouwingsfase kende.

Figuur 61: De bakstenen waterput, S152 en S153, achteraan op het erf.

In een tweede fase werd de kelder van S36 opgedeeld in 3 ruimtes en kreeg het zuidelijke deel een nieuwe functie als 2 beerputten met booggewelf (zie Figuur 60). Ook deze waren opgevuld met een puinvulling. De tweede kelder werd opgevuld en de fundering van een binnenmuur werd hier opgericht, S46. Deze bestond uit een muur opgebouwd uit bakstenen met formaat 22x10x6cm en lichtgeelbruine kalkmortel met kalkstippen. Binnenin werden de restanten van een vloerniveau gevonden, S45. Deze bestond uit bakstenen van verschillende grootte op hun kant in een onregelmatig verband. Nog in deze fase werden de beerput en waterput achteraan op het perceel opgegeven en opgevuld en werd hierover een bakstenen tuinpadje (S55) aangelegd.

Figuur 62: Het gedeeltelijk bewaard bakstenen vloerniveau, S45, binnen de funderingen S46.

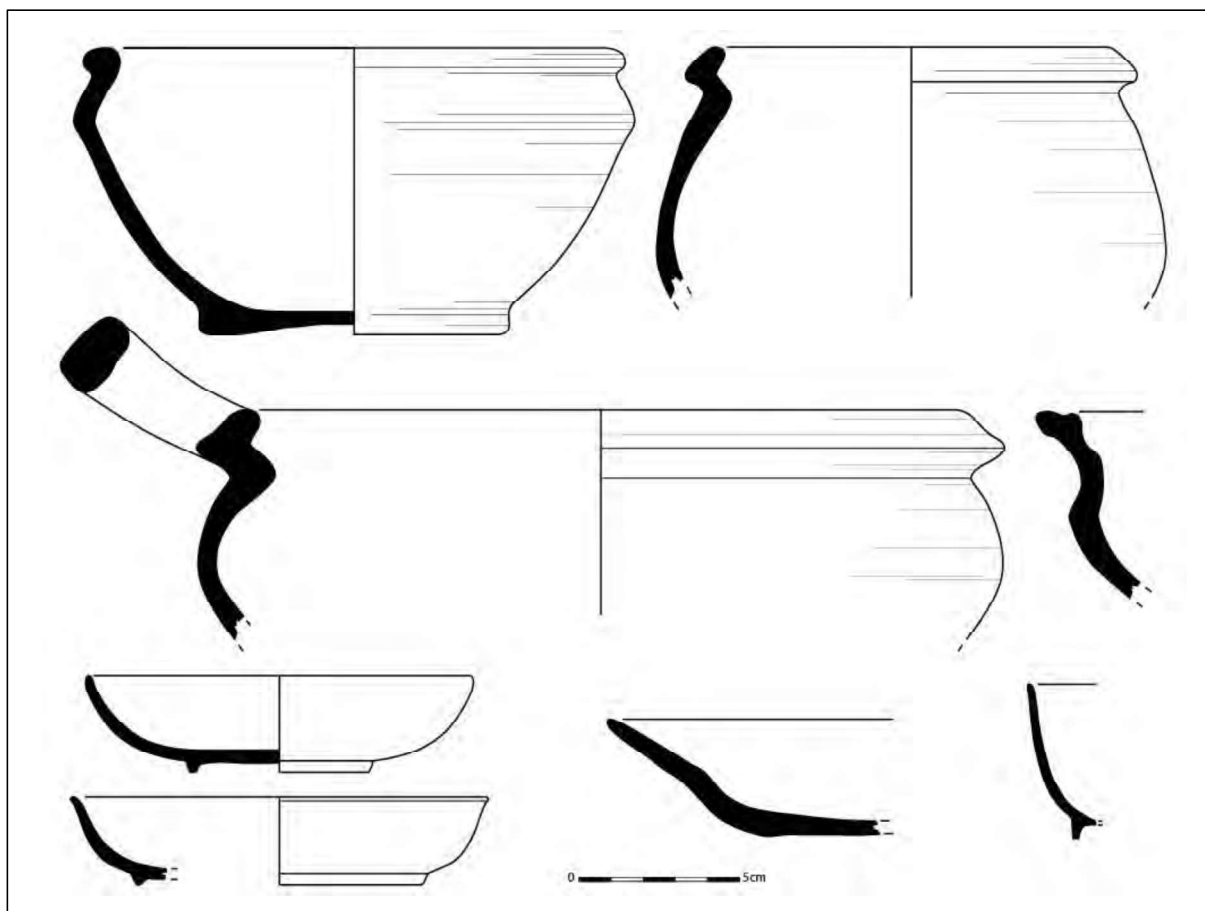

Figuur 63: Het bakstenen tuinpaadje, S55, achteraan op het erf.

Een derde fase beslaat een laatste verbouwing binnenin de woning. In deze fase werd een deel van de fundering van binnenmuur S46 afgebroken en werd hiertegen een nieuwe beerput, S43, uitgegraven. De vloer (S81) bestond uit bakstenen in een halfsteens verband met formaat 20x11x5cm. De jongste vulling van deze beerput was een puinvulling waarin geen ander vondstmateriaal aanwezig was. Hieronder bevond zich een pakket waarin wel enkele vondsten aanwezig waren die een nauwkeurigere datering toelaten in de 1ste helft van de 19de eeuw. De meerderheid van het aardewerk (29 fragmenten) bestond uit rood geglazuurd aardewerk (zie Figuur 65 voor een tekening van aardewerk uit laag S44 van beerput S43). Het vormenspectrum bestaat uit meerdere kommen (minstens 5) met een platte bodem en horizontale of verticale oren en een vergiet. Enkele van de komfragmenten vertonen sporen van verbranding. Daarnaast werden ook meerdere volle stelen aangetroffen die mogelijk afkomstig zijn van pannen of steelkommen. Er werd ook een bodemfragment met zeer sterke slijtagesporen aan de onderzijde aangetroffen, wat eerder een gebruik als veegpot doet vermoeden. Het pakket bevatte ook 9 majolicafragmenten, afkomstig van minstens 5 borden. Een oorfragment is vermoedelijk afkomstig van een kruik. Verder werden er 7 porseleinfragmenten gerecupereerd, afkomstig van 2 onderbordjes en 2 tasjes, en 2 zwart geglazuurde fragmenten afkomstig van een theepot met deksel. Daarnaast werden nog 3 fragmenten van pijpensteeltjes en 3 fragmenten groen glas aangetroffen.

Figuur 64: Beerput S43 (vloer S81 in vlak 2) en de vulling ervan S44.

Figuur 65: Tekening van aardewerk uit laag S44 van beerput S43.

7. BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN

- **Welke bodemopbouw is tijdens het vooronderzoek vastgesteld? Is deze bodemopbouw over de hele opgravingszone gelijkaardig of zijn er lokale verschillen? Op basis van welke bodemvormende factoren en/of processen kunnen de lokale bodemgenese en in voorkomend geval lokale variaties verklaard worden? Welke impact hebben bodemvormende factoren en/of processen gehad op het bewaringspotentieel en de bewaringstoestand van archeologisch erfgoed?**

Verspreid over het plangebied werden een aantal profielen aangelegd om een beter zicht te krijgen op de bodemopbouw. Hieruit kon afgeleid worden dat er in het hele plangebied een dikke ophogingslaag aanwezig is waarin de sporen uit de nieuwe/nieuwste tijd (woningen) waren uitgegraven. Deze laag is bijgevolg zeker ouder dan de 18de eeuw. Voor de oudere stratigrafische sequentie kan het plangebied opgedeeld worden in 2 zones. In de zone aan de straatzijde was onder het ophogingspakket een opvallende donkergrijze tot zwarte laag aanwezig die waarschijnlijk als een soort occupatielaag kan beschouwd worden. In deze laag werd een randfragment van een kogelpot gevonden daterend uit de 13de eeuw. Hieronder is een lichtgeel 10cm dik lemen (nivellerings)pakket met brokken verbrande leem aanwezig. Onder deze laag bevonden zich nog een aantal vloer-/loopniveaus, afgewisseld met minerale tussenhorizonten. Tussen deze lagen en de C-horizont was op verschillende plaatsen nog een bruingrijs pakket aanwezig dat waarschijnlijk als oude ploeglaag kan aanzien worden. Hierin werd een komfragment aangetroffen met een datering tussen 1125 en 1225. In de ploeglaag en de C-horizont waren verschillende sporen uitgegraven. In de zone aan de tuinzijde was het beeld enigszins anders. Hier rustte het dikke bruine ophogingspakket onmiddellijk op de vermoedelijke oude ploeglaag. Tussenin waren geen opeenvolgende loopvlakken aanwezig. Doorheen de ploeglaag en de C-horizont waren ook hier talrijke kuilen uitgegraven.

- **Welke uitspraken kunnen er op basis van vondstmateriaal (typologie), oversnijdingen en/of vulling gedaan worden over de chronologie van de aangetroffen archeologische structuren?**

De aangetroffen archeologische structuren kunnen chronologisch opgedeeld worden in 2 grote periodes: enerzijds de volle tot late middeleeuwen (12de-14de eeuw) en anderzijds de nieuwe tijd/nieuwste tijd (18de-21ste eeuw). Er werden geen

sporen/structuren aangetroffen uit de 15de-17de eeuw, al moet het terrein toen ook zeker in gebruik zijn geweest. Vermoedelijk werden deze sporen weggegraven door een latere afgraving/nivellering van het terrein, mogelijk voorafgaand aan de bouw van het 18de-eeuwse 'Huis van Thuyne'.

- **Welke uitspraken kunnen er op basis van het vondst- en sporenbestand gedaan worden m.b.t. het historisch gebruik en de functie van (delen van) het plangebied doorheen de tijd?**

Op basis van het vondstmateriaal, het sporenbestand en een vergelijking met naburige archeologische vindplaatsen kan gesteld worden dat het terrein doorheen de eeuwen verschillende functies kende. Op verschillende plaatsen op het terrein werd boven de C-horizont de aanwezigheid vastgesteld van een oude akkerlaag, die op basis van het aardewerk wellicht kan geplaatst worden in de 12de eeuw. Vermoedelijk lag het terrein op dit moment nog net buiten de stad-in-wording en was het in gebruik als landbouwgebied. In de loop van de 12de eeuw en zeker in de 13de eeuw (Deinze verkreeg niet toevallig rond 1243 de stadsrechten) breidde de kern steeds verder uit, en werd het plangebied er in opgenomen. De eerste echte tekenen van stedelijke activiteiten konden waargenomen worden in enkele profielen ter hoogte van het oostelijke deel van het plangebied, aan de straatzijde. Op een aantal plaatsen was hier boven de oude akkerlaag een alternerende opeenvolging van loopvlak-horizonten en minerale tussenhorizonten te zien, wat kenmerkend is voor middeleeuwse marktplaatsen. Het weinige dateerbare vondstmateriaal dat werd aangetroffen plaatst de verschillende loopniveaus in de 13de eeuw. Het bovenste loopniveau kan vermoedelijk gelinkt worden aan de zogenaamde 'zwarte laag' die in 2010 ook al werd aangesneden tijdens het archeologisch onderzoek op de Markt en geïnterpreteerd werd als een 13de-eeuwse occupatielaag. In deze zone aan de straatzijde werden ook twee 12de-13de-eeuwse grachten aangesneden, die wellicht mogelijk geïnterpreteerd kunnen worden als de grens tussen activiteitzones. Eén ervan betreft het verdere verloop van een gracht die ook werd aangesneden tijdens het onderzoek in 2010, in het verlengde van de huidige perceelsgrens. Welke specifieke activiteiten er precies hebben plaatsvonden is niet zo gemakkelijk te achterhalen. De aanwezigheid van phytolieten in de loopvlakken kan mogelijk gelinkt worden aan graanhandel of de verwerking van graan. Verder werden in de loopvlakhorizonten ook keramiekfragmenten, afval van een open haard en de aanwezigheid van een soort deklaag voor 'onderhoudsdoeleinden' geobserveerd. Duidelijke sporen van artisanale activiteiten werden niet aangetroffen, met uitzondering van 2 ijzerslakken. In 2010 werden in

WP5, zo'n 22m ten noordoosten van het terrein, ook verschillende ijzerslakken aangetroffen, wat toch enigszins lijkt te wijzen op metaalbewerking in de nabije omgeving. Het westelijke deel van het terrein kende een verschillende evolutie. Deze zone werd aangewend voor de ontginning van zand, getuige de concentratie ontginningskuilen hier. Deze ontginningsbeweging startte vermoedelijk in de loop van de 12de eeuw en liep door tot in de 14de eeuw. In 2017 werden bij een opgraving zo'n 150m ten noorden van het projectgebied eveneens zandwinningskuilen uit de late 12de eeuw en de 1ste helft van de 13de eeuw aangetroffen. Een kleine oven en verschillende metaalslakken in de directe omgeving vormden een aanwijzing voor kleinschalige metaalproductie. Dit bevestigt het vermoeden dat er in deze periode naast zandwinning wellicht ook kleinschalige artisanale activiteiten plaatsvonden ter hoogte van dit deel van de Markt. In de periode na de middeleeuwen werd het terrein aanzienlijk opgehoogd en op een bepaald moment waarschijnlijk ook gedeeltelijk afgegraven en genivelleerd, gezien het ontbreken van duidelijke sporen en vondsten uit de 15de-17de eeuw. In de 18de eeuw werd op het noordelijk deel van het terrein 'het Huis van Thuyne' opgericht, dat tot in de 21ste eeuw bewoond werd. Op het aanvankelijk onbebouwde zuidelijke deel werd in de loop van de 18de eeuw een poortgebouw opgericht. In de 19de eeuw wordt hier dan een bescheiden woning gebouwd die bewoond werd tot de 21ste eeuw.

- **Welke inzichten leveren de muurarcheologische registraties op m.b.t. de bouwhistoriek van het Huis Van Thuyne en eventuele voorgangers? Zijn er indicatoren die wijzen op de aanwezigheid van verschillende bouwfases, zo ja dewelke en hoe kunnen deze geïnterpreteerd en chronologisch gesitueerd worden? Hoe verhouden deze bevindingen zich ten opzichte van het historisch en cartografisch bronnenmateriaal?**

Er werden geen duidelijke resten van voorgangers van het Huis van Thuyne aangetroffen. Waarschijnlijk was het terrein in de 15de-17de eeuw wel bewoond - wat bevestigd wordt door een historische kaart uit 1641 (Johannes Blaeu) - maar werden deze resten weggegraven voor de nivellering/afgraving van het terrein voor de constructie van het Huis van Thuyne. De aangetroffen muurresten dateren uit de 18de-21ste eeuw en kunnen in 2 kavels opgedeeld worden. De oudste fase van het Huis van Thuyne is te dateren in de 18de eeuw en omvat de fundering van de achtermuur en de fundering van een kelder of beerput in de noordwestelijke hoek die ook te zien is op de kaart van Ferraris (1777). Het zuidelijke deel is op dat moment onbebouwd, maar maakt wel deel uit van het areaal van het Huis van Thuyne. Kort daarna wordt er een poortgebouw opgericht op de zuidelijke kavel.

Hiervan werden geen duidelijke resten aangetroffen, maar een laadopening in de zuidelijke muur van de kelder wijst erop dat het zuidelijk deel oorspronkelijk onbebouwd was. Daarna, vermoedelijk in de 19de eeuw, wordt het gebouw uitgebreid met 2 omvangrijke kelders en een gang met keldertrap. Deze indeling kent geen verandering en blijft bestaan tot het gebouw afgebroken wordt. In de 19de eeuw (Atlas der Buurtwegen, 1840) wordt ook het zuidelijk deel bebouwd met een bescheiden woning en maakt het geen deel meer uit van het Huis van Thuyne. In deze woning kunnen 3 fasen onderscheiden worden die voornamelijk bestaan uit herindelingen van kelders.

- **Zijn er contexten aanwezig met een goede organische bewaring? Welk onderzoekspotentieel hebben deze contexten in ‘enge zin’ ten aanzien van de reconstructie en evolutie van consumptiepatronen, levensstandaard,... van lokale bewoners en in ‘brede zin’ ten aanzien van de reconstructie en evolutie van bestaans economie, handelscontacten en landschap,...**

Op het terrein werden van een aantal contexten stalen genomen voor de waardering op macroresten. Het onderzoek heeft echter aangetoond dat alle stalen zich boven of ter hoogte van de grondwatertafel bevonden. Het materiaal bleek dan ook onvoldoende bewaard en in te kleine hoeveelheden aanwezig om over te gaan tot analyse. Het staal van S21, een 13de-eeuwse leeflaag, bevatte wel een beperkt aantal verkoolde planten, waaronder struikheide en gewone dopheide. In stedelijke context wijst dat mogelijk op het gebruik van turf, gewonnen uit hoogveen, als brandstof. Micromorfologisch onderzoek van deze laag bracht ook de aanwezigheid van phytolieten aan het licht, wat mogelijk gelinkt kan worden aan graanhandel of de verwerking van graan. De geselecteerde stalen voor het pollenonderzoek zijn tijdens de verzending verloren geraakt, maar ook hier kon een slechte bewaring van de pollen verwacht worden. Hout werd niet aangetroffen op de site. Enkele contexten leverden dierlijk botmateriaal op, voornamelijk dan de middeleeuwse zandwinningskuilen. De hoeveelheid is echter vrij klein voor een stadsopgraving, bovendien was het botmateriaal zeer gefragmenteerd. De informatie die eruit gehaald kan worden betreffende de voedingspatronen in het middeleeuwse Deinze is dus eerder beperkt. Er werden geen volledige karkassen gevonden. Het botmateriaal dat gedetermineerd kon worden is afkomstig van rund, schaap/geit, varken en in geringe mate ook vogel.⁵⁴ Op sommige stukken zijn duidelijke

---

⁵⁴ GALLOO M. 2016 (zie bijlage 3).

bewerkingssporen zichtbaar, zoals snij- en kasporen. Het dierlijk materiaal kan geïnterpreteerd worden als stadsafval, en dan vooral consumptieafval.

- **Hoe kunnen de resultaten van het archeologisch onderzoek in deze zone ruimtelijk en chronologisch gekaderd worden binnen de geschiedenis van de stadsontwikkeling van Deinze? Zijn er indicatoren aanwezig die voor een bepaalde periode wijzen op een ander type landgebruik, zo ja welke? Zijn er indicatoren aanwezig die de vroegste bewoning ter hoogte van dit stadsdeel kunnen dateren, zo ja welke? Zijn er archeologische structuren aanwezig die dateren van voor de urbanisatie, zo ja welke?**

Deinze wordt voor het eerst vermeld in de 9de eeuw. De oudste sporen die binnen het projectgebied werden aangetroffen dateren evenwel uit de 12de-13de eeuw. Op verschillende plaatsen werd de aanwezigheid vastgesteld van een oude akkerlaag, die op basis van het aardewerk wellicht kan geplaatst worden in de 12de eeuw. Dergelijke oude volmiddeleeuwse ploeglaag werd ook vastgesteld tijdens een archeologisch onderzoek zo'n 150m ten noorden van het plangebied. Vermoedelijk lag het terrein op dit moment nog net buiten de stad-in-wording en was het in gebruik als landbouwgebied. In de loop van de 12de eeuw en zeker in de 13de eeuw (Deinze verkreeg rond 1243 de stadsrechten) breidde de kern steeds verder uit, en werd het plangebied er in opgenomen. De eerste echte tekenen van stedelijke activiteiten konden waargenomen worden in enkele profielen ter hoogte van het oostelijke deel van het plangebied, aan de straatzijde. Op een aantal plaatsen was hier boven de oude akkerlaag een alternerende opeenvolging van loopvlak-horizonten en minerale tussenhorizonten te zien, wat kenmerkend is voor middeleeuwse marktplaatsen. Het weinige dateerbare vondsmateriaal dat werd aangetroffen plaatst de verschillende loopniveaus in de 12de-13de eeuw. Het bovenste loopniveau kan vermoedelijk gelinkt worden aan de zogenaamde 'zwarte laag' die in 2010 ook al werd aangesneden tijdens het archeologisch onderzoek op de Markt en geïnterpreteerd werd als een 13de-eeuwse occupatielaag. Het ziet er in ieder geval naar uit dat het marktplein van Deinze zich dus al gevormd heeft in de loop van de 12de-13de eeuw. In deze zone aan de straatzijde werden ook twee grachten aangesneden, die mogelijk geïnterpreteerd kunnen worden als de grens tussen verschillende activiteitenzones. Welke specifieke activiteiten er precies hebben plaatsvonden is niet zo gemakkelijk te achterhalen. De aanwezigheid van phytolieten in de loopvlakken kan mogelijk gelinkt worden aan graanhandel of de verwerking van graan. Verder werden in de loopvlakhorizonten ook keramiekfragmenten, afval van een open haard en de aanwezigheid van een soort

deklaag voor 'onderhoudsdoeleinden' geobserveerd. Het westelijke deel van het terrein kende een andere evolutie. Deze zone werd aangewend voor de ontginning van zand, getuige de concentratie ontginningskuilen hier. Deze ontginningsbeweging startte vermoedelijk in de loop van de 12de eeuw en liep door tot in de 14de eeuw. In 2017 werden bij een opgraving zo'n 150m ten noorden van het projectgebied eveneens zandwinningskuilen uit de late 12de eeuw en de 1ste helft van de 13de eeuw aangetroffen. Nergens op het terrein waren echte middeleeuwse bewoningssporen aanwezig. Ook in de 15de-17de eeuw moet het terrein in gebruik zijn geweest, maar uit deze periode kwamen geen sporen aan het licht. Wanneer de vroegste bewoning verscheen binnen het projectgebied is dan ook niet duidelijk. Een historische kaart uit 1641 van Johannes Blaeu lijkt er in ieder geval op te wijzen dat er op dat moment op de plaats van het projectgebied bewoning aanwezig was in de vorm van een stenen huis. Vermoedelijk werden deze sporen weggegraven door een latere afgraving/ nivellering van het terrein, mogelijk ter voorbereiding van de bouw van 'het Huis van Thuyne' in de 18de eeuw. Deze werd opgericht op het noordelijk deel van het terrein en bleef tot in de 21ste eeuw bewoond. Op het aanvankelijk onbebouwde zuidelijke deel werd in de loop van de 18de eeuw een poortgebouw opgericht. In de 19de eeuw bouwde men hier dan een bescheiden woning die bewoond werd tot de 21ste eeuw.

8. SYNTHESE

In het kader van de geplande bouw van een (para)medisch centrum met ondergrondse parking aan Markt 96 te Deinze (provincie Oost-Vlaanderen) voerde een team van Monument Vandekerckhove nv van 17 juni tot 11 augustus 2016 een archeologische opgraving uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was bvba Steenoven/Alheembouw.

Het archeologisch onderzoek bracht sporen, structuren en vondsten aan het licht uit de volle tot late middeleeuwen (12de-14de eeuw) en de nieuwe tijd/nieuwste tijd (18de-21ste eeuw). De belangrijkste vaststelling was de aanwezigheid van verschillende 12de-13de-eeuwse loopvlakhorizonten en minerale tussenhorizonten in enkele profielen aan de straatkant. Deze vormen een extra bevestiging dat het langgerrechte marktplein van Deinze zich reeds in deze periode gevormd heeft. Twee haaks op elkaar staande grachtstructuren wijzen op een zekere indeling van het terrein en kunnen mogelijk gezien worden als grens tussen activiteitszones. Het westelijke deel van het plangebied werd gekenmerkt door verschillende grote zandwinningskuilen, waarvan een aantal uitgegraven zijn in de 12de-13de eeuw, andere in de 14de eeuw. Voordien was het gehele plangebied wellicht in gebruik als landbouwgrond, getuige de oude 12de eeuwse akkerlaag die op verschillende plaatsen werd aangetroffen. In de periode na de middeleeuwen werd het terrein aanzienlijk opgehoogd en op een bepaald moment waarschijnlijk ook gedeeltelijk afgegraven en genivelleerd, gezien het ontbreken van sporen uit de 15de-17de eeuw. Mogelijk gebeurde dat voorafgaand aan de bouw van het 18de-eeuwse 'Huis van Thuyne' op het noordelijk deel van het terrein. Op het aanvankelijk onbebouwde zuidelijke deel werd in de loop van de 18de eeuw een poortgebouw opgericht. In de 19de eeuw wordt hier dan een bescheiden woning gebouwd. Zowel het 'Huis van Thuyne' als de zuidelijke woning bleven bewoond tot in de 21ste eeuw.

9. LITERATUUR

- Uitgegeven bronnen

- BRAL G. 1977, *Verslag van de opgraving*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land van Leie en Schelde, 44, pp. 101-111.
- BRAL G. & CASSIMAN P. 1977, *De bouwkundige resten*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land van Leie en Schelde, 44, pp. 117-119.
- DE CLERQ W. & DESCHIETER J. 2000, *Noodonderzoek op de Aquafin-collector Deinze. Romeinse en middeleeuwse bewoningssporen langs de Witte Kaproenenstraat*, in: De Kegel A. *et al.* (eds.), Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen, 1999, pp. 136-137.
- DE GROOTE K. 2008, *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen 10de-16de eeuw*, Brussel.
- GAUTIER A. 1980, *Dierresten uit de zwarte organische laag op de markt te Deinze*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land van Leie en Schelde, 47, pp. 179-183.
- HOLLEBOSCH-VAN RECK Y. 1977, *Een lepelvondst te Deinze*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land van Leie en Schelde, 44, pp. 143-147.
- MAES H. 1977, *De stadshalle te Deinze*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land aan Leie en Schelde, 44, pp. 91-102.
- MAES J. & VERBRUGGEN C. 1977, *Palynologisch onderzoek*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land van Leie en Schelde, 44, pp. 113-116.

- MYLEVILLE M., VAN DOORNE G. & VAN DOORNE V. 1982, *Opgravingen aan de stadsgracht te Deinze*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land aan Leie en Schelde, 47, pp. 169-178.
- PREVENIER, W. 2003, *Het ontstaan van stad en bestuurlijke entiteit*, in: geschiedenis van Deinze, deel 1 Middeleeuwen en Nieuwe Tijden.
- VAN DOORNE G. 1977, *Besluit over de opgraving van de stadshalle*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land van Leie en Schelde, 44, pp. 149-151.
- VAN DOORNE V. 1977, *Het Middeleeuws vaatwerk uit de opgraving van de stadshalle*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land van Leie en Schelde, 44, pp. 121-141.
- VAN HAESBROUCK, M. 1967, *Deinze omstreeks 1600*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land aan Leie en Schelde, 34, pp. 129-135.
- **Onuitgegeven bronnen**
  - ALLEMEERSCH, L. 2018. *Waardering macroresten van enkele kuilen en een greppel te Deinze-Markt (DEMA2016)*, GATE, Gent.
  - *Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Deinze, Markt 96 "Huis van Thuyne"*.
  - DESCHIETER J. *et al.* 2000, *Archeologisch onderzoek van enkele Gallo-Romeinse sites in Zuid-Oost-Vlaanderen (1999)*, in: Romeinendag. 19 april 2000, pp. 45-47.
  - MIKKELSEN J. H. & LANDSHEERE C. 2020, *Micromorfologisch-bodemkundig onderzoek ter hoogte van de site Deinze Markt 96*, Brugge.
  - RYCKBOSCH B. 1980-81, *Archeologisch onderzoek van de stad Deinze: prospectie-analyse-synthese*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
  - VANDECATSEYE S. *et al.* 2012, *Archeologisch onderzoek binnen de stadskern van Deinze (Oost-Vlaanderen)*, in: *Archaeologia Mediaevalis* 35, pp. 201-221.

- VAN DOORNE G. & VAN DOORNE V. 1980, *Opgravingen aan de stadsgracht te Deinze (O. Vl.)*, in: *Archaeologia Mediaevalis*, jg. 3, pp. 46-47.
- VANHEE D. 2012, *Jaarverslag 2011*. Kale-Leie Archeologische Dienst, Aalter.
- VAN REMOORTER O. 2019, *Eindverslag Opgraving Deinze, Markt 134-136*, BAAC Vlaanderen Archeologierapport 1100, Gent.
- **Internetbronnen**
  - <http://geopunt.be>
  - <http://deinze.be>
  - <http://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21115>
  - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140018>
  - <http://cai.erfgoed.net>
  - <http://deklad.be>
  - <http://flandrica.be>

11. BIJLAGEN

- Bijlage 1: Waardering macroresten van enkele kuilen en een greppel te Deinze-Markt (Allemeersch Luc, GATE Archaeology)
- Bijlage 2: Micromorfologisch-bodemkundig onderzoek ter hoogte van de site Deinze Markt 96 (Mikkelsen J.H. & Landsheere C., Aardewerk)
- Bijlage 3: Zoöarcheologische assessment Deinze-Markt (Galoo Matthias)
- Bijlage 4: Situeringsplan
- Bijlage 5: Profielen
- Bijlage 6: Volle tot late middeleeuwen (12de-14de eeuw)
- Bijlage 7: Nieuwe en nieuwste tijd (18de-21ste eeuw)
- Bijlage 8: Muurresten met TAW-waarden

Waardering macroresten van enkele kuilen en een greppel te Deinze-Markt (DEMA2016) in opdracht van Monument n.v.

21-9-2018
GATE Hurstweg 8, 9000 Gent
Luc Allemeersch

INHOUD

1. Inleiding.....	2
2. Bespreking.....	2
3. Besluit.....	4
Literatuur.....	5

Dankwoord

Hierbij wil ik Frederik Wuyts en Elliot Dewerte bedanken voor het zeven van de stalen.

1. INLEIDING.

Er werden 5 stalen aangeleverd voor een waardering van de macroresten. Deze zijn afkomstig van een opgraving op de Markt van Deinze (DEMA2016/249). Alle materiaal is gezeefd op 0,5 mm, 2 mm en 4 mm. Voor de waardering werden alle stalen met fracties van meer dan 2 mm (dus ook van meer dan 4 mm) volledig bekeken. Die van meer dan 4 mm onder een loepelamp en die van meer dan 2 mm onder een binoculaire microscoop (7 x vergroting). Van de fractie tussen 0,5 en 2 mm zijn er 5 schaalpjes (Ø 9 cm) bekeken. Bij twee stalen was er onvoldoende materiaal om 5 schaalpjes gevuld te krijgen. Bedoeling is om te kijken in hoeverre een analyse zinvol is.

2. BESPREKING.

Spoornummer	Laagnummer	Aard spoor	Fractie	Aantal schaalpjes bekeken	Zand	Grind, steen	Baksteen, dakpan	Aardewerk	Bot verbrand	Houtskool	Hout	Vis	Wortelfragmenten	Zaden s.l. (verkoold)	Zaden s.l. niet verkoold	Sclerotia Cenococcum	A+R6:S20aantal taxa planten (verkoold)	Aantal taxa planten (onverkoold)	
21		laag ??	4 mm <	alles		X		X	X	XX									
			2 < ... <4	alles		X		XX	X	XXX									
			0,5<...<2	5	XX			XXX	X	XXX				X				8	
80	107	kuil	4 mm <	alles			X	XX		XX									
			2 < ... <4	alles				XXX	X	XX		X							
			0,5<...<2	5	X			XXX		XX									
214/215	238	kuil	4 mm <	alles				XXX		XXX			X						
			2 < ... <4	alles					XXX		XXX			XX					
			0,5<...<2	3	X				XXX		XXX			XX	X			1	
224	226	kuil	4 mm <	alles				XXX	X	XXX									
			2 < ... <4	alles		X			XXX	X	XXX								
			0,5<...<2	5	X				XXX	XX	XXX				X	X		2	3
286	313	greppel	2 < ... <4	alles				XX				X							
			0,5<...<2	4	XX				XXX			XX	XX		X	X		4	
X			één of enkele																
XX			regelmatig																
XXX			veel tot zeer veel																

Tabel 1: waardering van de 5 aangeleverde stalen.

Drie stalen zijn afkomstig uit een kuil, één uit een greppel en één uit een niet verder omschreven aard van het spoor. 4 stalen bevatten in alle fracties regelmatig tot zeer veel houtskool. Alleen de greppel bevat er geen. Alle

stalen bevatten nogal wat aardewerk, zowel grotere fragmenten in de fractie van meer dan 4 mm als fijn gruis in de fijnste fracties. De kuil van spoor 214/215 bevat voldoende houtskoolfragmenten voor anthracologisch onderzoek

Het staal uit de greppel bevat nogal wat onverkoold materiaal met hout en visresten en enkele (4) types plantenzaden. Toch zitten we hier ook nog bij slecht bewaard materiaal (klasse 2 op een schaal van 5 klassen)¹. De greppel bevat tevens enkele sclerotia (overlevingsorganen) van *Cenococcum geophilum* (een zwam). Deze ontwikkelen zich bij een zure bodem die zich meestal boven de watertafel bevindt.

Alleen de waarderingsresultaten van spoor 21 verdienen een verdere toelichting. Bij het verkoold materiaal zijn er 8 types onderscheiden waaronder de bloem van *Calluna vulgaris* (struikheide) en blaadjes van *Erica tetralix* (gewone dopheide). De vondst ervan in een stedelijke context van deze heideplanten kan ons op het eerste gezicht verwonderen. Beide planten kunnen zowel op vochtige heide als op hoogveen bij elkaar voorkomen. Op vochtige heide kunnen ze via plaggen als bemesting in een

---

¹ Wat de bewaringstoestand betreft, zijn er naar diversiteit van aantal taxa (botanische rijkdom van de macroresten 5 categorieën volgens Brinkkemper (2006).

De botanische rijkdom van een monster wordt bepaald aan de hand van het aantal soorten dat in het monster aanwezig is. Hogere taxonomische eenheden (bijvoorbeeld genera of families) worden uitsluitend meegeteld indien er geen lagere taxa in het monster aanwezig zijn die hier onderdeel van uitmaken. Resten waarvan wordt vermoed dat ze van (sub)recente ouderdom zijn, worden buiten beschouwing gelaten. Op deze wijze wordt het betreffende monster ingedeeld in één van de volgende vijf categorieën;

- klasse 1: het monster bevat geen onverkoolde, determineerbare botanische macroresten, of alleen aantoonbaar door bioturbatie of andere oorzaken verplaatste, over het algemeen subrecente resten, verkoolde macroresten kunnen wel aanwezig zijn;
- klasse 2: het monster bevat 1-5 soorten waar onverkoolde macroresten van aanwezig zijn, veelal zijn dit corrosieresistente soorten (ganzenvoeten, vogelmuur, brandnetel, duizendknopen);
- klasse 3: het monster bevat 6-10 soorten waar onverkoolde macroresten van aanwezig zijn;
- klasse 4: het monster bevat 11-40 soorten waarvan onverkoolde macroresten aanwezig zijn;
- klasse 5: het monster bevat meer dan 40 soorten waarvan onverkoolde macroresten aanwezig zijn.

stal terecht gekomen zijn. Bij hoogveen kunnen ze als turf gewonnen zijn en naar een stedelijke omgeving gebracht zijn als brandstof. Gezien de vondst als verkoold materiaal lijkt de tweede hypothese waarschijnlijker. Ook de vondst van mossen die massaal in hoogvenen groeien, is recent vastgesteld in stedelijke of bewoningscontexten (Allemeersch, 2016)². Beide hoger vermelde heideplanten zijn in de abdij van Enname gevonden in een afvallaag in turfblokken (Deforce et al., 2006)³. Ondanks deze vaststellingen is het aantal types te beperkt om tot een analyse over te gaan.

We kunnen in het algemeen stellen dat de onderzochte stalen afkomstig zijn van een plaats die duidelijk boven of rond de grondwatertafel gelegen is. In een zure bodem zullen we er – wat organisch materiaal betreft, vooral verkoold materiaal aantreffen (zie tabel 2).

<u>ONDER WATERTAFEL</u>	VERKOOLDE PLANTEN ONVERKOOLDE PLANTEN	VERKOOLDE PLANTEN ONVERKOOLDE PLANTEN MOLLUSKEN
<u>OVERGANGSZONE</u>	VERKOOLDE PLANTEN	VERKOOLDE PLANTEN MOLLUSKEN
<u>BOVEN WATERTAFEL</u>		MOLLUSKEN
	ZUUR	BASISCH

Tabel 2: bewaringstoestand van macroresten in relatie tot de watertafel en zuurtegraad.

3. BESLUIT.

De onderzochte stalen bevinden zich boven of ter hoogte van de grondwatertafel. Het materiaal is dan ook onvoldoende bewaard en in te kleine hoeveelheden om tot analyse over te gaan. Staal 214/215 bevat wel voldoende houtskool voor een eventueel anthracologisch onderzoek.

² ALLEMEERSCH L., 2016. *Analyse macroresten van een opgevulde gracht te Ieper (René Colaertplein) in opdracht van Monument n.v.* GATE-rapport 2016-LA-07. 18 p.

³ DEFORCE K., BASTIAENS J. & AMEELS V. 2006: *Archeobotanisch bewijs voor ontginning en langeafstandstransport van turf in Vlaanderen rond 1200 AD: heropgegraven veen uit de abdij van Enname (Oudenaarde, Prov. Oost-Vlaanderen)*, Relicta 1, 141-154.

Staal 21 bevat een beperkt aantal verkoolde planten, waaronder struikheide en gewone dopheide. Vermoedelijk zijn die in turfblokken, die voor verwarming gebruikt werden, op het site terecht gekomen.

LITERATUUR

ALLEMEERSCH L., 2016. *Analyse macroresten van een opgevulde gracht te Ieper (René Colaertplein) in opdracht van Monument n.v.* GATE-rapport 2016-LA-07. 18 p.

DEFORCE K., BASTIAENS J. & AMEELS V. 2006: *Archeobotanisch bewijs voor ontginning en langeafstandstransport van turf in Vlaanderen rond 1200 AD: heropgegraven veen uit de abdij van Enname (Oudenaarde, Prov. Oost-Vlaanderen)*, *Relicta* 1, 141-154.

**Micromorfologisch-bodemkundig
onderzoek ter hoogte van de site
Deinze Markt 96**

Bodemkundig rapport

Maart 2020

Jari Hinsch Mikkelsen & Caroline Landsheere
Aardewerk, Komvest 45, 8000 Brugge

Opdrachtgever: Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 Ingelmunster

Uitvoerder: Jari Hinsch Mikkelsen & Caroline Landsheere

AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek)
Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 40
E jari.mikkelsen@brugge.be

Aardewerk nr.: 2018043
AOE nr. 2016/249
Klant project nr.: 01A3257/DEMA96

© AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek), maart 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek).

Inhoud

1. Inleiding	2
1.2 Locatie van de micromorfologische stalen	2
2. Het micromorfologisch onderzoek	4
2.1 Slijpplaat 40.070, laag S21-S22.....	5
2.2 Slijpplaat 40.071, laag S33-S10.....	10
2.3 Slijpplaat 40.072, laag S10	12
3. Bodem-micromorfologische conclusies	13
4. Referentielijst.....	14

1. Inleiding

In de zomer van 2016 voerde een team van Monument Vandekerckhove nv een archeologische opgraving uit ter hoogte van Markt 96 in het centrum van Deinze. Tijdens de opgraving werden verschillende lagen waargenomen die in de volle middeleeuwen (12-13de eeuw) gedateerd kunnen worden, waaronder enkele grote kuilen (figuur 1). Deze kuilen werden op basis van hun omvang en vorm geïnterpreteerd als leem- of zandwinningskuilen (ontginningskuilen).

Figuur 1: Zicht op de zuidelijke zone waar de grote ontginningskuilen werden blootgelegd (foto Monument)

Aan de straatzijde van de opgraving werden in verschillende profielen lemen vloerniveaus geobserveerd uit de late middeleeuwen (14-15de eeuw). Muurresten uit deze periode werden niet aangetroffen. Aan de tuinzijde van de opgraving werden enkele kuilen gevonden die eveneens aan de hand van hun omvang en vorm geïnterpreteerd werden als leem of zandwinningskuilen (ontginningskuilen). Verder werd een gracht geobserveerd met een noordoost-zuidwest oriëntatie. Er werd geen dateerbaar materiaal gevonden in de gracht. Aan de hand van recentere verstoringen werd de gracht ook tot de laat middeleeuwse periode gerekend.

1.2 Locatie van de micromorfologische stalen

Profiel 2 toont een opeenvolging van lemen vloerniveaus (figuur 2). In dit profiel werden twee pollenbakken geselecteerd voor micromorfologisch onderzoek. Pollenbak 1 werd centraal op het profiel bemonsterd en pollenbak 2 werd aan het rechtse uiteinde van de profielwand bemonsterd.

Van pollenbak 1 (figuur 3) werd een slijpplaat verwerkt die correspondeert met laag S21 (tabel 1). Dit betreft een 12de-eeuwse leeflaag/vloerniveau die mogelijks kan gelinkt worden aan de marktlaag (op ongeveer 30m afstand van deze opgraving in oostelijke richting). Deze laag is ook

aanwezig in pollenbak 2 (figuur 4), maar is aanzienlijk dunner door latere erosie. Laag S22 betreft versmeten leem met dunne laagjes van humusrijk materiaal. Van deze laag werden geen micromorfologische stalen genomen. De volgende laag is S33 die als een vloerniveau werd beschreven tijdens het veldwerk (figuur 5). S10, net onderaan S33, is mogelijks een oude opgevulde gracht. Beide lagen werden verwerkt tot één slijpplaat. Finaal, onderaan pollenbak 2 duikt het moedermateriaal ophoog. Ook deze laag werd bemonsterd voor een slijpplaat samen met de onderkant van laag S10.

Figuur 2: Doorsnee van de leemvloerniveaus. De stalen voor micromorfologie werden genomen uit de centrale pollenbak (pollenbak 1) en de rechtse pollenbak (pollenbak 2) (foto Monument)

Figuur 3: Detailfoto van de locatie van pollenbak 1 met de lagen S21, S22, S31 en S32.

S21, aangeduid in een geel kader, werd verwerkt tot een slijpplaat (foto Monument)

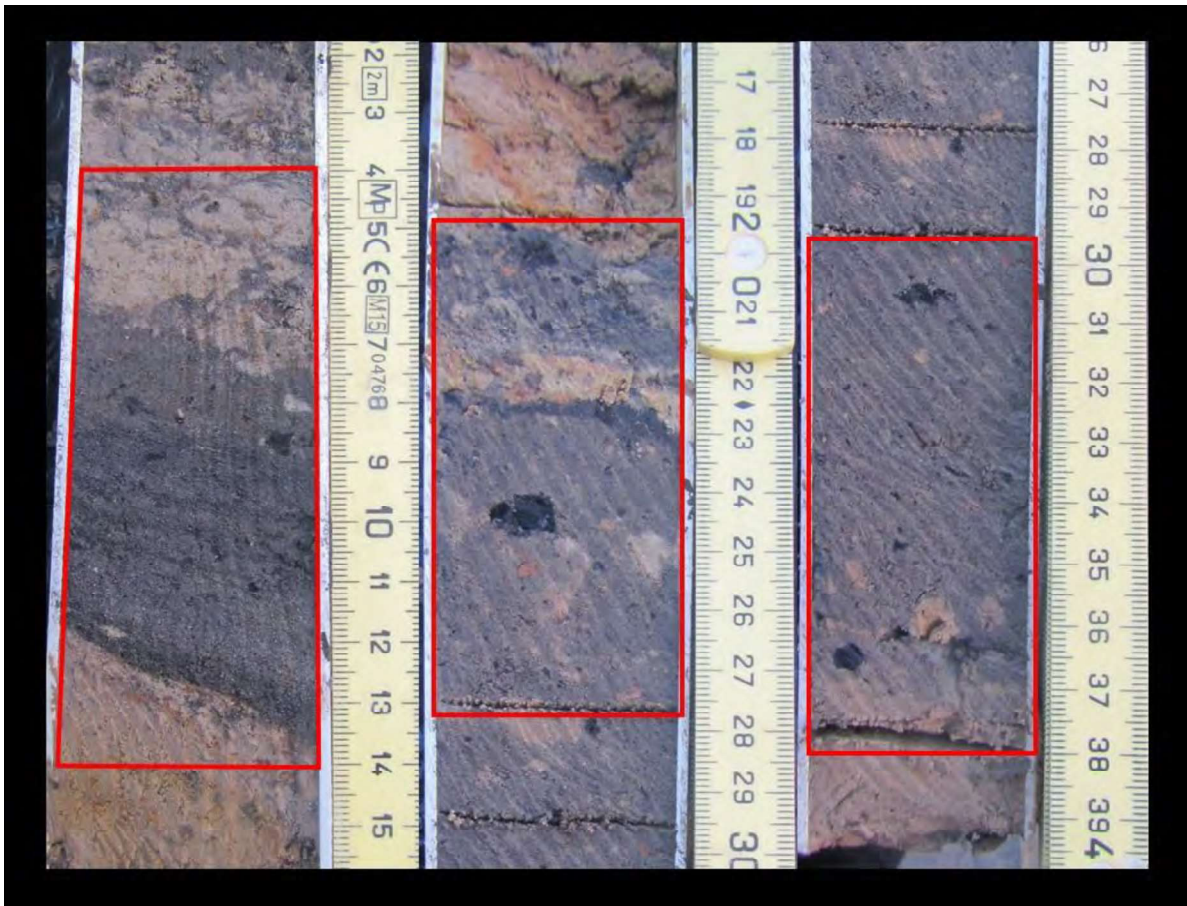
Figuur 4: Foto van pollenbak 2 met de stalname van de lagen S20, S21, S22, S33, S10 en de moederbodem (MB). De laatste drie lagen werden bemonsterd voor micromorfologie (S33, S10 en MB, aangeduid met gele kaders) (foto Monument)

Tabel 1: De horizonten die bemonsterd werden voor slijpplaten met slijpplaatnummers

Nr.	Veld nummer	Identificatie	Formaat	Vorbereiding	Opmerkingen	Nummer slijpplaatje
1	S21	DEMA-16	1/2M	zand	Leeflaag	40.070
2	S33/S10	DEMA-16	1/2M	zand	Leeflaag	40.071
3	S10/MB	DEMA-16	1/2M	zand	Leeflaag	40.072

2. Het micromorfologisch onderzoek

De slijpplaten (figuur 5) werden onderzocht door Sara Pescio van Quaternaria (Pescio, 2019). Voor de beschrijving van de slijpplaten werd de internationale standaardterminologie gebruikt, met name Stoops (2003).

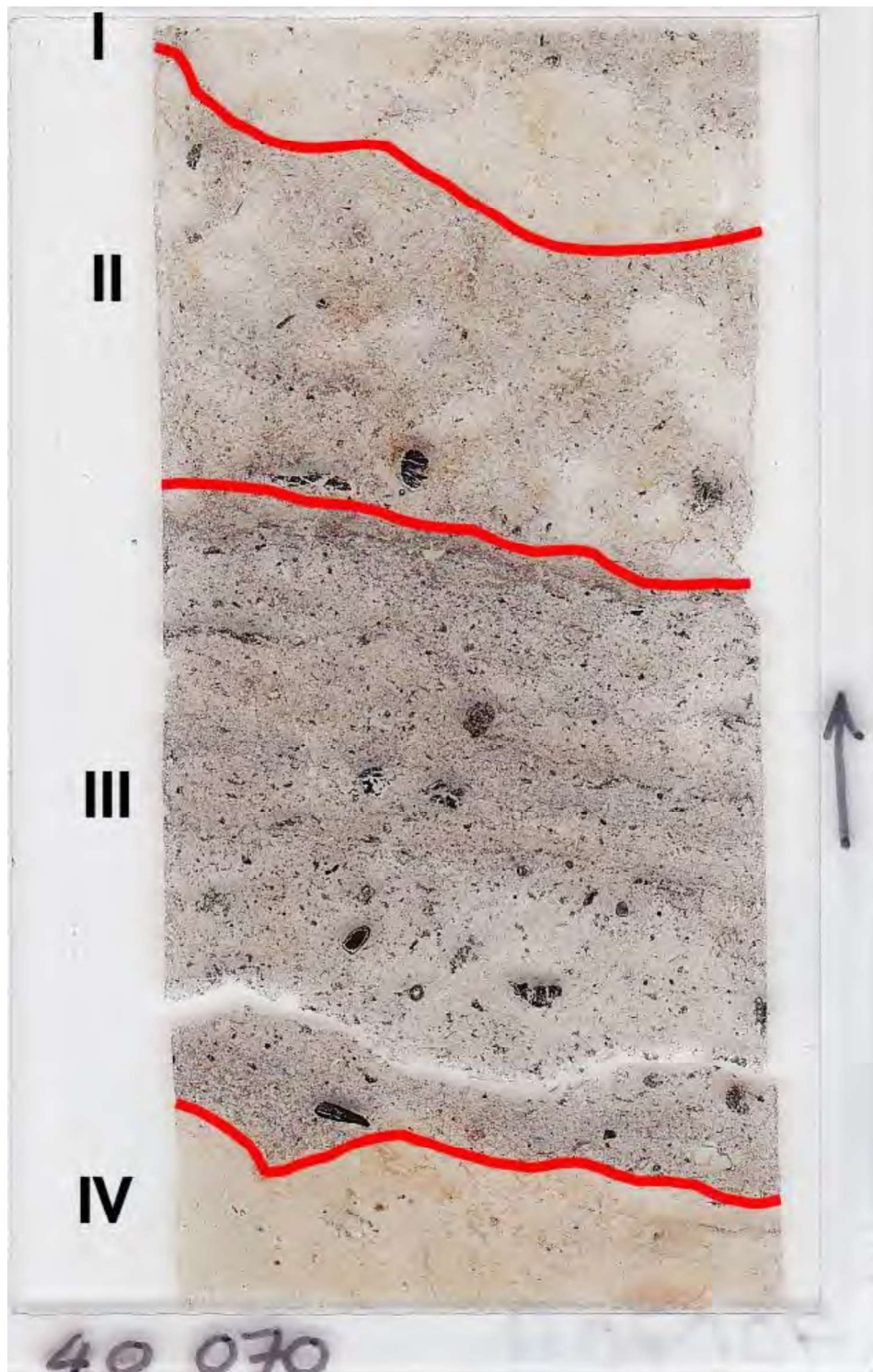
2 Figuur 5: Foto van de genomen pollenbakstalen. De rode lijn duidt aan welke delen van de pollenbakken geïmpregneerd werden voor slijpplaten.

2.1 Slijpplaat 40.070, laag S21-S22

Slijpplaat 40.070 bestaat uit vier opeenvolgende lagen of horizonten (figuur 6). De onderste, laag IV, is een zandig leem laag (*silty loam*) die overeenkomt met horizont S22. Vertaald naar de Belgische textuurdriehoek komt dit overeen met een zandleem tot lemige textuur (L of A). Er werden in deze horizont geen antropogene elementen gevonden. De belangrijkste mineralen zijn kwarts, mica, metamorfe mineralen en glauconiet. De lage porositeit wijst op een compressie van de sedimenten, wat zorgt voor een trage permeabiliteit door de horizont en ook voor de formatie van hydromorfe kenmerken, zoals bijvoorbeeld Fe-Mn knolletjes (figuur 7). Deze horizont werd aan de hand van deze micromorfologische observaties geïnterpreteerd als een antropogene afzetting, een nivelleringslaag die uitgespreid werd, bijvoorbeeld ter voorbereiding van een nieuw vloerniveau. Gelijkaardige horizonten worden geassocieerd met middeleeuwse markten (zie ook Wouters et al., 2010).

Tussen horizont IV en III is er een abrupte grens. Horizont III bestaat uit een grovere zandleem fractie waarin een belangrijk aandeel organisch materiaal in de vorm van microaggregaten aanwezig is. De organische aanrijking en de aanwezige mix van keramiek- en houtskoolfragmenten zijn een sterke aanwijzing dat deze horizont een begraven antropogene oppervlakte is. Naar boven toe in de horizont worden elementen die wijzen op vertrapping duidelijker. Voornamelijk gaat het om de duidelijke horizontale oriëntatie van bodemcomponenten die van nature een langwerpige

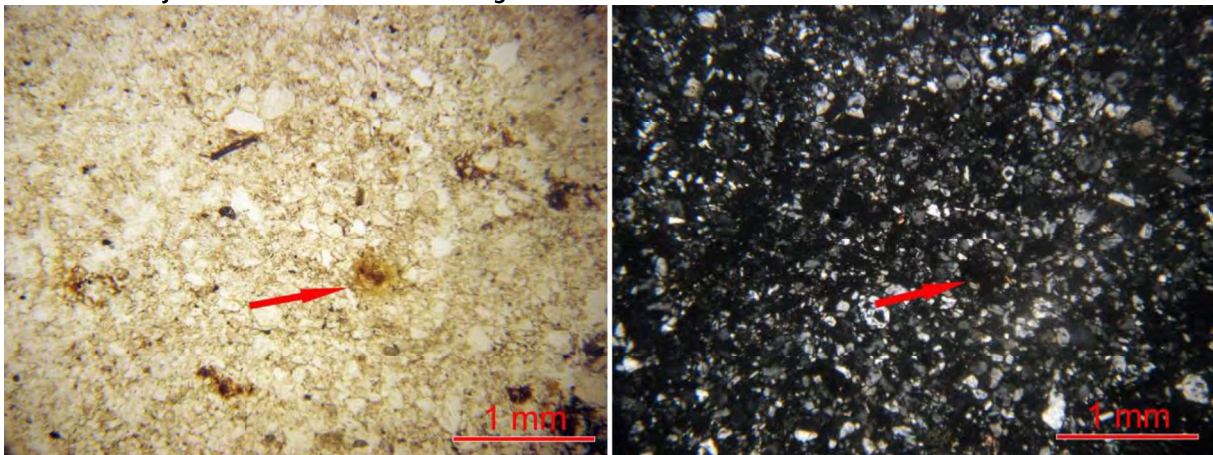
vorm hebben, zoals puin en organisch materiaal (figuur 8). Dit wijst eveneens op een origine van deze horizont als een oude loopvlakte, zoals bijvoorbeeld een oude markt, waarin de aanwezigheid van verschillende phytolieten kan geassocieerd worden met graanhandel en -verwerking. Aan de bovenkant van horizont III is er een soort bedekking (figuur 9). Deze bedekking bestaat uit plantenfragmenten afkomstig van een palustrien milieu, zoals bijvoorbeeld een moeras. Dit lijkt bevestigd te worden door de aanwezigheid van Chrysophyceae stomatocysts. Dit zijn sporen van microscopische algen (Verleyen, et al., 2017). Dergelijke organisch materiaal zou verspreid kunnen zijn om de marktvloer te onderhouden (Wouters et al., 2010).

Figuur 6: foto van slijplaat 40.070 met de drie horizonten aangeduid.

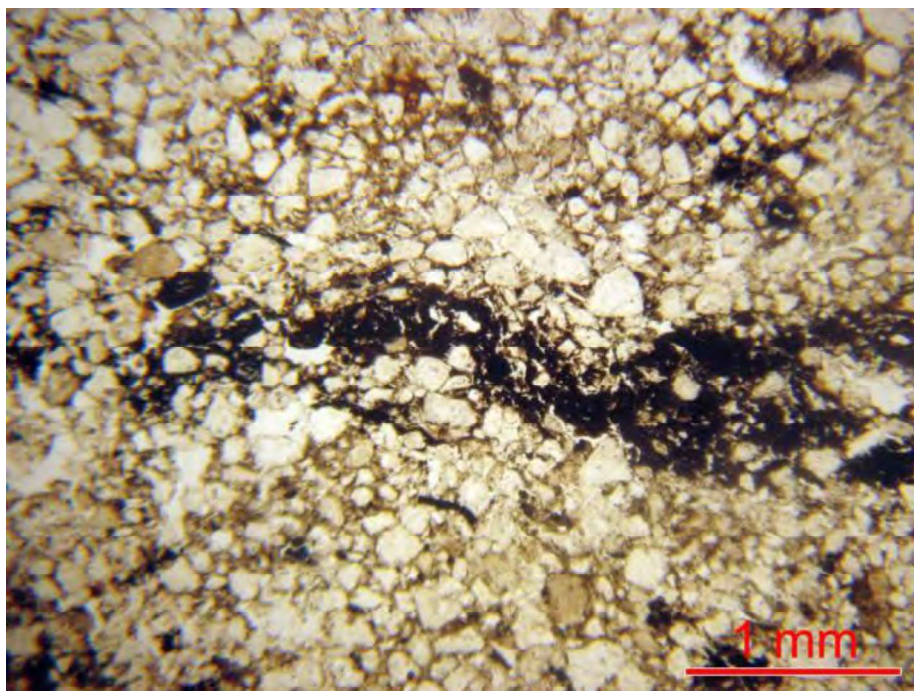
Boven de organische deklaag is de volgende horizont, horizont II, te vinden. Howel de aanrijking met organisch materiaal en de sporen van vertrappeling minder uitgesproken zijn dan in horizont III, kan deze laag eveneens als een begraven marktlaag geïnterpreteerd worden op basis van de geobserveerde microfragmenten van keramiek, houtskool en phytolieten (figuur 10). Deze antropogene fractie wijst op handelspraktijken op de markt. In de bovenste helft van horizont II kunnen secundaire fosfaatknolletjes geobserveerd worden (figuur 11). Ze zijn gevormd als

resultaat van fecale input of door de ontbinding van organisch materiaal. Horizonten II en III vormen samen wat tijdens het veldwerk werd ingetekend als S21.

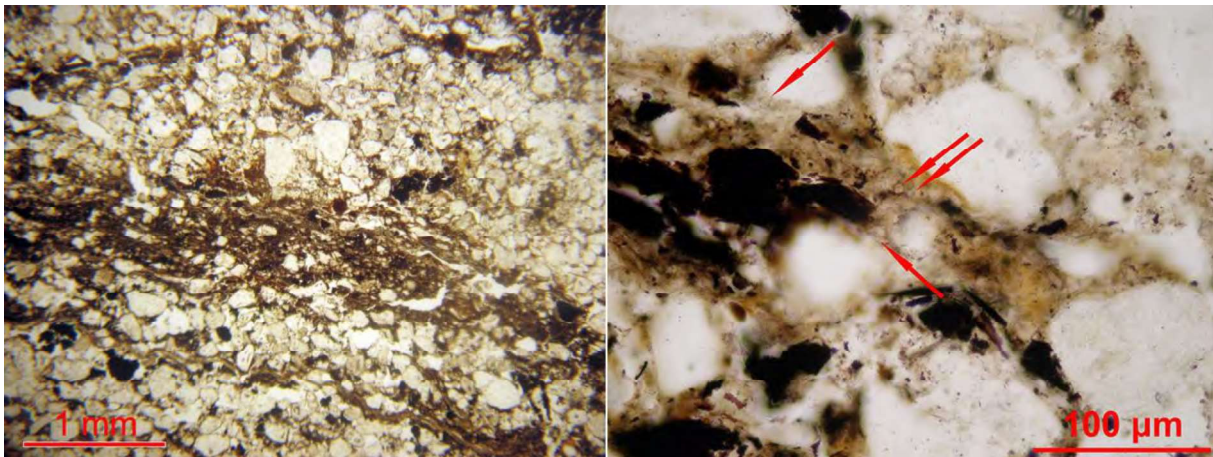

Figuur 7: De lemige nivelleringshorizont IV (slijpplaat 40.070) vertoont een lage porositeit en sporen van waterstagnatie met accumulatie van ijzer-mangaan vlekken en knolletjes (rode pijlen). PPL links en XPL rechts.

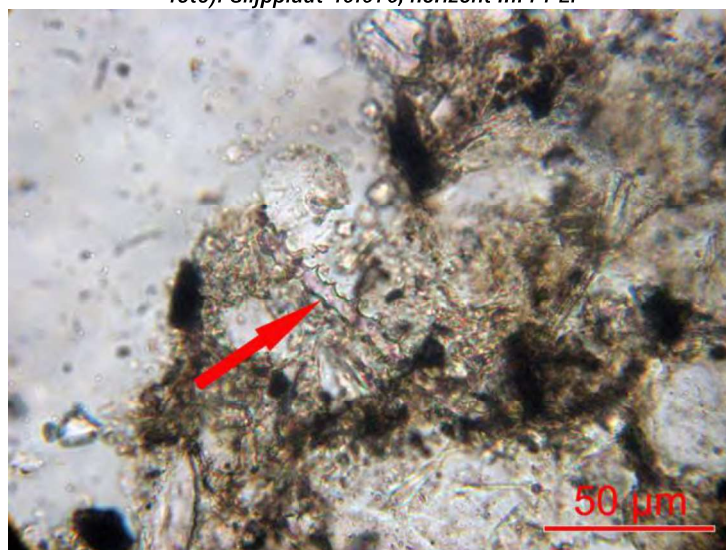
Bovenaan in de slijpplaat ligt horizont I. De zandlemige textuur is vergelijkbaar met de horizonten onderaan. Deze horizont is waarschijnlijk ontstaan door het aanbrengen van een nivelleringslaag om de loopvlakte opnieuw aan te leggen. Horizont I is zeer vergelijkbaar met horizont IV en bestaat uit een minerale fractie zonder structuurontwikkeling en zonder antropogene elementen. Er zijn wel hydromorfe sporen, wat wijst op tijdelijke periodes van oxido-reductie.

Figuur 8: De horizontale oriëntatie van de fractie van micro-houtskool wijst op vertrappeling. Slijpplaat 40.070, horizont III. PPL

Figuur 9: Foto van de organische deklaag verspreid boven op horizont III om de loopvlakte te onderhouden. De laag bestaat uit plantmateriaal afkomstig van een moeras milieu, zoals Chrysophyceae stomatocysts (rode pijlen op de rechtse foto). Slijpplaat 40.070, horizont III. PPL.

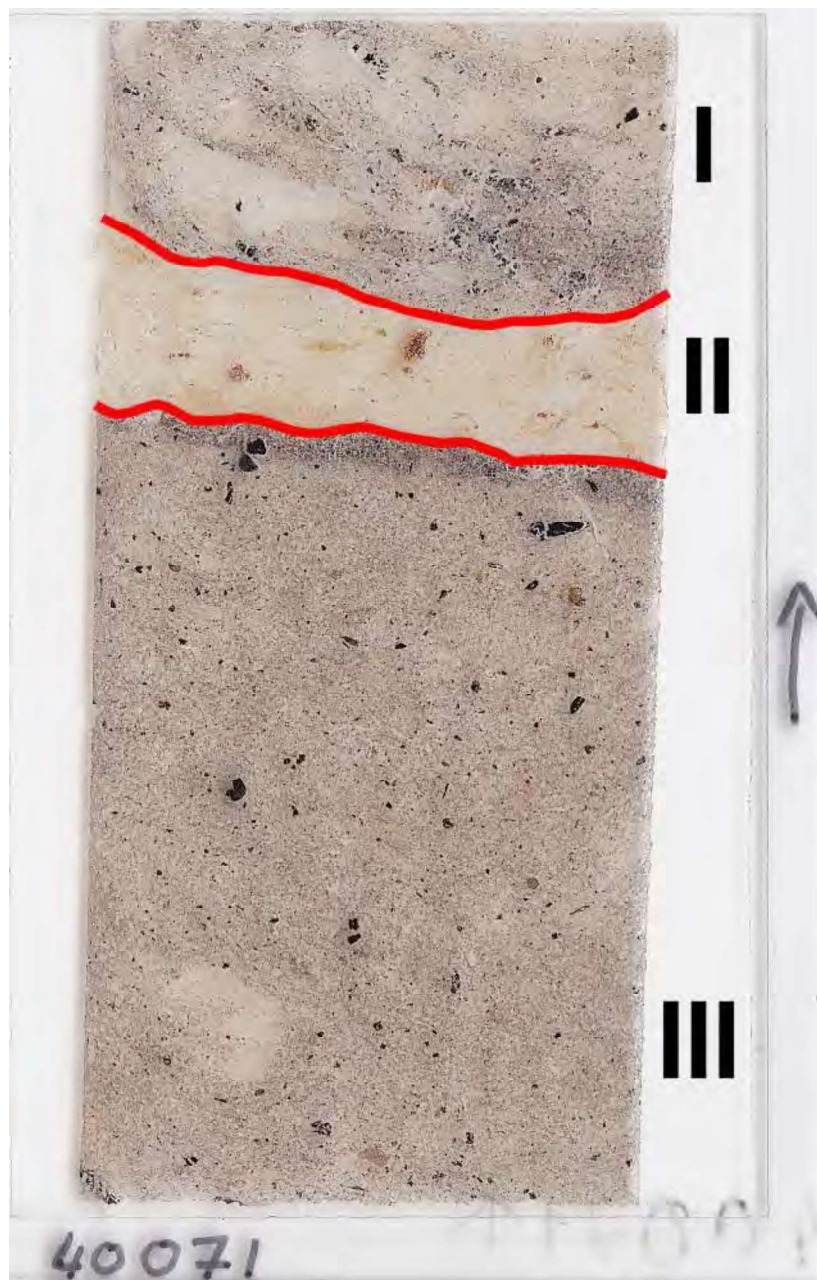
Figuur 10: Phytolieten (rode pijl) zijn opale restanten, vermoedelijk afkomstig van handel met of verwerking van graan. Slijpplaat 40.070, horizont II. PPL.

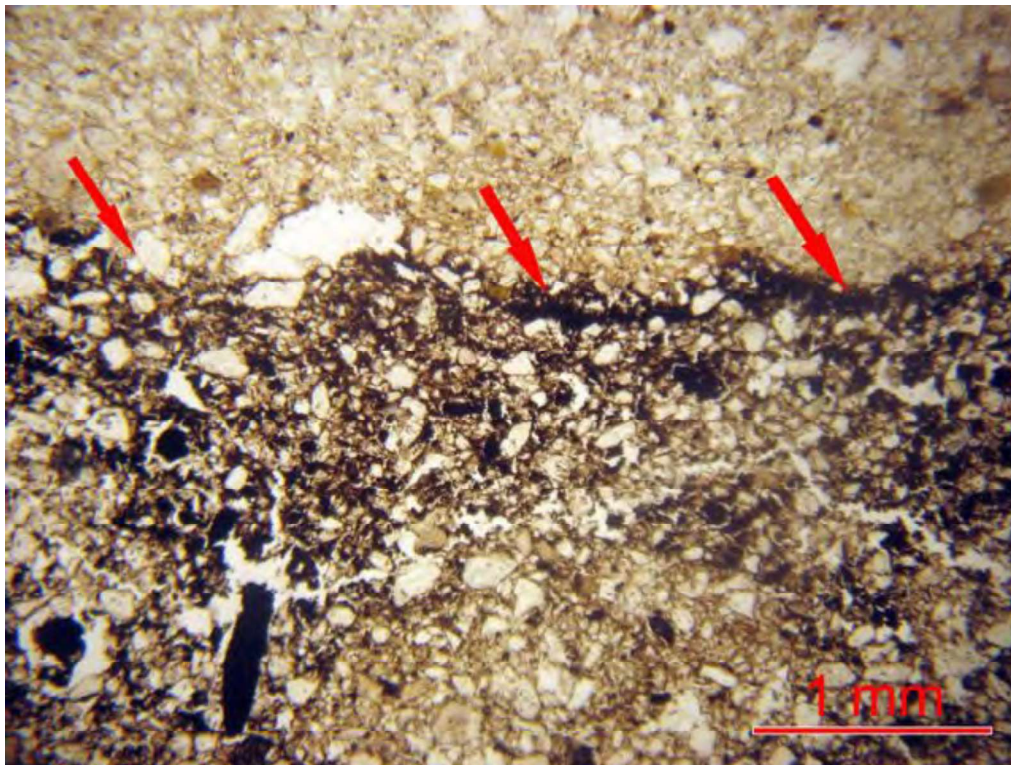
Figuur 11: Secondaire fosfaatknolletjes ontstaan als gevolg van de accumulatie van fecaliën of verwerking van organisch materiaal. Slijpplaat 40.070, horizont II. PPL.

2.2 Slijpplaat 40.071, laag S33-S10

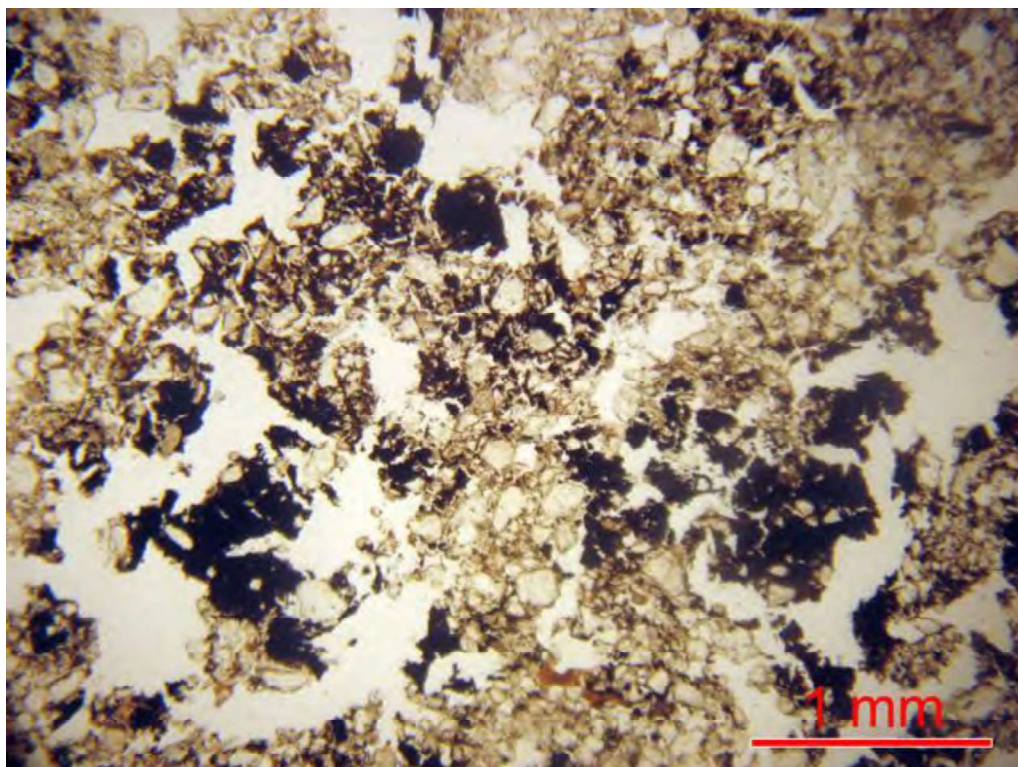
De slijpplaat kan ingedeeld worden in drie horizonten of lagen (figuur 12). De derde horizont, horizont III, onderaan de slijpplaat heeft een zandlemige textuur, maar is zandiger en minder lemig dan de horizonten in de vorige slijpplaat. De zandfractie is zeer fijn tot medium. De minerale fractie is gemengd met erg veel organisch materiaal. Deze horizont is vergelijkbaar met horizont II en III van slijpplaat 40.070. In deze horizont vinden wij grovere fragmenten van houtskool en micro-houtskool, gemengd met de minerale fractie. Er zijn vrij veel phytolieten aanwezig, wat kan wijzen op de handel met of het bewerken van graan. Bovenaan in horizont III is er een deklaag, bestaand uit houtskool en verbrande organische fragmenten (figuur 13). Dergelijke organische fragmenten kunnen bovenop de loopvlakte aangebracht zijn voor onderhoudsdoeleinden.

Figuur 12: Foto van slijpplaat 40.071 met aanduiding van de drie horizonten.

Figuur 13: De organische deklaag (rode pijlen) bovenop horizont III was uitgespreid om de loopvlakte te onderhouden. De laag bestaat uit houtskool en verbrand organisch materiaal. Slijpplaat 40.071. PPL.

Figuur 14: Hoge concentratie van houtskool fragmenten aanwezig binnenin de loopvlaktehoriZont van slijpplaat 40.071 (horizont I). PPL.

Horizont II heeft een vergelijkbare textuur aan horizont III en is waarschijnlijk het resultaat van een nivelleringslaag die bovenop de oude loopvlakte is aangebracht ter voorbereiding van een nieuwe

loopvlakte. Er zijn uitgesproken overeenkomsten tussen deze horizont en de horizonten I en IV van slijpplaat 40.070, ongeacht de iets grovere textuur hier (fijn zand i.p.v. silt). De minerale fractie bestaat hoofdzakelijk uit kwarts met mica en in mindere mate uit metamorfe mineralen en glauconiet. Er is heel weinig organisch materiaal aanwezig en geen antropogene fractie. De horizont lijkt samengedrukt te zijn, gezien de lage porositeit en de massieve microstructuur. De sporen van Fe-Mn knolletjes wijzen op perioden waarin oxido-reductie domineerde in de horizont (perioden van te weinig zuurstof in de grond door te veel neerslag).

Een abrupte en zeer uitgesproken grens onderscheidt horizont II van horizont I. Horizont I is een leeflaag, mogelijks ook een marktoppervlakte. De horizont heeft een zand-lemige textuur met een antropogene fractie die voornamelijk bestaat uit houtskool en phytolieten (figuur 15). De horizontale ligging van de langwerpige houtskoolfragmenten en van organische fragmenten wijst op de regelmatige accumulatie van materiaal bovenop de loopvlak in combinatie met regelmatige vertrappeling van de loopvlak. Er kan aangenomen worden dat horizont II overeenkomt met S33 en dat horizont III overeenkomt met S10.

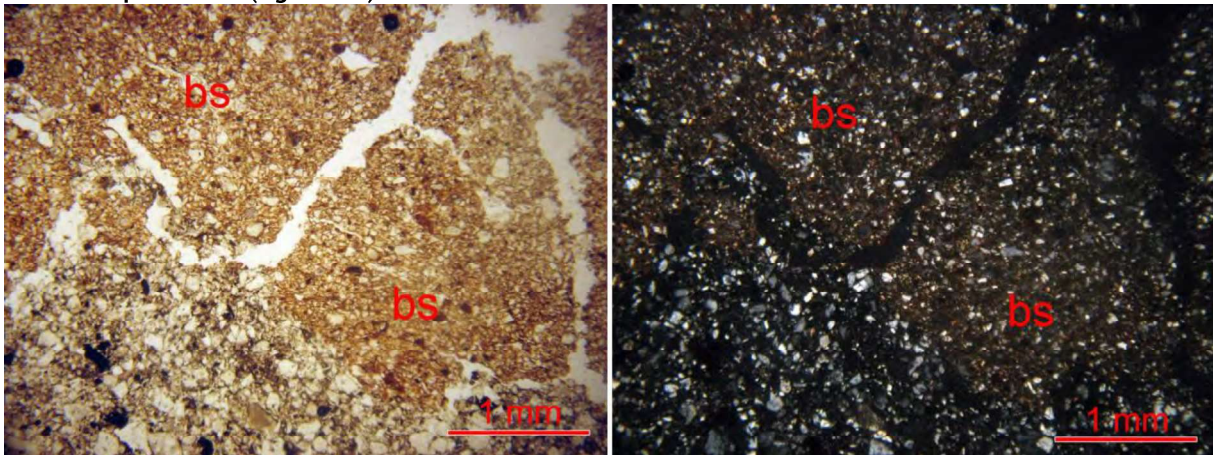
Figuur 15: Foto van slijpplaat 40.072

2.3 Slijpplaat 40.072, laag S10

Bij het verwerken van de slijpplaat is het moedermateriaal (MB) verloren gegaan. Hierdoor is er maar één horizont aanwezig op de slijpplaat, namelijk S10 (figuur 15). De bovenkant van deze horizont is gelijk aan horizont III in slijpplaat 40.071.

De interpretaties van de vorige slijpplaat wat betreft dit looppniveau worden door deze slijpplaat bevestigd. Er is sprake van een loopvlak met een zand-lemige textuur die bestaat uit een minerale fractie gemengd met zeer veel organische microaggregaten. Houtskoolfragmenten, micro-

houtskool en phytolieten vormen de antropogene elementen van de slijpplaat. Verder kunnen fragmenten van verbrande aarde geobserveerd worden, waarschijnlijk afkomstig van het uitkuisen van een open haart (figuur 16).

Figuur 16: Fragmenten van verbrande aarde (BS) afkomstig van haarden. Dit maakt deel uit van de antropogene fractie aanwezig in het loopvlak. Slijpplaat 40.072. Links PPL, rechts XPL.

3. Bodem-micromorfologische conclusies

De geobserveerde stratigrafie die kan herkend worden in de drie slijpplaten van de site gelegen te Markt 96 in Deinze is typerend voor middeleeuwse marktplaatsen van West-Europese steden. Dergelijke stratigrafische sequenties bestaan uit alternerende opeenvolgingen van loopvlakhorizonten en minerale tussenhorizonten. De loopvlakken/vloerniveaus van deze site worden gekenmerkt door een sterke aanrijking met organisch materiaal van de minerale fractie en de aanrijking met antropogene inclusies, voornamelijk houtskoolfragmenten en phytolieten. De aanwezige phytolieten zijn waarschijnlijk te associëren met graanhandel of de verwerking van graan. Verder werden keramiekfragmenten (slijpplaat 40.070) en afval van een open haard geobserveerd (slijpplaat 40.072). De loopvlaktes zijn ontwikkeld doordat puin regelmatig bovenop werd afgezet. Dit puin nam met de tijd een dominante horizontale oriëntatie aan door de vertrapping aan de oppervlakte van het loopvlak. Bovenaan horizont III van slijpplaat 40.070 en horizont III van slijpplaat 40.071 werden een soort deklaag geobserveerd die werd neergelegd voor 'onderhoudsdoeleinden'. Deze bestaat uit plantenfragmenten afkomstig van een moerasachtig milieu, gemengd met verbrand organisch materiaal. Tussen de loopvlakken bevinden zich nivelleringslagen ter voorbereiding van het nieuwe vloerniveau. Kenmerkend voor deze lagen zijn de lage porositeit, het lage gehalte aan organische componenten en de oxido-reductie vlekken en fosfaatknolletjes.

4. Referentielijst

VERLEYEN E., SABBE K., VYVERMAN W., NICOSIA C. 2017, Siliceous microfossils from single-celled organisms: diatoms and chrysophycean stomatocysts, in: NICOSIA C., STOOPS G. (eds.), *Archaeological Soil and Sediment Micromorphology*. Wiley, Chichester (pp. 165-170)

WOUTERS B., DEVOS Y., MILEK K., VRYADAGHS L., BARTHOLOMIEUX B., TYS D., MOOLHUIZEN C., van ASCH, N. 2017, Medieval markets: a soil micromorphological and archeobotanical study of the urban stratigraphy of Lier (Belgium), *Quaternary International*, 460, pp. 48-64

PESCIO S. 2020, Deinze Markt 96: Micromorphological report. *Micromorphological services: Italia*, 18p.

**ZOÖARCHEOLOGISCHE
ASSESSMENT
DEINZE MARKT
(prov. Oost-Vlaanderen)**

Auteurs: Matthias GALLOO

Projectcode: DEMA16

Inhoud

ZOÖARCHEOLOGISCHE ASSESSMENT LOS BOTMATERIAAL DEMA16	3
1. ACHTERGRONDINFORMATIE, CURATIE, ONDERZOEKSVRAGEN EN ONDERZOEKSMETHODE ...	3
1.1 <i>Algemene achtergrondinformatie site</i>	3
1.2 <i>Stratigrafische integriteit</i>	3
1.3 <i>Huidige curatie</i>	3
1.4 <i>Doel van het zoöarcheologisch onderzoek</i>	3
1.5 <i>Onderzoeksvragen</i>	3
1.6 <i>Assessment methode</i>	4
2. RESULTATEN DEMA16.....	5
2.1 <i>Telbare elementen contexten DEMA16</i>	5
2.2 <i>Leeftijd bepaalde contexten DEMA16</i>	6
2.3 <i>Meetbare Contexten DEMA16</i>	7
2.4 <i>Contexten met slacht-, knaag of brandsporen DEMA16</i>	8
3. CONCLUSIE ASSESSMENT BOTASSEMBLAGES DEMA16	10
4. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN.....	10
5. POTENTIEEL VOOR VERDERE ANALYSE	11
5.1 <i>Voorgestelde methodes voor verdere analyse</i>	11
5.2 <i>Voorgestelde bijkomende onderzoeksvragen</i>	11
6 BIBLIOGRAFIE	12
7: VERKLARENDE WOORDENLIJST	13

Zoöarcheologische assessment los botmateriaal DEMA16

1. Achtergrondinformatie, curatie, onderzoeksvragen en onderzoeksmethode

1.1 Algemene achtergrondinformatie site

In het kader van de geplande bouw van een (para)medisch centrum met ondergrondse parking aan Markt 96 te Deinze (provincie Oost-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 4 juni, 19 juni en 20 juni 2012 een archeologische opgraving uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was BVBA Steenoven/Alheembouw. De oudste sporen op het terrein zijn enkele kuilen en greppels uit de 12de-13de eeuw, duidelijke bewoningssporen ontbreken echter. Vanaf de 14de tot de 21ste eeuw wordt het terrein wel continu bewoond. Bewoningssporen uit de 13de-15de eeuw manifesteren zich op het terrein in de vorm van verschillende lemen vloerniveau's aan de straatzijde en verschillende omvangrijke kuilen aan de achterzijde van het terrein. In de 16de of 17de eeuw is het terrein vermoedelijk genivelleerd en mogelijk gedeeltelijk afgegraven voor de bouw van het 18de-eeuwse Huis van Thuyne. In de 18de eeuw was het hele noordelijke deel van dit terrein bebouwd, het zuidelijk deel was oorspronkelijk onbebouwd. In het begin van de 18de eeuw word hier een poortgebouw opgericht, in de 19de eeuw een meer bescheiden woning. Op de achtererven zijn verschillende tuinpaden naar de tuin aanwezig.

1.2 Stratigrafische integriteit

De site werd gekenmerkt door een stratigrafische complexiteit. Er werden tot 3 vlakken aangelegd.

1.3 Huidige curatie

De botten werden gewassen en daarna opgeslagen in de depotruimte van Monument Vandekerckhove NV. Deze werden voorzien van vondstenkaartjes en een inventarisnummer.

1.4 Doel van het zoöarcheologisch onderzoek

Het doel van dit zoöarcheologisch onderzoek is het bepalen van de taxonomische samenstelling van de botassemblages, het bepalen van de tafonomische processen die deze assemblages gevormd hebben en het adviseren van een eventuele verdere analyse van enkele assemblages.

1.5 Onderzoeksvragen

- Welke taxonomische groepen zijn te onderscheiden in het aanwezig losse botmateriaal? Wat is hun verhouding?
- Welke contexten lenen zich voor verder onderzoek?
- Vertonen de botten in de verder te onderzoeken assemblages sporen van slacht, knagen of verbranding?
- Is het mogelijk om van de verder te onderzoeken assemblages leeftijden te bepalen?

- Leveren de verder te onderzoeken assemblages informatie over de taphische processen die vorm hebben gegeven aan het aangetroffen botassemblage?

1.6 Assessment methode

Het assessment van dit botassemblage is gebaseerd op een methode ontwikkeld door Albarella¹. Deze registreert enkel de telbare² en meetbare³ botelementen. Daarnaast worden ook diegene geregistreerd waarvan de leeftijd te bepalen valt. Toevoeging aan deze methode is de registratie van slacht, knaag of brand-sporen en van de mate van vertering zoals opgesteld door Behrensmeyer.⁴ Telbaar betekent in onderstaande tabel dat dit bot kan opgenomen worden in de berekening van het minimum aantal aanwezige individuen (MNI)⁵.

---

¹ Baker en Worley, Animal bones and Archaeology Guidelines for Best Practice.

² Davis, A rapid method for recording information about mammal bones from archaeological sites.

³ von den Driesch, A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites.

⁴ Behrensmeyer, Taphonomic and ecologic information from bone weathering.

⁵ Baker en Worley, Animal bones and Archaeology Guidelines for Best Practice.

Tabel 4: assessment van alle botelementen met slacht-, brand- of knaagsporen in de geselecteerde contexten van DEMA16

Site	Interface	Deposit	Inventarisnummer	Bewaring	verzamelwijze	Slachtsporen					NS
						Rund Botten	Schaap/Geit Botten	Varken Botten	Paard/Ezel Botten	andere Botten	
DEMA16	91/203		122	0-1	cp	P & T				C & T	24
DEMA16	224		130	0-2	cp	GN		T		GNX2,P,T,S	22
DEMA16	44		115	0	av						7
DEMA16	288		132	0-1							1
DEMA16	91		117	1	cp		P				1
DEMA16	91		118	1	cp						1
DEMA16	188	288	126	0	cp					T	2
DEMA16	91		119	0-1						P	5
DEMA16	214/215		129	0-1	cp					C	2
DEMA16	172		124	0-1	cp					P	6
DEMA16	185		125	0-1	av						3
DEMA16	194		128	0-1	cp					C & GN	2
DEMA16	21		114	2	P.						1
DEMA16	194		127	0-1	av					T	5
DEMA16	172	233	123	1	cp						1
DEMA16	91/203	274	121	0-1	2H					P	2
DEMA16	82	291	116	0	cp					T	1
DEMA16	282	294	131	0	cp					C	1
DEMA16		234	133	0	2H					P	1
DEMA16	91	278	120	1						P	1

3. Conclusie assessment botassemblages DEMA16

Uit het bovenstaande assessment blijkt dat de contexten met botmateriaal, aangetroffen op DEMA16 en opgenomen in dit assessment, voornamelijk botten bevatten van runderen, schapen/geiten en varken. Deze zijn grotendeels afkomstig uit inventarisnummers 122 en 130. Een aantal van deze botten zou kunnen gebruikt worden voor een telling van het aantal individuen, een leeftijdsbepaling en osteometrie.

Het grootste deel van onderzochte contexten zijn klein en bevatten niet of moeilijk te determineren dierlijke botten, die in vele gevallen wel kap- of snijsporen vertonen. Dit laatste geeft aan dat deze afkomstig zijn van keukenafval. De inventarisnummer 122 en 130 bevatten ook enkele vogelbotten.

4. Beantwoording onderzoeksvragen

- *Welke taxonomische groepen zijn te onderscheiden in het aanwezig losse botmateriaal? Wat is hun verhouding?*
Er vallen drie nauw omschreven en één brede taxonomische groep te bepalen. Er werden beenderresten van runderen, schapen/geiten en varkens aangetroffen. Daarnaast werden er ook vogelbotten aangetroffen. Deze werden niet gedetailleerder geïdentificeerd.
- *Welke contexten lenen zich voor verder onderzoek?*
Alle contexten waarin beenderen werden aangetroffen die kunnen gebruikt worden voor telling van individuen, leeftijdsbepaling en osteometrie lenen zich voor verder onderzoek. Dit op voorwaarde dat er goede contextuele en chronologische informatie voor deze assemblages aanwezig is. Vanwege de kleine omvang van de assemblage zijn deze op zichzelf niet relevant. Binnen een grotere dataset aan gegevens, kunnen deze informatie leveren over de voedsel- en artisanale economie.
- *Vertonen de botten in de verder te onderzoeken assemblages sporen van slacht, knagen of verbranding?*
De meeste assemblage vertonen sporen van slacht. Enkele dragen ook sporen van knagen of verbranding.
- *Is het mogelijk om van de verder te onderzoeken assemblages leeftijden te bepalen?*
In een beperkt aantal gevallen is dit mogelijk.
- *Leveren de verder te onderzoeken assemblages informatie over de taphische processen die vorm hebben gegeven aan het aangetroffen botassemblage?*
De botten hadden over het algemeen een lage verweringsgraad. De matrix waarin deze botten begraven was, heeft hun structuur maar weinig aangetast.

5. Potentieel voor verdere analyse

Voor verdere analyse worden alle assemblages aanbevolen die in enige mate informatie leveren over het aantal individuen (telbare stukken), de leeftijd van de aanwezige dieren, de omvang van de aanwezige dieren en de bewerking van de beenderen na overlijden uit contexten die relevante informatie kunnen opleveren voor de site in zijn geheel.

Voor verdere analyse op de dierlijke resten moet eerst bepaald worden welke sporen relevante informatie opleveren voor de site in zijn geheel.

5.1 Voorgestelde methodes voor verdere analyse

Als verdere methodes van analyse wordt een soortbepaling per botelement, zowel van het zoogdierbot als vogelbot voorgesteld. Ook wordt een bepaling van het MNI per taxonomische diergroep en een bepaling van de lichaamsdelen per zoogdiergroep voorgesteld.

5.2 Voorgestelde bijkomende onderzoeksvragen

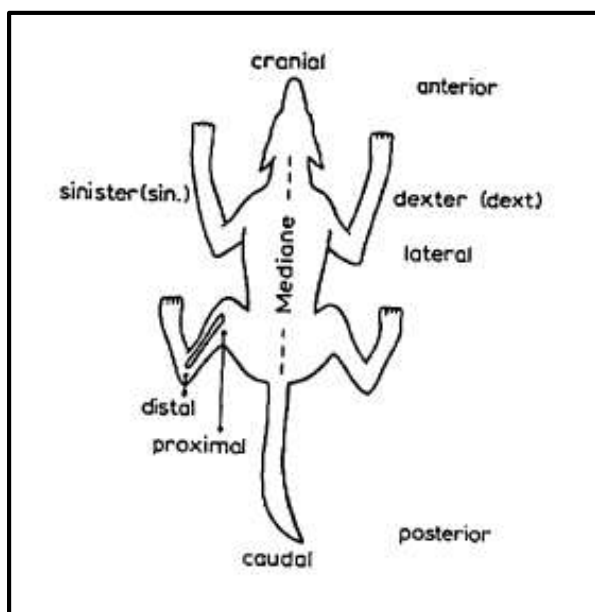
- Wat is het MNI per taxonomische groep van de aanwezig soorten?
- Welke lichaamsdelen van de zoogdiersoorten zijn gerepresenteerd in het assemblage?
- Welke fase in de slachtprocedure wordt gerepresenteerd door de aanwezige botten in de assemblages?
- Wat vertellen de aanwezige lichaamselementen van zoogdieren en vogelsoorten over de voedsleconomie en de tafonomische processen die geleid hebben tot de vorming van deze assemblages?

6 Bibliografie

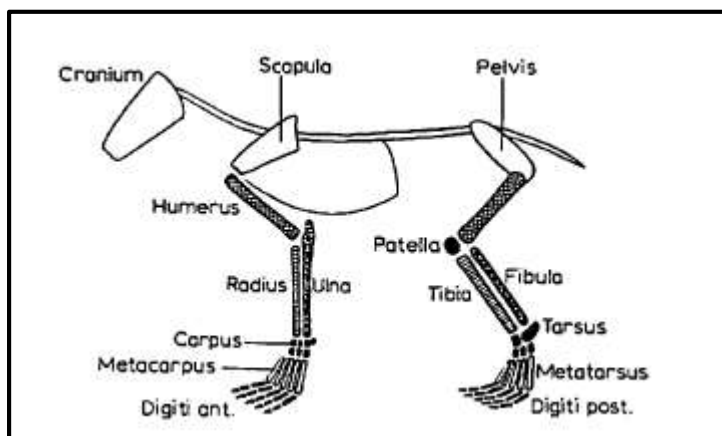
- BAKER P. & WORLEY F., 2014, *Animal Bones and Archaeology: Guidelines for Best Practice*, English Heritage Swindon SN2 2EH
- BEHRENSMEYER, A.K., 1978, *Taphonomic and ecologic information from bone weathering*, *Paleobiology* 4(2), 1 50-62
- DAVIS S., 1992, *A rapid method for recording information about mammal bones from archaeological sites*, Ancient Monuments Laboratory Report 19/92
- O'CONNOR, T., 2000, *The Archaeology of Animal Bones*. Stroud: Sutton
- SCHMID E., 1972, *Atlas of animal bones for prehistorians, archaeologists and quaternary geologists*, Elsevier publishing company, Amsterdam – London – New York.

7: Verklarende woordenlijst

Latijnse term	Nederlandse term
Cranium	schedel
Scapula	schouderblad
Humerus	Opperarmbeen
Radius	Spaakbeen
Ulna	Ellepijp
Metacarpaal	Middenhandsbeen
Falanx	vingerkootje
Pelvis	Heupbeen
Femur	dijbeen
Tibia	scheenbeen
Fibula	kuitbeen
Metatarsaal	middenvoetsbeen
Mandiubla	Onderkaak
Maxilia	bovenkaak
Proximaal	naar het lichaam toe
Distaal	van het lichaam weg

Figuur 12: Plaatsing van de richtaanzwijzende termen (bron: SCHMID E., 1972, *Atlas of animal bones for prehistorians, archaeologists and quaternary geologists*, Elsevier publishing company, Amsterdam – London – New York.).

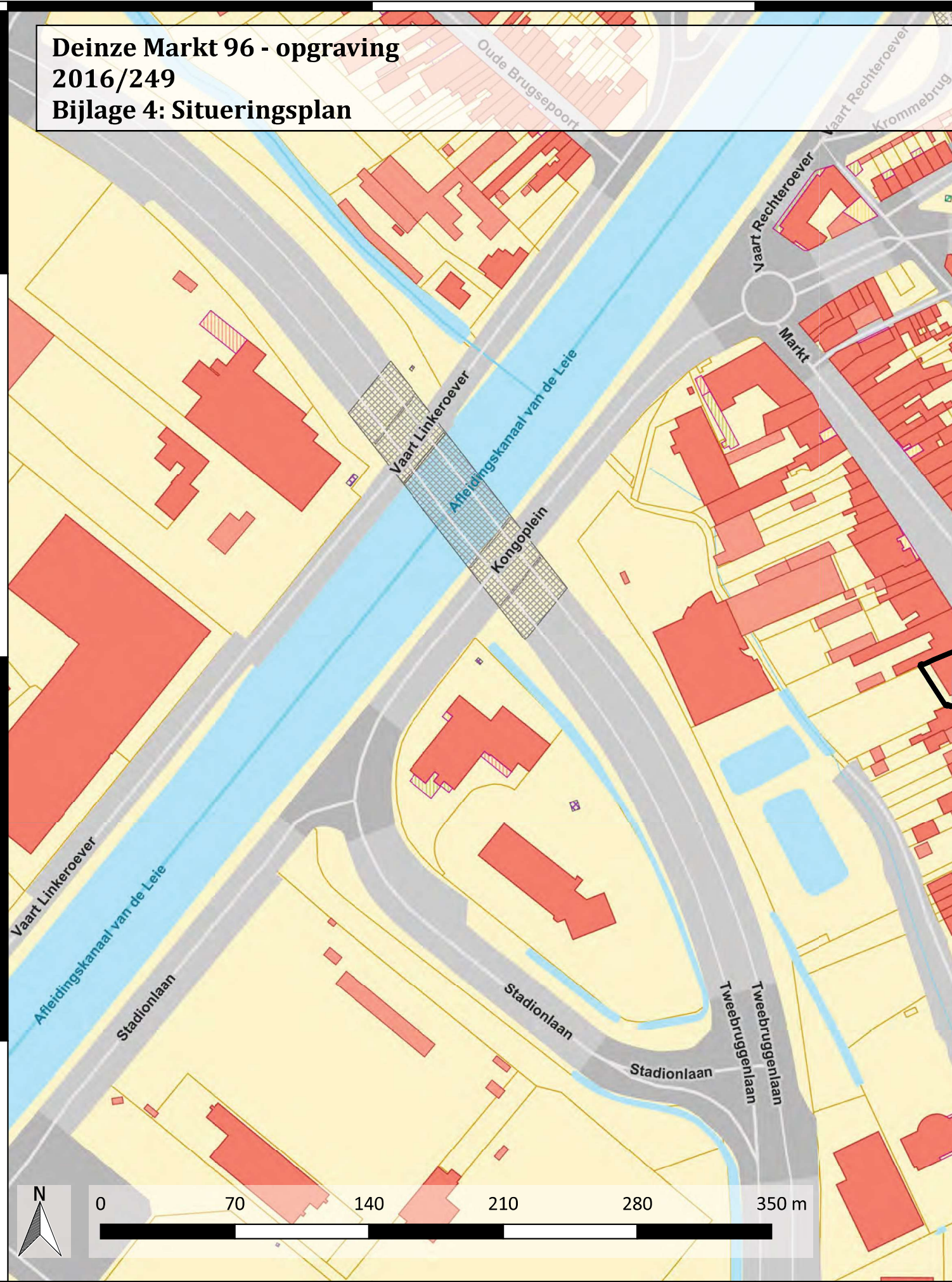
Figuur 23: Plaatsing van de algemene beenderen binnen een zoogdierlichaam (bron: SCHMID E., 1972, *Atlas of animal bones for prehistorians, archaeologists and quaternary geologists*, Elsevier publishing company, Amsterdam – London – New York.).

Deinze Markt 96 - opgraving
2016/249
Bijlage 4: Situeringsplan

186720

186520

186320

90450

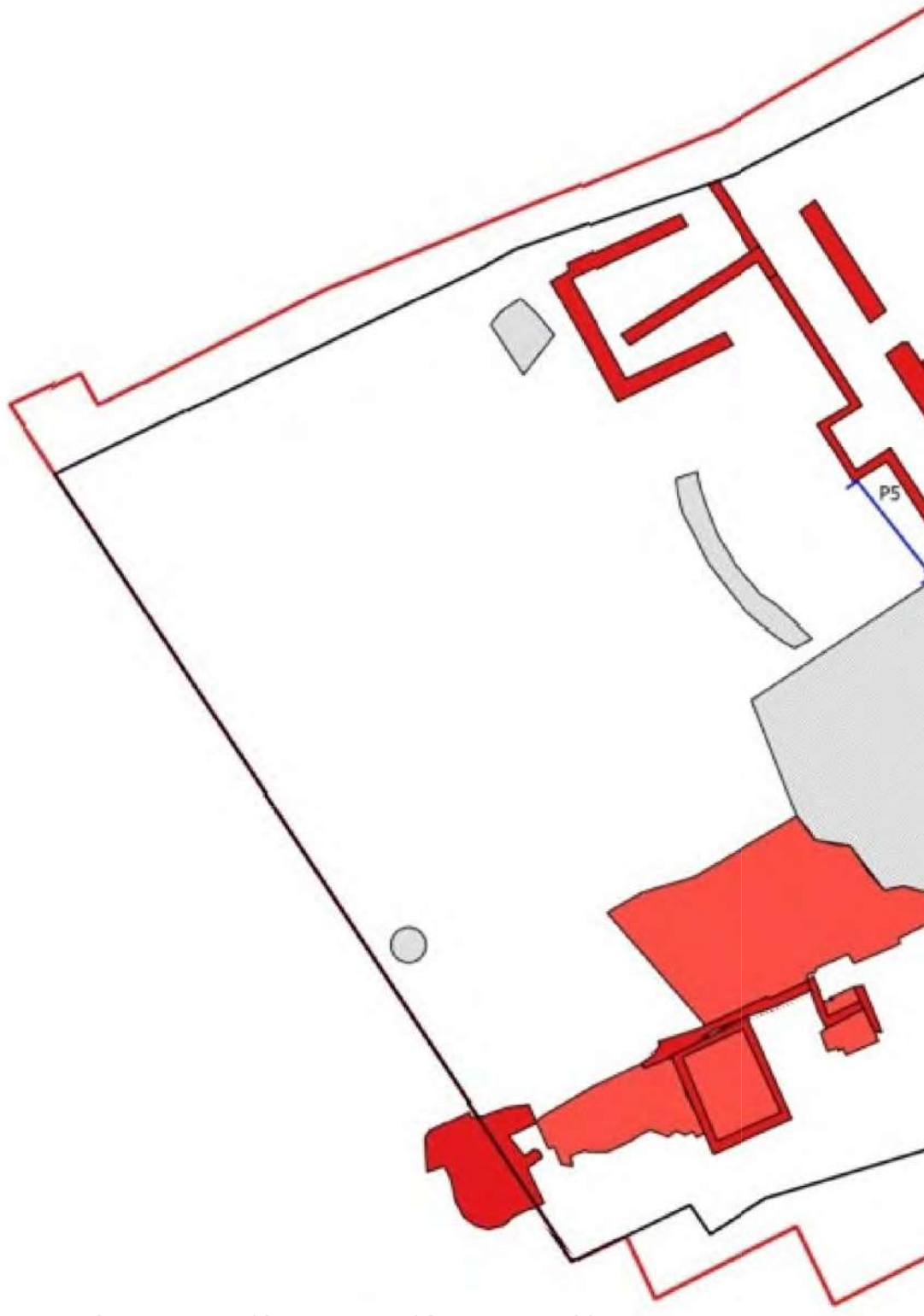
90650

Deinze Markt 96 - opgraving
2016/249
Bijlage 5: Profielen

186527

186512

186497

90735

90750

Deinze Markt 96 - opgraving

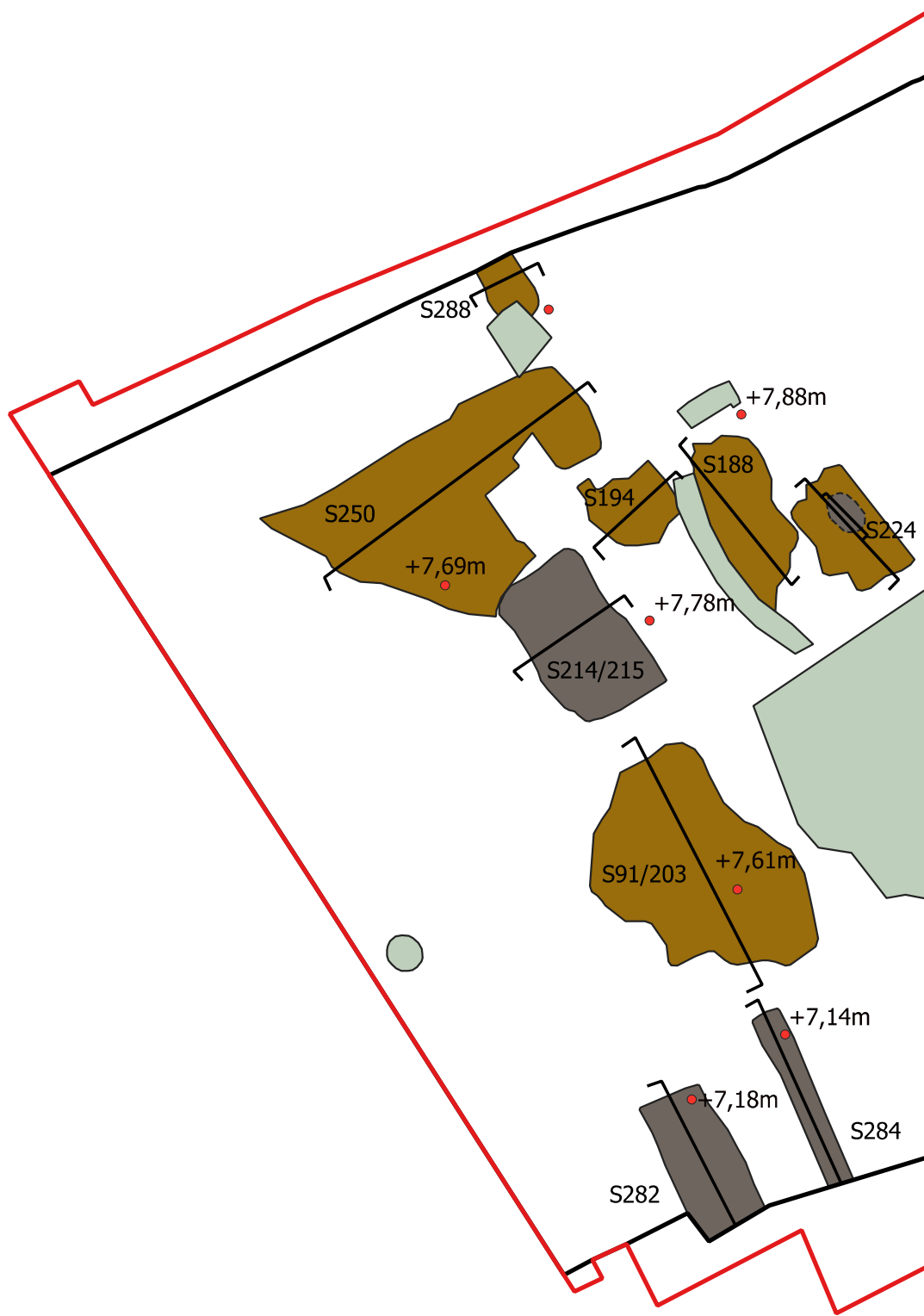
2016/249

Bijlage 6: Volle / late middeleeuwen (12de-14de eeuw)

186527

186512

186497

90735

90750

Deinze Markt 96 - opgraving

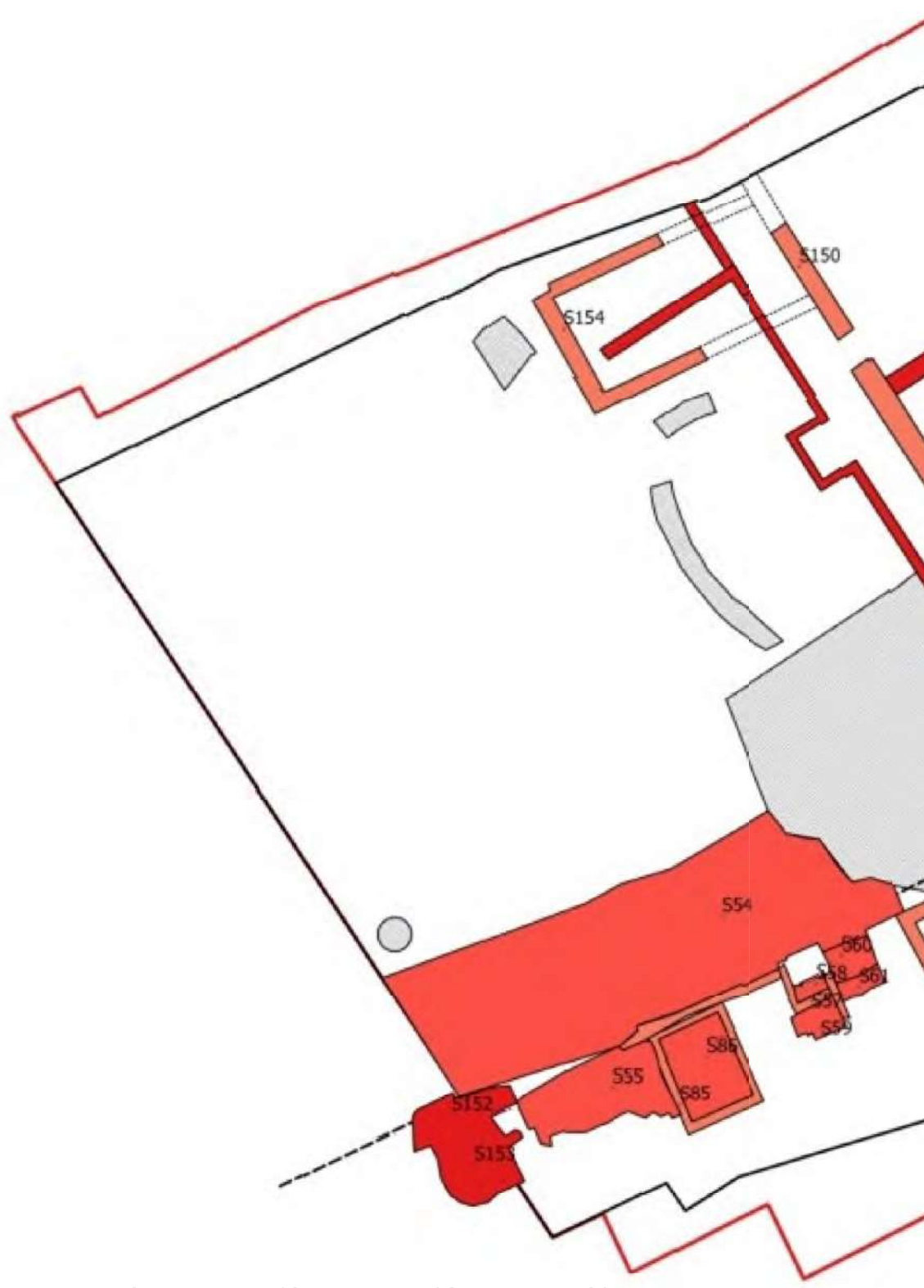
2016/249

Bijlage 7: Nieuwe en nieuwste tijd (18de-21ste eeuw)

186527

186512

186497

90735

90750

Deinze Markt 96 - opgraving
2016/249
Bijlage 8: Muurresten met TAW-waarden

186527

186512

186497

90735

90750